

Oslo

Kommunerevisjonen

Rapport 11/2025

Tilpasset opplæring i Osloskolen

2025

Integritet og verdiskaping

Forord

Denne rapporten er et resultat av forvaltningsrevisjonen tilpasset opplæring i Osloskolen. Det er også gjennomført en breddeundersøkelse ved et utvalg skoler.

Undersøkelsen er forankret i kontrollutvalgets vedtak av 27. august 2024 (sak 73) og tilhører området brukernær kommune i *Plan for forvaltningsrevisjon og eierskapskontroll 2024– 2028* som bystyret behandlet 19. juni 2024 (sak 173).

Forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave for Oslo kommune. Forvaltningsrevisjon er definert slik i kommuneloven § 23-3:

Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets eller fylkestingets vedtak.

Forvaltningsrevisjon i Oslo kommune gjennomføres i henhold til gjeldende standard for forvaltningsrevisjon i kommuner og fylkeskommuner i Norge (RSK 001).

Prosjektet er gjennomført av revisjonsrådgiver Agnes Skodvin Eikeland og seniorrådgiver Siri Strandenæs Lode, med førstnevnte som prosjektleder frem til rapporten ble sendt til uttalelse.

Vi vil takke Byrådsavdeling for utdanning, Utdanningsetaten, herunder PPT, Karlsrud skole og Klemetsrud skole, for nødvendig bistand i løpet av prosjektet.

14. august 2025

Hilde Ludt
avdelingsdirektør

Siri Strandenæs Lode
seniorrådgiver

Innhold

Hovedbudskap.....	5
Sammendrag	5
1 Innledning	8
1.1 Bakgrunn.....	8
1.2 Formål og problemstillinger	9
1.3 Avgrensninger	9
1.4 Revisjonskriterier	9
1.5 Metodisk tilnærming og gjennomføring	9
1.6 Rapportens oppbygging.....	10
2 Bakgrunn.....	11
2.1 Informasjon om utvalgte skoler	11
3 Vurdering av elevenes læringsutbytte	13
3.1 Revisjonskriterier	13
3.2 Faktabeskrivelse	13
3.3 Kommunerevisjonens vurderinger	19
4 Tilpasset opplæring og evaluering	21
4.1 Revisjonskriterier	21
4.2 Faktabeskrivelse	21
4.3 Kommunerevisjonens vurdering.....	26
5 Medvirkning og samarbeid	28
5.1 Revisjonskriterier	28
5.2 Faktabeskrivelse – Karlsrud skole og Klemetsrud skole	28
5.3 Faktabeskrivelse – PPT	31
5.4 Kommunerevisjonens vurderinger	31
6 PPTs støtte og veiledning til skolene	32
6.1 Revisjonskriterier	32
6.2 Faktabeskrivelse	32
6.3 Kommunerevisjonens vurderinger	38
7 Breddeundersøkelse – deskriptiv del.....	39
7.1 Kunnskap om elevene og vurdering av læringsutbytte.....	39
7.2 Gjennomføring av tiltak for å tilpasse opplæringen	40
7.3 Utfordringer og forbedringspunkter	41
8 Kommunerevisjonens oppsummering, konklusjoner og anbefalinger	42
8.1 Oppsummering	42
8.2 Konklusjoner	42

8.3	Anbefalinger	43
9	Uttalelser til rapporten og Kommunerevisjonens vurderinger av disse	44
9.1	Byråden for utdanning	44
9.2	Utdanningsetaten	44
9.3	Karlsrud skole og Klemetsrud skole.....	47
	Tabelloversikt.....	50
	Referanser... ..	51
	Vedlegg 1 Revisjonskriterier	54
	Vedlegg 2 Metode	61
	Vedlegg 3 Uttalelse fra byråden for utdanning.....	65
	Vedlegg 4 Uttalelse fra Utdanningsetaten	67
	Vedlegg 5 Uttalelse fra Karlsrud skole og Klemetsrud skole	71

Hovedbudskap

Kommunerevisjonen har undersøkt hvorvidt Osloskolen legger til rette for at elever i grunnskolen får opplæring tilpasset sine behov. Forvaltningsrevisjonen er gjennomført som en undersøkelse ved Karlsrud skole, Klemetsrud skole og PPT.

Samlet sett indikerer undersøkelsen at Karlsrud skole, Klemetsrud skole og PPT på flere områder hadde lagt til rette for at elever i grunnskolen fikk opplæring tilpasset sine behov. Likevel var det noen svakheter og mangler ved skolenes arbeid. Det gjaldt blant annet å melde ifra til rektor ved Karlsrud skole, å gjennomføre systematisk evaluering ved begge skoler og intensiv opplæring ved Klemetsrud skole. Undersøkelsen tyder videre på at det var forbedringspotensial i PPTs støtte og veiledning i arbeidet med tilpasset opplæring ved andre skoler i Oslo.

Sammendrag

Alle elever har rett til tilpasset opplæring. Opplæringen skal tilpasses hver elevs evner og forutsetninger. Det skal skje gjennom variasjon og tilpasninger til mangfoldet i elevgruppen, ved å ta i bruk varierte læringsaktiviteter, læringsressurser, læringsarenaer og vurderingsformer. Selv om resultatene fra nasjonale prøver i Osloskolen samlet sett er gode, viser resultatene at andelen elever på det laveste mestringsnivået i lesing og regning har økt de siste årene. PISA-undersøkelsen i 2023 viste en negativ utvikling for norske elever.

Kvaliteten på den tilpassede opplæringen kan ha betydning for hvorvidt en elev har behov for individuell tilrettelagt opplæring (tidligere spesialundervisning) eller ikke. Blant annet har antall elever i gruppen, lærerens relasjonelle og faglige kompetanse, valg av undervisningsmetoder og læremidler betydning for hvor godt utbytte den enkelte eleven får av opplæringen.

Problemstillingen for undersøkelsen har vært:

Legger Osloskolen til rette for at elever i grunnskolen får opplæring tilpasset sine behov?

Problemstillingen er besvart ved å undersøke

- to skolars bruk av underveisvurderinger og andre informasjonskilder for å ha kunnskap om elevers læringsutbytte
- identifisering og utprøving av tiltak for å tilpasse opplæringen
- vurderinger av elevenes beste, elevers medvirkning og foreldreinvolvering
- samarbeidet mellom skolene og PPT i enkeltsaker
- PPTs arbeid med organisasjons- og kompetanseutvikling på skolene

Revisjonskriteriene for undersøkelsen er utledet fra opplæringsloven med forarbeider, forskrift til opplæringsloven, overordnet del av læreplanverket, Oslo kommunes instruks for internkontroll og Utdanningsdirektoratets veiledere.

Undersøkelsen er gjennomført ved Karlsrud skole, Klemetsrud skole og i PPT. Skolene ble valgt på bakgrunn av resultater fra nasjonale prøver, skolebidragsindikatoren,

elevundersøkelsen, lærertetthet og tidligere revisjonsbelastning. I tillegg er det gjennomført en breddeundersøkelse rettet mot 30 utvalgte grunnskoler. Forvaltningsrevisjonen bygger videre på dokumentgjennomgang og intervjuer med ledere og ansatte på skolene og i PPT. Undersøkelsesperioden har i hovedsak vært skoleåret 2023/2024 og første halvdel av skoleåret 2024/2025. På enkelte punkter har det vært naturlig å inkludere observasjoner av praksis helt frem til undersøkelsestidspunktet.

Sentrale vurderinger

Kunnskap om og vurdering av elevenes læringsutbytte

Karlsrud skole og Klemetsrud skole innhentet informasjon om elevenes evner, potensial og behov på flere måter og fra ulike kilder. Skolene gjorde ulike former for underveisvurderinger, og disse ble benyttet til å vurdere om elevene hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Begge skoler hadde etablert møtestrukturer som bidro til at skolen hadde oversikt over elevenes faglige utvikling.

Karlsrud skole manglet et system for å sikre at det ble meldt ifra til rektor dersom det var tvil om at en elev hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Rektor deltok i hovedsak ikke i skolens drøftings- og ressursteam. Elever som ble tatt opp i disse møtene ble ikke registrert i skolens systemer. At oppfølgingspunkter fra møtene ikke ble nedfelt i et felles referat kan gi risiko for at deltakerne har ulike oppfatninger av hva som ble avtalt, og hvem som skal følge dette opp.

Klemetsrud skole hadde et system for å melde ifra til rektor dersom det var tvil om at en elev hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Tilpasning av opplæringen og evaluering

Begge skoler gjorde ulike tilpasninger i opplæringen ut fra kunnskapen skolene hadde om elevene og deres læringsutbytte. Skolene hadde ikke rutinebeskrivelser der det var definert hvordan og i hvilke tilfeller det skulle gis intensiv opplæring. Fravær av slike rutiner kan gi risiko for uønsket variasjon i praksis innad på skolen.

Undersøkelsen viser at Karlsrud skole hadde en praksis for å gjennomføre intensiv opplæring for elever ved 1.–4. trinn i lesing, skriving og regning. Når det gjelder Klemetsrud skole, viser undersøkelsen at skolen ikke ga intensiv opplæring til elever på alle trinn i småskolen. Det er ikke i tråd med opplæringsloven. Skolen hadde heller ikke hatt intensiv opplæring i regning, men Kommunerevisjonen merker seg at skolen oppga at det ennå ikke hadde vært behov for det.

Skolene hadde ikke systematisk satt opp nye møter for evaluering av tiltak etter drøftings- og/eller ressursteam der ledelse og PPT deltok. Manglende systematikk i evalueringer gir risiko for at skolene fortsetter med tiltak som ikke fungerer optimalt, og at elevene dermed ikke får ønsket læringsutbytte.

Elevers medvirkning og samarbeid med foresatte

Begge skoler hadde rutiner som la til rette for å involvere elever i tilpasninger av opplæringen som omhandlet dem. Begge skoler var opptatt av å ha et godt samarbeid med

foreldre om elevenes læring og utvikling. Undersøkelsen tyder på at skolene og PPT var oppmerksomme på elevenes beste når de vurderte tilpasning av opplæringen for elever.

PPTs støtte og veiledning til skoler i arbeidet med tilpasset opplæring

Utdanningsetaten, herunder PPT, hadde etablert føringer for hvordan tjenestens oppgaver med å bistå skolene skulle ivaretas. Dette la til rette for en felles forståelse i PPT om hvordan oppfølgingen skulle foregå, og kunne redusere eventuelle forskjeller i praksis mellom ulike pedagogisk-psykologiske rådgivere (PP-rådgivere). I tillegg kunne det bidra til å avklare ansvar mellom PPT og skolene de følger opp.

At PP-rådgiverne var til stede på Karlsrud og Klemetsrud skole ukentlig, kunne bidra til å senke terskelen for at lærere ba om støtte og veiledning på et tidlig tidspunkt når de fikk bekymring for en elev. Gjennom ressursteam bidro PPT i vurderinger av elevenes læringsutbytte. På de to skolene så vi eksempler på at PPT bidro i gjennomføring av tilpasset opplæring, blant annet gjennom observasjon av elever og veiledning av lærere. Vi merker oss at ansatte i PPT oppga å være presset på tid, og at lovpålagt sakkyndighetsarbeid ble prioritert. PPT hadde prosesser for å avdekke kompetansebehov i PPT og for å bidra til kompetanseutvikling i Osloskolen.

Svar fra andre skoler indikerer at det likevel var et forbedringspotensial i PPTs støtte og veiledning til skoler i Oslo. Et flertall av de spurte oppga at de ikke alltid opplevde å få den hjelpen de hadde behov for.

Anbefalinger

Kommunerevisjonen anbefaler at

- Karlsrud skole vurderer tiltak for å sikre at det blir meldt ifra til rektor ved tvil om at en elev har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
- Klemetsrud skole iverksetter tiltak for å sikre at alle elever som har behov for det, får intensiv opplæring
- Karlsrud skole og Klemetsrud skole vurderer tiltak for å sikre systematikk i evalueringen av iverksatte tiltak
- Utdanningsetaten vurderer behov for tiltak for ytterligere å styrke PPTs arbeid med støtte, veiledning og kompetanseutvikling til skolene

Uttalelser til rapporten

Kommunerevisjonen har mottatt uttalelser fra byråden for utdanning, Utdanningsetaten inkludert PPT, og Karlsrud og Klemetsrud skole, som alle varsler relevante tiltak. Karlsrud har ikke meldt tiltak knyttet til anbefalingen om systematisk evaluering av tiltak. Kommunerevisjonen merker seg i den forbindelse at Utdanningsetaten ser at det er behov for ytterligere veiledning og kompetanseutvikling på dette området.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Tilpasset opplæring er viktig for å legge til rette for læring for alle elever og stimulere den enkeltes motivasjon, lærelyst og tro på egen mestring. Ifølge opplæringsloven skal kommunen sørge for at opplæringen er tilpasset. Det vil si at elevene får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen uavhengig av forutsetninger, og at alle skal få utnyttet og utviklet evnene sine (§ 11-1). Tilpasning av opplæringen «skal skje gjennom variasjon og tilpasninger til mangfoldet i elevgruppen, ved å ta i bruk varierte læringsaktiviteter, læringsressurser, læringsarenaer og vurderingsformer» (Utdanningsdirektoratet 2024a).

Utdanningsdirektoratet beskriver at lærerne på skolen skal følge med på utviklingen til elevene og melde fra til rektor hvis det er tvil om at en elev har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Hvis det er nødvendig, skal skolen sette i gang egnede tiltak som kan bidra til at eleven får tilfredsstillende utbytte. For elever på 1. til 4. trinn som står i fare for ikke å ha forventet progresjon i lesing, skriving eller regning, skal skolen også sette i gang intensiv opplæring (Utdanningsdirektoratet 2024a).

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) skal veilede og hjelpe skolen i det forebyggende arbeidet rettet mot elever som kan ha behov for tilrettelegging. PPT kan også støtte skolene med å sette inn tiltak innenfor tilpasset opplæring og intensiv opplæring. Forebyggende arbeid handler om å sette inn tiltak tidlig eller i forkant av eventuelle utfordringer. PPT skal gi råd, veiledning og støtte, slik at skolen kan sette inn tiltak så tidlig som mulig (Utdanningsdirektoratet 2024b).

Alle elever har rett til tilpasset opplæring. Tilpasset opplæring er også viktig for elever med stort læringspotensial. Utdanningsdirektoratet (2024a) oppgir at «dette er elever som lærer raskere og kan tilegne seg mer kompleks kunnskap sammenliknet med jevnaldrende, innenfor ett eller flere områder. Begrepet omfatter både de elevene som presterer på et høyt og avansert nivå, og de elevene som har et potensial for å gjøre det» (Utdanningsdirektoratet 2024a).

Selv om resultatene fra nasjonale prøver i Osloskolen samlet sett er gode, viser resultatene at andelen elever på det laveste mestringsnivået i lesing og regning har økt de siste årene. PISA-undersøkelsen i 2023 viste en negativ utvikling for norske elever. Ekspertutvalget om kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner (Stoltenbergutvalget) beskrev i sin rapport at dagens tilpasning av barnehage og grunnopplæring til barnas ulike behov etter utvalgets mening ikke var tilstrekkelig, og at dette så ut til å ramme flere gutter enn jenter (NOU 2019: 3).

Kvaliteten på den tilpassede opplæringen kan ha betydning for hvorvidt en elev har behov for individuell tilrettelagt opplæring (tidligere spesialundervisning) eller ikke. Blant annet har antall elever i gruppen, lærerens relasjonelle og faglige kompetanse, valg av undervisningsmetoder og læremidler betydning for hvor godt utbytte av opplæringen den enkelte eleven får. Dersom elever har godt læringsutbytte i ordinær undervisning, reduseres behovet for individuell tilrettelagt opplæring (Utdanningsetaten 2024a).

1.2 Formål og problemstillinger

Formålet med forvaltningsrevisjonen er å gi kontrollutvalget og bystyret informasjon om hvorvidt elever i Osloskolen får opplæring tilpasset sine behov, og eventuelt å bidra til forbedring.

Undersøkelsens problemstilling er:

- Legger Osloskolen til rette for at elever i grunnskolen får opplæring tilpasset sine behov?

For å besvare problemstillingen har vi blant annet undersøkt disse temaene:

- skolars bruk av undervisvurderinger og andre informasjonskilder for å ha kunnskap om elevers læringsutbytte
- tidlig identifisering og utprøving av tiltak i tilfeller der det er tvil om hvorvidt eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
- gjennomføring av tiltak for å tilpasse opplæringen, herunder for elever med stort læringspotensial
- vurderinger av elevenes beste, elevers medvirkning og foreldreinvolvering
- samarbeid mellom skolene og PPT i enkeltsaker
- PPTs arbeid med organisasjons- og kompetanseutvikling på skolene (arbeid på systemnivå)

1.3 Avgrensninger

Prinsippet om tilpasset opplæring omhandler både den ordinære opplæringen og individuell tilrettelegging (tidligere spesialundervisning). Undersøkelsen er avgrenset til å gjelde tilpasset opplæring i ordinær opplæring. Vi har undersøkt dette ved to skoler og i PPT.

Formålet med forvaltningsrevisjonen har ikke vært å overprøve vurderingene som skolene har gjort knyttet til enkelte elever, om tiltak som har blitt iverksatt, var de riktige, eller om andre tiltak burde vært iverksatt. Dette faller inn under skolenes faglige skjønn.

Videre omfatter ikke undersøkelsen vurderinger av skolenes og PPTs behandling av personopplysninger, herunder om lagring og deling av informasjon har blitt gjort i henhold til gjeldende regelverk.

1.4 Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene er målestokken som ligger til grunn for Kommunerevisjonens vurderinger. I denne undersøkelsen er kriteriene utledet blant annet fra opplæringsloven med forarbeider, forskrift til opplæringsloven, overordnet del av læreplanverket, Oslo kommunes instruks for internkontroll og Utdanningsdirektoratets veiledere.

Revisjonskriteriene presenteres i begynnelsen av kapitlene 3–6. Revisjonskriteriene og utledningen av dem fremgår i vedlegg 1.

1.5 Metodisk tilnærming og gjennomføring

Undersøkelsen er gjennomført ved Karlsrud skole, Klemetsrud skole og i PPT. Ved valg av skoler har vi sett på resultater fra nasjonale prøver, skolebidragsindikatoren, elevundersøkelsen, lærertetthet og tidligere revisjonsbelastning. Vi har valgt to skoler som

har noe ulike resultater på nasjonale prøver og på andre indikatorer, og som har noe ulik sosiodemografi.

Vi har blant annet gått gjennom dokumentasjon fra Utdanningsetaten, de to skolene og PPT. Dette har gitt informasjon om skolenes vurderinger av behov og om gjennomføring. Vi har også gjennomført intervjuer med ledere og ansatte på skolene og i PPT. I tillegg har vi gjennomført en breddeundersøkelse rettet mot 30 utvalgte grunnskoler, hovedsakelig de to største skolene i hver bydel. Denne brukes dels deskriptivt og dels som fakta for å belyse PPTs arbeid ut over arbeidet ved de to skolene. Vi har også benyttet informasjon fra rapporter som omhandler relevante temaer fra Osloskolen.

Undersøkelsesperioden er i hovedsak skoleåret 2023/2024 og første halvdel av skoleåret 2024/2025. På enkelte punkter har det vært naturlig å inkludere observasjoner av praksis helt frem til undersøkelsestidspunktet. Datainnsamlingen ble i hovedsak gjennomført i perioden desember 2024 til april 2025.

Vedlegg 2 har mer informasjon om undersøkelsens metode.

1.6 Rapportens oppbygging

Kapittel 2 inneholder nærmere informasjon om tilpasset opplæring og om PPT, noe informasjon om relevante rapporter fra Oslo kommune, samt en kort introduksjon av de to skolene som er omfattet av undersøkelsen. Kapittel 3 handler om skolenes vurdering av elevenes læringsutbytte, og kapittel 4 handler om tilpasset opplæring og evaluering. Kapittel 5 handler om skolenes arbeid med medvirkning og samarbeid med foreldre. Kapittel 6 handler om PPTs støtte og veiledning til skolene. I kapittel 7 oppsummerer vi svarene på spørsmålene i breddeundersøkelsen. Kapittel 8 inneholder vår samlede konklusjon og våre anbefalinger.

I kapittel 9 oppsummerer og vurderer vi vesentlige momenter i uttalelsene til rapporten. Uttalelsene følger i sin helhet i vedlegg 3–5.

2 Bakgrunn

Plikten skolene har til å tilpasse opplæringen, er beskrevet i opplæringsloven § 11-1. Tilpasset opplæring er ikke en individuell rett for den enkelte eleven, og det skal derfor ikke fattes enkeltvedtak. Skolen skal likevel utforme og legge til rette slik at alle elevene får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Prinsippet om tilpasset opplæring er også beskrevet i overordnet del av læreplanverket. Ifølge Utdanningsdirektoratet (2024a) gir læreplanverket et stort handlingsrom for at lærere kan prøve ut ulike tiltak for å tilpasse opplæringen for elevene sine. Lærernes profesjonsfaglige skjønn og kjennskap til elevene er avgjørende for å fange opp elevenes behov, og for å lykkes med tilpasningene.

Ny opplæringslov trådte i kraft i august 2024. I den nye loven er kravene om tilpasset opplæring videreført med noen få endringer og presiseringer. Noen begreper er også endret. Mer om dette i vedlegg 1.

PPT skal samarbeide med og støtte skolene i arbeidet med tilpasset opplæring og med intensiv opplæring for 1. til 4. trinn¹. Dette er videreført og tydeliggjort i den nye opplæringsloven. Oppgavene til PPT om støtte og veiledning til skoler, samt kompetanse- og organisasjonsutvikling, er også videreført og utdypet i den nye loven (Utdanningsdirektoratet 2024c).

I 2022 fikk Utdanningsetaten i Oslo i oppdrag å igangsette en helhetlig gjennomgang av spesialundervisningen i Osloskolen. Som en del av gjennomgangen leverte Norconsult i 2023 en kunnskapsoppsummering om det spesialpedagogiske feltet i barnehage og skole i Oslo kommune. Kunnskapsoppsummeringen beskrev også temaer innen tilpasset opplæring i ordinær undervisning. Av rapporten fremgikk blant annet følgende:

Videreutvikling av tilretteleggingen i det ordinære opplæringstilbudet for også å favne om tilretteleggingen for elever med større behov er et viktig utviklingspunkt. Skolene kan i samråd med PPT arbeide med utvikling av en mer praktisk og variert skolehverdag i det ordinære tilbudet. Dette kan være en mer farbar vei å gå for å tilrettelegge for inkludering og mestring, fremfor at noen elever får opplæring i andre arenaer. Oslo kommune bør derfor videreføre en ambisjon om et godt tilrettelagt og inkluderende opplæringstilbud i ordinære skoler.

Når det gjelder PPTs arbeid med å hjelpe skolene med å legge opplæringen mer til rette, beskriver rapporten at ansatte opplevde lite systematisk kompetanseheving fra PPT. Dette skyldes blant annet at skoleeier i liten grad hadde tydeliggjort ansvars- og rollefordelingen mellom Utdanningsetaten, PPT og skolene, lite involvering av PPT i skolene og uklare forventningssignaler mellom skolene og PPT. I tillegg fremgikk det at pedagogisk-psykologiske rådgivere (PP-rådgivere) var usikre på hva som lå i organisasjons- og kompetanseutvikling.

2.1 Informasjon om utvalgte skoler

I denne undersøkelsen ser vi blant annet på arbeidet med tilpasset opplæring i to utvalgte osloskoler: Karlsrud skole og Klemetsrud skole. Karlsrud skole er en barne- og ungdomsskole beliggende i Bydel Nordstrand. Skolen har om lag 540 elever og 110 ansatte. Klemetsrud skole

¹ «Tidlig innsats» i den gamle opplæringsloven.

12 • Tilpasset opplæring i Osloskolen

er en barneskole beliggende i Bydel Søndre Nordstrand. Skolen har drøyt 180 elever og 40 ansatte.

3 Vurdering av elevenes læringsutbytte

I dette kapitlet redegjør vi for og vurderer Karlsrud skoles og Klemetsrud skoles arbeid med å ha kunnskap om elevene og gjøre underveisvurderinger. Videre ser vi på hvordan informasjonen brukes til å vurdere om elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, samt om det meldes ifra til rektor dersom det er tvil om læringsutbyttet.

3.1 Revisjonskriterier

- Skolen skal legge til rette for at opplæringen er tilpasset elevene. Dette innebærer at skolen
 - har kunnskap om elevene, deriblant om deres evner, potensial og behov
 - gjør underveisvurderinger av alle elever for å vurdere om eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
 - melder ifra til rektor dersom det er tvil om at en elev har tilfredsstillende utbytte av opplæringen

3.2 Faktabeskrivelse

3.2.1 Kunnskap om elevene og gjennomføring av underveisvurderinger

Karlsrud skole og Klemetsrud skole hadde ulike måter å få informasjon om elevene, deriblant om deres evner, potensial og behov, på. Flere ledere og lærere pekte på elev- og utviklingssamtaler, observasjoner av elevene i undervisningssituasjonen og underveisvurderinger som sentrale kilder til informasjon om elevene.

Ifølge rutiner på skolene skulle lærerne gjennomføre utviklingssamtaler minst to ganger i året. Ved Karlsrud skole skulle lærerne ha elevsamtaler i forkant av utviklingssamtalen hvert halvår. Skolen hadde en mal for gjennomføring av elev- og utviklingssamtale. Den inneholdt blant annet punkter om hvordan elevene liker å jobbe, og hva de syns er vanskelig.

Ifølge Klemetsrud skoles rutine skulle lærerne gjennomføre utviklingssamtaler innenfor et konkret tidsrom om høsten og om våren. Skolen hadde ikke maler for gjennomføring av utviklingssamtalen.

Lærerne ved begge skolene fortalte at de gjennomførte utviklingssamtaler to ganger i året der elev og foreldre deltok.

Ved begge skoler skulle lærerne ha ukentlige samtaler med elevene. I arbeidsavtalen til lærerne på Karlsrud skole var det satt av 0,5–1,5 timer i uka til å ha samtaler med elevene. Ifølge rektor ble tiden brukt til å ha korte og fortløpende samtaler med elevene i løpet av uka. Lærerne oppga at samtaler med elevene var viktig for å få informasjon om hvordan de syns det gikk, herunder med den faglige utviklingen.

Klemetsrud skole hadde rutine og mal for elevsamtaler. Elevsamtalene skulle være korte og hyppige, og de skulle blant annet omfatte elevens trivsel og faglige forhold – hva eleven syns er vanskelig, hva han/hun liker best å jobbe med o.l. Lærerne skulle vurdere hvordan tiden til samtaler ble prioritert, og det fremkom at det var naturlig at enkelte elever i perioder hadde behov for mer tid til samtaler enn andre.

Ansatte ved Klemetsrud skole beskrev at det var satt av to timer ukentlig for at lærerne kunne ha ukentlige elevsamtaler med alle elevene. Lærerne vi snakket med beskrev at de gjorde dette hver uke. Samtalene dreide seg om elevens trivsel og hvordan eleven og læreren opplevde at det går i fagene. En lærer oppga at vedkommende ikke rakk å snakke med alle elevene i løpet av de avsatte to timene per uke, men at vedkommende snakket med elever i overgangen mellom timer eller gjennom kortere samtaler underveis i timer. I vår dokumentgjennomgang så vi at lærerne skrev notater etter elevsamtaler. Det var dokumentert flere elevsamtaler med elever som hadde ulike utfordringer knyttet til psykososialt miljø, enn med andre elever.

I gjennomgangen av dokumentasjon så vi ved begge skolene eksempler på at lærerne skulle ha eller hadde hatt elevsamtaler.

Alle vi snakket med på Karlsrud og Klemetsrud skole, oppga at lærerne gjennomførte kartlegginger og underveisvurderinger av alle elever. Dette var sentrale kilder til informasjon om elevenes faglige nivå. Dokumentgjennomgangen understøttet dette. Skolene gjennomførte nasjonale og kommunale kartlegginger, herunder nasjonale prøver, Oslo-prøver og Overgangsprøvene. Overgangsprøvene gjennomføres på 4. og 7. trinn i lesing og regning. Prøvene på 7. trinn er obligatoriske. I tillegg gjennomførte skolene valgfrie kartlegginger. Den enkelte lærer stod fritt til å velge andre fremgangsmåter for underveisvurdering. Lærerne vi snakket med, gjennomførte underveisvurderinger som Kartleggeren², kapittelprøver, ordkjedetester, fremføringer og fagsamtaler. I tillegg fikk lærerne informasjon om elevenes faglige nivå gjennom observasjoner i undervisningen og i gjennomgang av lekser.

3.2.2 Vurdere elevenes læringsutbytte

Begge skolene hadde møtepunkter der elevenes læringsutbytte var tema.

Trinnmøter

Begge skolene hadde ukentlige trinnmøter som blant annet ble brukt til å planlegge undervisning og snakke om elever man var bekymret for. Kontaktlærere og faglærere tilknyttet hvert trinn deltok. Ved Karlsrud skole deltok også mellomleder, samt sosiallærer ved anledning. Ved Klemetsrud skole deltok mellomlederne med jevne mellomrom. Skolen hadde ikke sosiallærer.

Karlsrud skole hadde skriftlige føringer for gjennomføringen av trinnmøter. Ifølge rutinen for arbeid med elever med faglige eller sosiale utfordringer skulle blant annet faglige bekymringer tas opp i trinnmøter. Lærerne fortalte at de snakket med andre lærere, sin nærmeste leder og sosiallærer, blant annet i trinnmøtene, dersom de var bekymret for en elev. I trinnmøtene utvekslet de som kjente eleven, informasjon, slik at de blant annet kunne vurdere om bekymringen også gjaldt i andre fag. Skolen hadde i skoleåret 2024/2025 samlet informasjon om oppfølging av elever og planlegging av undervisning i systemet OneNote. Vi så på referater fra trinnmøter i 2025 der det ble drøftet elever med bekymringsfullt fravær, hvordan jobbet med vurderinger, og organisering av undervisningen. Eksempelvis var det beskrevet at

² Et kartleggingsverktøy fra Fagbokforlaget for testing av elevenes grunnleggende ferdigheter i norsk, engelsk og matematikk.

kartleggingen Logos³ skulle gjennomføres, og at en klasse skulle ha stasjonsundervisning der elevene på et faglig lavere nivå skulle få lettere oppgaver.

Klemetsrud skoles mal for trinntid la opp til at resultatoppfølging skulle være et tema, deriblant hvordan elevene lå an, om tiltak fungerte, og om noe måtte justeres. Lærerne vi snakket med, fortalte at trinntiden ble brukt til å snakke om elever med svake faglige forutsetninger eller andre utfordringer. En av lærerne fortalte at bare siste del av trinntiden var satt av til oppfølging av enkeltelever, og at dette var for lite tid til å diskutere utviklingen til elever man var bekymret for. Videre medførte fravær blant personalet at det hadde blitt gjennomført få trinnmøter det siste året. I dokumentgjennomgangen viste noen referater at enkeltelever var drøftet under punktet om elever med individuell opplæringsplan.

Det varierte om lærerne vi snakket med på de to skolene, opplevde det som utfordrende å vurdere om elever hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen eller ikke. Noen av lærerne pekte på forhold som gjorde det mer utfordrende å vurdere læringsutbyttet og hva som lå bak manglende utbytte: om det var manglende språkferdigheter eller manglende fagkunnskaper som gjorde at eleven strevde, eller om det var mobbing, dårlig skolemiljø eller liknende som lå bak manglende faglig utvikling. Lærerne pekte også på at det i noen fag var mer utfordrende å vurdere om elever nådde kompetansemålene. For fag med mer abstrakte begreper var det behov for å bruke mer skjønn i vurderingene av læringsutbytte.

Elevgjennomganger

Begge skolene gjorde gjennomganger av elevers faglige og sosiale utvikling. I henhold til Karlsrud skoles rutine for arbeid med elever med faglige eller sosiale utfordringer skulle det i trinnmøtet hver tredje uke gjennomføres en elevgjennomgang sammen med mellomlederen. I denne gjennomgangen skulle elevene vurderes og markeres etter «trafikklysmodellen» i kategoriene «faglig», «sosialt» og «fravær». Resultatene fra kartlegginger i lesing, skriving og regning skulle brukes til å plassere elevene. Elever som presterte på gjennomsnittsnivå eller bedre, skulle markeres med grønn farge. Elever som presterte under gjennomsnittsnivå eller på et kritisk lavt nivå, skulle markeres med henholdsvis gul og rød. Det skulle også defineres tiltak og hvem som var ansvarlig for tiltakene.

Det varierte litt mellom de ansatte ved Karlsrud skole hvor hyppig de oppga å gjennomføre slike elevgjennomganger – mellom to og fire ganger i året. Skolens dokumentasjon viste at det på noen trinn var gjennomført to eller tre gjennomganger siden høsten 2023. På alle trinnene vi gjennomgikk, var det gjennomført minst én årlig. Vi fikk opplyst at skolen ikke rakk å gjøre elevgjennomganger på alle trinnene høsten 2024. Dokumentasjonen viste at det i tillegg til fargemarkeringen, var notert stikkord om elevenes utfordringer. Vi så tilfeller av at elever var markert grønne på «faglig» samtidig som stikkord om faglige utfordringer var ført opp under en av de andre fanene. For enkelte trinn var det lagt inn resultater fra kartleggingsprøver. Vi så ett tilfelle av at en elev var markert grønn samtidig som det var beskrivelser av faglige utfordringer. For eleven var det oppført tiltak for å tilpasse undervisningen, herunder et spørsmål om oppmelding av eleven til ressursteam. Lese kurs var også oppført som tiltak. Vi så

³ Et digitalt verktøy for kartlegging av lesevaner og diagnostisering av dysleksi.

noen tilfeller av at det var oppført tiltak på elevene som var markert gule og røde, men dette var ikke gjort for alle. Tiltak som var oppført, var eksempelvis ytterligere kartlegginger, lese-/regnekurs, tilpassede lekser og hyppige elev-/foreldresamtaler.

Klemetsrud skole hadde to ganger i året gjennomgang av elever med individuell opplæringsplan og elever de var bekymret for. Rektor fortalte at gjennomgangen skjedde etter det var gjennomført kartlegginger på høsten og våren. Gjennomgangene ble gjort i ressursteam der PP-rådgiver, mellomledere, rektor og aktuelle lærere deltok. Et ressursteam er et møteforum for å følge opp skolens arbeid med tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging. PPT skal delta i ressursteamet (Utdanningsetatens rundskriv om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging).

Dokumentasjonen viste at skolen hadde gjennomført klassegjennomganger av elever på 1., 3. og 4. trinn høsten 2024. I tillegg var det et ressursteam der 17 elever fra 1. til 7. var diskutert. De fleste av disse hadde individuell opplæringsplan. For én elev var det beskrevet at eleven ville tas opp i ressursteam etter hvert. Vi så at eleven senere var tatt opp i ressursteam. De andre gjennomgangene var strukturert ulikt avhengig av trinn. De fleste tok opp elevers faglige utfordringer. På noen trinn var elever markert oransje og gule, men det var ikke konkretisert hvilke utfordringer elevene hadde. Ulike tilpasninger var omtalt, slik som liten gruppe. For noen klasser var resultater fra kartlegginger beskrevet. Enkelte elever skulle ifølge dokumentasjonen meldes opp til ressursteam.

3.2.3 Tvil om tilfredsstillende utbytte av opplæringen

Føringer fra Utdanningsetaten

I forbindelse med den nye opplæringsloven fra høsten 2024 utarbeidet Utdanningsetaten rundskriv om tilpasset opplæring og individuelt tilrettelagt opplæring. Ifølge rundskrivet skal alle skoler i Oslo ha ressursteam. Følgende fremgikk av rundskrivet: «Når lærer melder fra om at det er tvil om at en elev har tilfredsstillende utbytte av opplæringa, skal saken som regel meldes opp til behandling i skolens ressursteam, slik at ressursteamet kan vurdere hvilke tiltak som kan gi eleven tilfredsstillende utbytte».

Drøftingsteam og ressursteam ved Karlsrud skole

Karlsrud skole hadde to møtefora for drøfting av elever med PPT: drøftingsteam og ressursteam. Møtene ble avholdt etter behov og i samarbeid med skolens PP-rådgiver. Ansatte ved skolen oppga at skolen hadde etablert drøftingsteam fra og med skoleåret 2024/2025 for å oppnå tettere og tidligere kontakt med PPT om oppfølging av enkeltelever. Skolen oppga at lærerne ble informert om dette i skolens fellestid. Ifølge rektor ble «gråsoneelever» drøftet i drøftingsteam. «Gråsoneelever» var elever som skåret på lavere nivåer på kartlegginger, og som ble vurdert å ligge på gult eller rødt nivå i trafikklysmodellen. For disse elevene var det behov for å iverksette tiltak for å få dem opp på et høyere faglig nivå. Målet var å øke elevenes kompetanse for å slippe henvisning til PPT. Drøftingsmøter skulle brukes til å vurdere allerede iverksatte tiltak og gjennomførte kartlegginger og eventuelt avtale nye tiltak, kartlegginger, observasjoner og/eller veiledning.

Ifølge skolens rutine skulle lærere melde opp elever til ressursteam når nødvendige kartlegginger var gjort og tiltak prøvd ut uten bedring. Formålet med ressursteam var ifølge

rektor å avgjøre om elever skulle henvises til PPT for utarbeiding av sakkyndig vurdering. Rutinen beskrev at oppmelding skulle avtales med sosiallærer.

Lærerne vi snakket med fikk spørsmål om hvordan de jobbet dersom det var tvil om læringsutbyttet. Ingen nevnte drøftingsteam spesifikt, men noen hadde meldt opp én eller to elever til ressursteam de siste to skoleårene. Noen av dem uttrykte at det kunne være vanskelig å vite når en sak burde tas videre til ressursteam. Faglige utfordringer kunne henge sammen med mobbing, dårlig hjemmemiljø eller liknende, og det kunne være vanskelig å vurdere hva eleven hadde behov for. Andre ganger opplevde de at det helt klart var behov for å ta saker videre. Dokumentasjon fra trafikklysgjennomgangene viste at det for 1.–6. trinn var beskrevet for seks elever at eleven skulle meldes opp til, eller hadde blitt oppmeldt til, ressursteam i løpet av de to skoleårene.

Skolen hadde ikke hatt rutine for å skrive referater fra drøftings- og ressursteam. Sosiallæreren hadde en logg som hun utarbeidet for egen del. Der fremgikk det kortfattet informasjon / stikkord om hva som hadde blitt drøftet i det enkelte drøftings- og ressursteamet. Loggen var ikke tilgjengelig for andre ansatte på skolen. Det var opp til den enkelte deltaker i møtene å notere seg det som ble diskutert, og å følge opp tiltak det ble enighet om. Sosiallæreren oppga at hun på bakgrunn av egen logg fulgte opp overfor lærere og andre som skulle iverksette tiltak. Loggen viste at det per mars 2025 var avholdt ni drøftingsteam og fire ressursteam så langt i skoleåret 2024/2025. Våren 2025 jobbet skolen med å få på plass et system der utfylt mal for pedagogisk vurdering og referat fra drøftingsteam og ressursteam skulle legges i OneNote.

Ifølge sosiallærerens logg var seks enkeltelever tatt opp i drøftingsteam i skoleåret 2024/2025 (per mars 2025). I tillegg var det gjennomført et møte der flere elever på samme trinn var tatt opp. Fem elever var tatt opp i ressursteam, og syv elever var tatt opp i ressursteam med deltakelse fra en logoped fra PPT. I disse møtene deltok logopeden, sosiallærer, kontaktlærer og noen ganger ressurslærer. Alle elevene som var drøftet i ressursteam, ble, med ett unntak, ifølge loggen henvist til PPT. Noen av disse hadde allerede vedtak om individuelt tilrettelagt opplæring og ble henvist til PPT på nytt for ny sakkyndig vurdering.

Sosiallærerens logg viste at åtte av de 36 elevene som var markert røde i den siste trafikklysgjennomgangen vi gjennomgikk for 1. til 7. trinn, var tatt opp i drøftings- eller ressursteam i skoleåret 2024/2025. I tillegg var én elev, som var markert gul i trafikklysgjennomgangen, tatt opp. Noen av disse hadde allerede en individuell opplæringsplan. Loggen viste at skolens PP-rådgiver og sosiallæreren deltok i alle møtene, kontaktlærer og ressurslærer i de fleste og mellomleder i en tredjedel av møtene.

Ved Karlsrud skole fremgikk det av loggen til sosiallæreren at et flertall av enkeltelevne som var drøftet i drøftings- og/eller ressursteam ble henvist til PPT eller BUP (Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk). Nesten alle elevene som ble tatt opp med PPT-logoped, ble ifølge loggen henvist til PPT. Forrige skoleår ble ifølge en sosiallærer alle elever som ble drøftet i ressursteam, med et par unntak, henvist til PPT i etterkant.

Ressursteam ved Klemetsrud skole

Skolen hadde en rutine for vurdering av elevenes læringsutbytte. Ifølge rutinen hadde kontaktlærer ansvar for vurderingene. I tillegg beskrev rutinen kort prosessen med oppmelding til ressursteam, iverksetting av tiltak innenfor ordinær opplæring og prosessen med henvisning til PPT når det var behov for det.

Klemetsrud skole avholdt månedlige ressursteam der enkeltelever som skolen var bekymret for ble drøftet. Rektor, mellomleder, kontaktlærer og PP-rådgiver, og eventuelt helsesykepleier og leder for Aktivitetsskolen, deltok i møtene. Skolen benyttet Utdanningsetatens mal for oppmelding til ressursteam. Ifølge en mellomleder ønsket skolen en lav terskel for å melde opp elever til ressursteam. Rektor og mellomlederen oppga at malen for oppmelding var ganske omfattende, og at oppmelding ble en tidkrevende aktivitet for lærerne. Dette gjorde terskelen for å melde opp elever høyere. Rektor fortalte at skolen hadde laget en forenklet mal for å imøtekomme denne utfordringen når lærerne bare hadde behov for noen tips til tilpasning.

Rektor fortalte at møtene ble brukt til å drøfte elevens læringsutbytte. I forkant skulle lærerne skrive inn allerede utprøvde tiltak i malen for oppmelding. En lærer fortalte at vedkommende meldte elever opp til ressursteam hvis vedkommende mente eleven hadde ny atferd, eller hvis eleven slet faglig og det var vanskelig å få til fremgang. I forkant kunne læreren ha gitt eleven eldre pensum på lettere nivå. Rektor erfarte at lærerne ofte hadde prøvd flere tiltak, men at de ikke alltid var like flinke til å sette ord på hva de hadde gjort. Ressursteamene ble ifølge rektoren også brukt til å gjøre lærerne bevisste på det.

Lærerne vi snakket med, hadde tatt opp enkelte elever i ressursteam de siste to årene. Det varierte hvor nyttig de syntes at møtene hadde vært. Noen opplevde at få nye tiltak ble diskutert.

I dokumentgjennomgangen av enkeltelever viste skolens oversikt over elever tatt opp i ressursteam at åtte elever var drøftet i skoleåret 2024/2025 (frem til mars 2025), og at 13 elever ble drøftet skoleåret før. Skjemaet med oversikt over alle oppmeldte elever inneholdt informasjon om elevens utfordringer, samt utprøvde tiltak. Begge skoleårene var det i tillegg benyttet egne skjemaer der lærerne skulle fylle ut ytterligere informasjon. Slike skjemaer var fylt ut for en del oppmeldinger. Skolen hadde begynt å bruke Utdanningsetatens mal for oppmelding til ressursteam fra og med skoleåret 2024/2025. Denne var brukt i et flertall av sakene dette skoleåret.

Malen la opp til at referater fra ressursteam skulle legges inn til slutt i dokumentet. Denne delen var ikke fylt ut for ressursteamene avholdt første halvdel av skoleåret. Det fremgikk lite eller ingen informasjon om hvilke tiltak det var planlagt å jobbe videre med, hvem som var ansvarlig for gjennomføringen, og tidspunkt for evaluering. De første månedene av 2025 så vi imidlertid at skolen hadde begynt å føre opp punkter om hvilke tiltak man hadde blitt enige om i ressursteamene. Vi så også et par eksempler på tiltaksplaner som ga utfyllende informasjon om videre oppfølging av eleven.

Med ett unntak, var alle elevene som var drøftet i ressursteam 2024/2025, omtalt i trinngjennomganger. Flere var tatt opp skoleåret før i forbindelse med gjennomganger av elevfravær. I trinngjennomgangene som var gjennomført høsten 2024 var det flere elever som

var markert oransje og gule, som ikke var meldt opp til ressursteam senere. Ifølge Klemetsrud skole holdt skolen ekstra øye med disse elevene og det ble ifølge skolen iverksatt tilpassede tiltak for å forhindre at elevene havnet i oransje kategori. Dersom elevene ble markert oransje, indikerte det at eleven skulle følges opp i ressursteam. Ifølge skolen ble elevene som var markert med gul og oransje tatt opp jevnlig i trinnmøter.

Referatene fra ressursteamene viste at et flertall av elevene som ble tatt opp, skulle henvises til PPT, PPT-logoped eller BUP. Skoleåret 2023/2024 ble ca. halvparten av elevene henvist til PPT.

3.2.4 Informasjon til rektor

Ifølge Utdanningsetatens rundskriv om tilpasset opplæring, skal saker der lærere melder ifra om at det er tvil om at en elev har tilfredsstillende utbytte av opplæring, som hovedregel meldes opp til behandling i skolens ressursteam, slik at ressursteamet kan vurdere hvilke tiltak som kan gi eleven tilfredsstillende utbytte. Videre fremgår det at rektor skal delta i skolens ressursteam, og at skolen skal dokumentere hvordan lærerens varsel om tvil om tilfredsstillende utbytte er behandlet.

Rektor ved Karlsrud skole deltok i hovedsak ikke i skolens ressursteam. Rektor oppga at hun hadde delegert dette til mellomledere. Loggen fra drøftings- og ressursteam viste at mellomlederne hadde deltatt i fire av tolv av disse møtene. Rektor hadde ukentlige møter med mellomlederne der blant annet oppfølging av elever var tema. Mellomlederne deltok i trafikklysgjennomgangen. Rektor oppga at hun også hadde møter med sosiallærerne når det var behov for å informere om elever eller drøfte tiltak om videre oppfølging. Rektor oppga at hun godkjente alle henvisninger til PPT.

Karlsrud skole hadde i tillegg til drøftings- og ressursteam miljøteam der sosiallærer, helsesykepleier og mellomleder deltok. Rektor deltok også, med mindre hun var forhindret. Formålet var å gjennomgå elever som var sårbare faglig og sosialt, og å diskutere tiltak og videre oppfølging. Møtene ble ifølge rektor gjennomført annenhver uke. Notater fra møtene viste at flere av elevene som var tatt opp i drøftings- og ressursteam, også var tatt opp i miljøteam.

Ved Klemetsrud skole deltok rektor i skolens ressursteam, der elever skolen var bekymret for, ble drøftet. Ut over dette oppga rektoren at hun fikk informasjon om elevenes utvikling via mellomlederne, som med jevne mellomrom deltok i trinntid. Ifølge rektor observerte mellomlederne også i klassene. Andre ansatte vi snakket med på skolen, oppga å gi skolens mellomledere informasjon om elevers faglige og sosiale utvikling. Flere lærere beskrev at de diskuterte ulike tiltak med sin mellomleder eller med rektor dersom de var bekymret for en elev. En mellomleder ved skolen fortalte at vedkommende hadde tett dialog med rektor eksempelvis om fordeling av ressurser slik at det var mulig å gi tilpasset opplæring.

3.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Karlsrud skole og Klemetsrud skole innhentet informasjon om elevenes evner, potensial og behov på flere måter og fra ulike kilder. Begge skolene gjorde også ulike former for underveisvurderinger. Disse ble benyttet til å vurdere om elevene hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Karlsrud skole hadde etablert en møtestruktur som bidro til at skolen hadde oversikt over elevenes faglige utvikling. Gjennomgangene av alle elever bidro til skolens oversikt, selv om det var noe variasjon i hvordan gjennomgangene ble gjennomført. Strukturen bidro også til at de ansatte kunne drøfte elever de var i tvil om at hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Undersøkelsen viser likevel at Karlsrud skole manglet et system for å sikre at det ble meldt ifra til rektor dersom det var tvil om at en elev hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Rektor deltok i hovedsak ikke i skolens drøftings- og ressursteam. Elever som ble tatt opp i disse møtene ble ikke registrert i skolens systemer. At oppfølgingspunkter fra møtene ikke ble nedfelt i et felles referat, kan gi risiko for at deltakerne har ulike oppfatninger av hva som ble avtalt, og hvem som skal følge dette opp. Rektor fikk likevel noe informasjon gjennom møter og dialog med mellomledere og sosiallærere.

Også Klemetsrud skole hadde etablert møtestrukturer som bidro til at skolen hadde informasjon om elevenes faglige utvikling.

Klemetsrud skole hadde et system for å melde ifra til rektor dersom det var tvil om at en elev hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Gjennom oppmelding til og deltakelse i ressursteam fikk rektor informasjon om elevenes faglige og sosiale utfordringer. Skolen hadde et system for å holde oversikt over elevene som var oppmeldt, og for å føre referater fra møtene. Dokumentasjonen viste at skolen mot slutten av undersøkelsesperioden fikk en tydeligere systematikk i å nedfelle hvordan elevene som var drøftet i ressursteam, skulle følges opp i etterkant.

4 Tilpasset opplæring og evaluering

I dette kapitlet redegjør vi for og vurderer skolenes tilrettelegging av opplæringen for å tilpasse den til elevenes behov og skolenes evaluering av tiltak som blir satt inn. Vi beskriver og vurderer også skolenes rutiner og praksis for å gi intensiv opplæring på 1.–4. trinn.

4.1 Revisjonskriterier

- Skolen skal legge til rette for at opplæringen er tilpasset elevene. Dette innebærer at skolen
 - basert på kunnskapen om elevene og deres læringsutbytte gjør tilpasninger i opplæringen, for eksempel i arbeidsformer, pedagogiske metoder, bruken av læremidler, organisering og/eller vurderinger
 - raskt skal gi intensiv opplæring til elever på 1.–4. trinn som står i fare for å ikke ha forventet progresjon i lesing, skriving eller regning
 - evaluerer om tiltakene som blir satt inn, gir eleven et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, eller om andre tiltak eller former for tilrettelegging er nødvendig

4.2 Faktabeskrivelse

4.2.1 Iverksetting av tiltak

Lærerne vi snakket med ved Karlsrud og Klemetsrud skole, beskrev at de kontinuerlig arbeidet med tilpasning av undervisningen for elever.

Når det gjaldt pedagogisk differensiering, beskrev lærerne blant annet at de benyttet «rike» eller «selvdifferensierende» oppgaver. Dette er oppgavetyper som kan løses på ulike måter avhengig av den enkelte elevs ferdigheter og modenhet. På denne måten kunne elevene få tildelt samme oppgaver. Lærerne ga også ulike lekser ut fra faglig nivå. Gjennomgangen av dokumentasjon i OneNote ved skolene understøtter at det ble gjort ulike tilpasninger av undervisningen.

Begge skolene beskrev at de hadde et særskilt fokus på lese- og skriveferdigheter fordi dette var viktig i alle fag. Karlsrud skole benyttet Stenbråtenmetoden. Dette er et verktøy for å lære elevene å lese og for å få informasjon om leseferdigheter gjennom testing og vurdering av elevene ved oppstart og løpende gjennom skoleåret. Noen av lærerne ved Klemetsrud viste også til denne metoden. En lærer ved Karlsrud skole fortalte at når alle elevene hadde lært seg å lese, ble de delt opp etter nivå. Deretter gjorde lærerne veiledet lesing i grupper. Elevene fikk stadig vanskeligere bøker etter hvert som leseferdighetene økte. Denne metoden ble ifølge læreren brukt helt opp til 4. trinn.

Karlsrud skole oppga at den prioriterte å ha flere ansattressurser i basisfag som norsk, engelsk og matematikk for å kunne tilpasse undervisningen med eksempelvis stasjonsundervisning og mindre grupper ute av klasserommet. I etterkant av trafikklysgjennomgangene ble det ifølge lærerne iverksatt tiltak, slik som lesekurs (nærmere beskrevet i kapittel 3.2.2).

Klemetsrud skole hadde hatt fokus på skriveopplæring blant annet gjennom at Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning hadde holdt foredrag på skolen. Skolen hadde også hatt kurs om å forebygge og avhjelpe lesevansker hos elever.

Lærere ved begge skolene fremhevet at det kunne være vanskelig å gjøre tilstrekkelige tilpasninger fordi det var stort spenn mellom elevene på lavest og høyest nivå. Det kunne for eksempel være krevende å tilpasse opplæringen for elever som er i grenseland når det gjelder faglig nivå, men som ikke har individuell opplæringsplan. Elevene ønsket ofte ikke å skille seg ut ved å gå ut av klassen. Én lærer pekte på at tilpasninger for disse elevene kunne være nivåbaserte lekser og oppgaver, og at de kunne følge noe av opplegget til elevene med individuell opplæringsplan. I tillegg kunne det være utfordrende å følge opp elever med ulike ferdighetsnivåer, som jobbet med oppgaver med ulik vanskelighetsgrad, samtidig. Som det fremgår av kapittel 3, så vi flere eksempler på at skolene hadde ført opp tiltak i referater fra trinnmøter, elevgjennomganger og ressursteam for elever de var bekymret for.

En mellomleder ved Klemetsrud skole pekte på at det var mer krevende å gjennomføre tilpasset undervisning ved bruk av vikar. I perioden etter julen 2024 hadde det vært en del fravær. Skolen etterstrebet å oppnå kontinuitet i hvem som var vikar, men at det var utfordrende. FAU ved Klemetsrud opplevde også at det var manglende kontinuitet i bemanningen ved at det var hyppige lærerskifter. Videre opplevde utvalget at det var lav lærertetthet i småskolen.

Alle lærerne vi snakket med ved Klemetsrud skole, fortalte at arbeidshverdagen var hektisk og at det kunne gå på bekostning av planlegging av undervisningen.

Bruk av læremidler

Når det gjaldt bruk av ulike læremidler, fortalte rektorene at de forsøkte å ha en god balanse mellom bruk av lærebøker og digitale læremidler. Utdanningsetaten har inngått avtale om en rekke digitale læremidler og apper. Lærerne bestemmer selv hvilke av disse læremidlene de vil bruke i undervisningen.

Ifølge rektor ved Klemetsrud skole kunne skolen velge de læreverkene den selv ønsket, innenfor de økonomiske rammene. Skolen hadde ikke hatt penger til å ha en-til-en-dekning på nettbrett/PC og hadde ikke råd til å bytte bøker hvert skoleår. FAU ved skolen fremhevet at skolen ikke hadde nok digitale læremidler til alle elevene på mellomtrinnet, og at det skyldtes skolens økonomi. FAU opplevde at dette gikk ut over elevenes læring.

Det varierte hvorvidt lærerne opplevde at det var god balanse mellom muligheten til å bruke digitale og papirbaserte læremidler. Ifølge rektor ved Karlsrud skole opplevde lærerne at de kunne tilpasse opplæringen godt med de digitale virkemidlene. Lærerne ved Klemetsrud beskrev at de digitale læremidlene var nyttige i tilpasningen av undervisningen, eksempelvis ved at elever kunne få stadig vanskeligere oppgaver når riktig svar ble oppgitt. En lærer ved Karlsrud skole viste til at antallet tilgjengelige bøker begrenset valgmuligheten.

Elevers vurdering av temaer knyttet til tilpasset opplæring

I Elevundersøkelsen stilles elevene spørsmål innenfor ulike temaer. I tabell 1 fremgår resultatene for elever på 5. trinn for et utvalg spørsmål innen temaene *støtte fra lærerne, arbeidsforhold og læring og vurdering for læring*.

Tabell 1 Resultater fra Elevundersøkelsen, 5. trinn på Karlsrud skole, Klemetsrud skole, og snittet for alle skolene i Oslo. Skoleåret 2024/2025.

Spørsmål	Karlsrud skole	Klemetsrud skole	Snitt i Oslo
1. Lærerne hjelper meg slik at jeg forstår det jeg skal lære	4,2	4,6	4,5
2. Får du nok utfordringer på skolen?	3,7	3,4	3,8
3. Får du lekser som du greier å gjøre på egen hånd?	3,8	4,1	4,0
4. Snakker lærerne med deg om hva du bør gjøre for å bli bedre i fagene?	3,3	3,9	3,6
5. Tenk på når du får arbeidsoppgaver på skolen som du skal gjøre på egen hånd. Hvor ofte klarer du oppgavene alene?	3,5	3,7	3,9
6. Tenk på når læreren går gjennom og forklarer nytt stoff på skolen. Hvor ofte forstår du det som læreren gjennomgår og forklarer?	3,5	3,9	3,9

Note: Elevundersøkelsen 2024/2025. Gjennomsnittsskåren beregnes ifølge udir.no ut fra elevenes svar på en 5-punktsskala, der høy verdi betyr positivt resultat. Beste verdi er 5, mens dårligste verdi er 1. For spørsmål 1 går skalaen fra «Helt uenig» (1) til «Helt enig» (5). For spørsmål 2 til 4 går skalaen fra «Ikke i noen fag» (1) til «I alle eller de fleste fag» (5). For spørsmål 5 og 6 går skalaen fra «Aldri» (1) til «Alltid» (5). I Oslo samlet sett besvarte mellom 6036–6102 elever de aktuelle spørsmålene. På Karlsrud skole og Klemetsrud skole besvarte henholdsvis 47–48 elever og 14–15 elever spørsmålene.

Tabellen viser at elevene på 5. trinn ved Karlsrud skole i snitt svarte mellom 3,3 og 4,2. På alle disse spørsmålene lå skolen litt under snittet for Oslo. På Klemetsrud skole lå svarene i snitt mellom 3,4 og 4,6. På halvparten av spørsmålene lå skolen litt under snittet for Oslo. På spørsmål 1 lå Karlsrud litt under snittet for Oslo, mens Klemetsrud lå litt over. På spørsmålet om hvor ofte eleven klarer oppgavene alene, oppga elevene på Karlsrud og Klemetsrud svar som lå litt under snittet for Oslo. På spørsmål 6 lå Klemetsrud på snittet, mens Karlsrud lå litt under.

Elever med stort læringspotensial

Elever med stort læringspotensial har samme rett til tilpasset opplæring i ordinær undervisning som elever som presterer på et lavere nivå.

Ved begge skolene oppga ledere og lærere at det var utfordrende å identifisere og tilpasse opplæringen for elever med stort læringspotensial. Slike elever kunne være evnerike på noen områder, men kunne samtidig ha uro og manglende sosiale ferdigheter. Lærerne var opptatt av å gi elevene nok utfordringer slik at de ikke mistet motivasjonen. De ansatte ga uttrykk for at det var mest fokus på elever på et faglig lavt nivå, mens elevene med stort læringspotensial ofte kunne bli litt glemt.

Mange av lærerne vi pratet med, oppga at de hadde elever i denne gruppa, og at de tilpasset opplæringen gjennom tiltak som å gi mer utfordrende oppgaver og lekser, for eksempel ved

bruk av pensum beregnet for høyere trinn. Samtidig beskrev en lærer at vedkommende da måtte bruke eldre pensum fordi det ikke var ledige lærebøker på høyere trinn.

Hospitering på høyere trinn var et mulig tiltak. Ifølge ledere og lærere ved skolene ble dette tiltaket imidlertid vurdert nøye før innføring. Rektor ved Karlsrud skole mente at elever i utgangspunktet bør være i klassen de tilhører, og at tilpasningen til denne gruppa elever også i hovedsak bør skje i klassen. I noen tilfeller kunne hospitering likevel være aktuelt. Da var rektor, foreldre og eleven selv involvert i avgjørelsen, oppga rektor. En lærer ved Klemetsrud skole hadde tidligere erfart at forsering og hospitering kunne bidra til at læreren mistet oversikten over det faglige nivået og utviklingen til de aktuelle elevene. Tiltakene var ifølge læreren heller ikke nødvendigvis gode for elevene selv.

Ingen av lærerne vi snakket med på skolene, hadde meldt opp elever med stort læringspotensial i drøftings- eller ressursteam.

4.2.2 Intensiv opplæring for 1. til 4. trinn

Karlsrud skole

Karlsrud skoles rutiner og informasjonsdokumenter omtalte ikke intensiv opplæring. I skolens rutine for kartlegging av elever etter trafikklysmodellen var lesekurs et eksempel på tiltak.

Rektor oppga at den intensive opplæringen ble gjennomført av lærere på det aktuelle trinnet. Kursene ble avholdt parallelt med annen opplæring. Ifølge rektor var det et mål å starte opp raskt. Det var også et mål at kursene skulle være intensive, for eksempel med en varighet på fem uker. Rektor var involvert overordnet og organisatorisk, herunder med å sikre ressurser til å avholde kursene, og ved å sikre at det var satt av tid til dette i arbeidstidsavtalene til de ansatte.

Det var lærerne selv som avgjorde om elever hadde behov for intensivkurs i lesing, skriving og regning. Ifølge fag- og ressurslærere diskuterte lærerne på trinnmøter hvilke elever som hadde behov for intensive kurs. Vurderingene var basert på resultater fra kartlegginger og observasjoner i klasserommet.

Slike kurs innebar ifølge lærerne at et utvalg elever ble tatt ut av klasserommet for å få egen undervisning over en periode på fire til seks uker etter en fastsatt timeplan. Elevene fikk gjerne kurs tre ganger i uka. Før oppstart ble elevenes ferdigheter testet. Kommunerevisjonen ble vist eksempler på intensivkurs i regning og i lesing og skriving i norsk og engelsk. I etterkant av kursene ble elevenes måloppnåelse ifølge lærerne testet på nytt. Hvis en elev ikke hadde hatt ønsket utvikling ville eleven få tettere oppfølging videre. Da diskuterte lærerne om det var andre tiltak som var hensiktsmessige. Lærerne kontaktet også foreldrene for å gi informasjon om manglende utvikling.

Lærernes erfaringer var at elevene likte å bli tatt ut i mindre grupper, og at dette var noe de var vant med fra 1. trinn. I de tilfellene der noen elever ikke ønsket å delta på kurs utenfor klasserommet, forsøkte lærerne tiltak i form av endringer i gruppesammensetningen. En av lærerne beskrev at de la opp økter slik at elevene selv medvirket, for eksempel gjennom å rette hverandres oppgaver, ta tiden på hverandre, eller bestemme rekkefølgen i oppgavene.

To av lærerne som ga slike kurs, beskrev at de før oppstart måtte vurdere om det var tilstrekkelig bemanning til å gjennomføre kursene. Fravær kunne påvirke dette.

Ved gjennomgang av dokumentasjon i Teams og OneNote så Kommunerevisjonen enkelte eksempler på at intensive kurs var nevnt. Det fremkom i loggen fra et ressursteam møte i 2024 at lærere på et trinn hadde vært til stede for å drøfte organiseringen av intensive kurs i norsk og matematikk. Kursene var også nevnt i referater fra trinnmøter. Vi så enkelte eksempler på at det i notater om oppfølging av enkeltelever var nevnt tiltak som lesekurs og mattegruppe.

Klemetsrud skole

Skolen hadde rutiner for tilpasset opplæring, herunder en som var utarbeidet av Utdanningsetaten. Der fremgikk det blant annet at ressursteamet skulle gi råd til rektor om blant annet behovet for intensiv opplæring. Kontaktlæreren skulle gjennomføre den intensive opplæringen med bistand fra skolens støttesystemer.

Rektor oppga at skolen ga intensive kurs for en gruppe elever, eventuelt for hele klasser dersom de samme ferdighetene var for svake for mange elever. Ifølge rektor ble klassesetrinnsgjennomgangene gjennomført kort tid etter at resultatene fra kartlegginger var klare. Skolen forsøkte å få på plass de intensive kursene raskt etter dette. Høsten 2024 og våren 2025 hadde noen lærere ifølge rektor deltatt på kurs om forebygging og avhjelping av lesevansker. Ifølge kursheftene var intensive lesekurs et av temaene for samlingene.

En mellomleder oppga at skolen i ulik grad fikk til å gi intensiv opplæring på de ulike trinnene. Vi fikk opplyst at det på ett av småskoletrinnene hadde vært vanskelig å få til intensive kurs. Det aktuelle trinnet hadde ikke en ekstra ressurs, noe som var nødvendig for å ta elever ut i mindre grupper. I tillegg hadde det vært fravær blant de ansatte. Skolen hadde ikke gjennomført intensiv opplæring i regning. Ifølge skolen hadde den til nå ikke hatt behov for å gi dette, men ville gjøre det når behovet var der.

Våren 2025 organiserte skolen et intensivt kurs i lesing og skriving for et utvalg elever. Elevene hadde daglige økter der de øvde på språkforståelse, staving, avkoding av ord og tekstlesing. Etter planen skulle elevenes utvikling kartlegges hver 14. dag. Kurset skulle vare i åtte uker, men ble stoppet midt i gjennomføringen, grunnet omdisponering av en ansatt. Det var per mai 2025 ikke avklart hva som skulle gjøres videre. Lærerne vi snakket med på småskoletrinnet, var ikke kjent med at elever fikk intensiv opplæring ut over dette kurset eller ekstra språkkurs i mottaksklasse.

Ved gjennomgang av dokumentasjon i OneNote så Kommunerevisjonen eksempler fra inneværende skoleår på omtale av intensive kurs, særlig etter nyttår 2024/2025. Notatene om enkeltelever omhandlet blant annet hvilke utfordringer eleven hadde, hva eleven mestret, og hvordan det gikk med eleven på kurset.

4.2.3 Evaluering av tiltak

Begge skolene oppga å evaluere effekten av tiltak som var iverksatt for elever som ikke hadde forventet faglig progresjon, på ulike måter.

I Karlsrud skoles rutiner var det oppgitt at bekymring for elever skulle meldes til skolens ressursteam, og at tiltak skulle prøves ut og deretter effektiv vurderes. Ifølge rektoren ved

Karlsrud skole hadde mellomlederne ansvar for å følge opp at tiltak som ble bestemt i drøftingsteam, ble gjennomført. Ifølge rektor skulle lærere melde opp eleven for et nytt drøftingsmøte når tiltaket var prøvd en periode. Sosiallærerens logg viste at to elever var tatt opp i to møter dette skoleåret. Loggen viste enkelte stikkord om hva som ble drøftet i møtet. I det andre møtet ble det besluttet at elevene skulle henvises til PPT. Tiltakene til de øvrige 16 elevene var ikke evaluert i et nytt ressursteam. Ifølge sosiallæreren og andre ansatte ble tiltak etter drøftingsteam evaluert i trinnmøter.

Lærerne vi snakket med ved Karlsrud skole, beskrev at tiltak som var iverksatt for elever som ikke hadde vært oppmeldt til drøftings- eller ressursteam, også ble evaluert i trinnmøter. Videre ble utviklingssamtaler og andre møter mellom skole, foresatte og elev trukket frem. I tillegg ble mer uformell kommunikasjon mellom lærere, sosiallærer og ledere pekt på som en arena for å fortløpende evaluere tiltak.

Klemetsrud skole oppga å benytte Utdanningsetatens rutine om tilpasset opplæring og individuelt tilrettelagt opplæring. I rutinen var det lagt opp til at skolen i første ressursteam skulle avtale tidspunkt for nytt møte. I neste møte skulle ressursteamet evaluere effekten av utprøvede tiltak. Deretter skulle ressursteamet gi råd til rektor om det burde prøves ut ytterligere tiltak innenfor ordinær tilpasset opplæring, eller om eleven hadde behov for individuell tilrettelegging.

Skolen oppga å vurdere effekten av tiltak på ulike måter. Dersom ressursteamet hadde blitt enige om å prøve ut tiltak overfor en elev, ble det ifølge mellomlederen og en av lærerne avtalt et nytt ressursteam for å evaluere tiltakene. En slik evaluering ble satt opp minimum to måneder senere, slik at tiltakene fikk litt tid til å virke. Ved gjennomgangen av skolens dokumentasjon så vi få tilfeller av at det hadde blitt satt opp tidspunkt for nytt ressursteam for å evaluere tiltak. Det var noen flere eksempler på dette etter nyttår 2024/2025. Møtene var ikke gjennomført da Kommunerevisjonen gjorde dokumentgjennomgangen i mars 2025.

Lærere ved Klemetsrud skole oppga at trinnmøtene ble brukt til å evaluere tiltak som var iverksatt for elever som ikke hadde forventet faglig progresjon. Ifølge én lærer var andre måter å evaluere iverksatte tiltak på å snakke med skoleledelsen og andre lærere på trinnet.

4.3 Kommunerevisjonens vurdering

Undersøkelsen viser at begge skolene gjorde ulike tilpasninger i opplæringen ut fra kunnskapen skolene hadde om elevene og deres læringsutbytte. Dette gjaldt både i den vanlige undervisningen samt for elever de var bekymret for. Kommunerevisjonen merker seg opplysningene om at fravær og manglende tilgang på ressurser kunne påvirke skolens mulighet til å tilpasse undervisningen.

Skolene hadde ikke rutinebeskrivelser der det var definert hvordan og i hvilke tilfeller det skulle gis intensiv opplæring. Fravær av slike rutiner kan gi risiko for uønsket variasjon i praksis innad på skolene.

Undersøkelsen viser at Karlsrud skole hadde en praksis for å gjennomføre intensiv opplæring for elever ved 1. til 4. trinn i lesing, skriving og regning. Vi har ikke grunnlag for å vurdere om alle elever som hadde behov for det, fikk intensiv opplæring. Lærerne tok beslutningene om

hvilke elever som hadde behov for intensiv opplæring, noe som kunne bidra til at tiltakene ble iverksatt raskt. Videre syntes det som at effektene av den intensive opplæringen ble vurdert innen rimelig tid etter gjennomføringen.

Når det gjelder Klemetsrud skole, viser undersøkelsen at skolen ikke hadde gitt intensiv opplæring til elever på alle trinn i småskolen. Det er ikke i tråd med opplæringsloven. Skolen hadde heller ikke hatt intensiv opplæring i regning, men Kommunerevisjonen merker seg at skolen oppga at det enda ikke hadde vært behov for det. Vi merker oss at skolen hadde igangsatt et lese- og skrivekurs etter nyttår 2025, men at dette ble stoppet. Undersøkelsen tyder på at effektene av kurset ble vurdert underveis.

Det er uheldig dersom manglende tilpasninger og intensiv opplæring vedvarer over tid. Det gir risiko for at mangelfullt læringsutbytte utvikler seg til å bli større utfordringer senere i opplæringsløpet.

Skolene hadde ikke systematisk satt opp nye møter for evaluering av tiltak etter drøftings- og/eller ressursteam der ledelse og PPT deltok. Manglende systematikk i evalueringer gir risiko for at skolene fortsetter med tiltak som ikke fungerer optimalt, og at elevene dermed ikke får ønsket læringsutbytte. Vi merker oss at skolene oppga at de gjorde løpende evaluering, noe som kan redusere risikoen. Vi merker oss at Klemetsrud skole i første kvartal 2025 hadde planlagt nye ressursteam for oppfølging og evaluering av tiltak.

5 Medvirkning og samarbeid

I dette kapittelet redegjør vi for og vurderer skolenes arbeid med elevenes medvirkning ved tilpasning av opplæringen og tilretteleggingen for samarbeid med foreldre. Vi vurderer også skolenes og PPTs vurderinger av elevenes beste i saker hvor skolene skal tilpasse opplæringen.

5.1 Revisjonskriterier

- Skolen skal sørge for at berørte elever blir hørt og får medvirke ved tilpasning av opplæringen.
- Skolen skal legge til rette for samarbeid med foreldre om elevens læring og utvikling.
- Skolen og PPT skal vurdere elevenes beste i saker hvor skolen skal tilpasse opplæringen.

5.2 Faktabeskrivelse – Karlsrud skole og Klemetsrud skole

5.2.1 Elevers medvirkning

Karlsrud skole og Klemetsrud skole hadde føringer for elevmedvirkning i skolenes rutiner og prosedyrer. Elevmedvirkning var også omtalt i skolenes strategiske planer. Karlsrud skulle drøfte og prøve ut nye metoder som fremmer elevmedvirkning. Elevmedvirkning var også tema på en plandag i 2024. På Klemetsrud skole skulle alle lærerne innhente elevstemmen i planleggingen av nye temaer. Som omtalt i kapittel 3 var medvirkning omtalt i malene for elev- og utviklingssamtaler, og lærere hadde ukentlig avsatt tid til elevsamtaler.

En sosiallærer ved Karlsrud skole beskrev at lærerne involverte elevene, blant annet ved gjennomgang av resultater fra kartlegginger og prøver. I tilfeller der skolen gjorde tilpasninger i opplæringen, oppga en lærer ved Karlsrud skole at elevene var delaktige i hvilke tiltak som ble satt inn. Det var vanskelig å sette inn tiltak dersom elevene ikke ønsket dem. Læreren, som jobbet på mellomtrinnet, beskrev at elevene ofte i utgangspunktet heller ville være sammen med resten av klassen i klasserommet enn å gå ut i grupper.

Lærerne ved Klemetsrud skole fortalte at de snakket mye med elevene, blant annet for å legge til rette for medvirkning. En lærer oppga å snakke med elever i forkant av ressursteam for å høre hva de mente var fornuftig. Dette for å bidra til at eleven fikk eierfølelse til tiltakene. Lærere beskrev også ulike måter å tilrettelegge for medvirkning på i ordinær undervisning, for eksempel gjennom at elevene selv kunne velge stillelesingsbøker, at elever kunne være med på å finne frem til passende læremidler, og liknende. Lærere beskrev at det var et mål at elevene bidro i valg av læringsverktøy og vurderingsformer. Dette måtte imidlertid vurderes ut fra klassens alder og modenhet.

I gjennomgangen av dokumentasjon ved skolene så vi eksempler på at elever var hørt, herunder om forhold knyttet til trivsel, hvordan eleven likte å arbeide, og liknende. Malen som Klemetsrud skole benyttet ved oppmelding til ressursteam, inneholdt et punkt om elevens stemme. Denne delen var fylt ut i enkelte av oppmeldingene. Som beskrevet i 3.2.3 hadde skolen forenklet malen slik at lærerne kun fylte ut noen av punktene dersom de bare hadde behov for noen tips til tilpasning. Det innebar at delen om elevens stemme ikke måtte fylles ut, noe vi i dokumentgjennomgangen så at den ofte ikke var. På Karlsrud ble det som beskrevet i 3.2.3 ikke tatt felles notater fra ressursteam.

Tabell 2 viser resultatene fra Elevundersøkelsen i skoleåret 2024/2025 på et utvalg spørsmål innenfor temaene *elevdemokrati og medvirkning og vurdering for læring* for elever på 5. trinn på Karlsrud skole, Klemetsrud skole og alle skolene i Oslo.

Tabell 2 Resultater for medvirkning fra Elevundersøkelsen, 5. trinn på Karlsrud skole, Klemetsrud skole og snittet for alle skolene i Oslo. Skoleåret 2024/2025.

Spørsmål	Karlsrud skole	Klemetsrud skole	Snitt Oslo
1. Hører skolen på elevenes forslag?	3,7	3,5	3,7
2. Er dere elever med på å foreslå hvordan dere skal arbeide med fagene?	3,1	3,7	3,4
3. Får du være med og foreslå hva det skal legges vekt på når arbeidet ditt skal vurderes?	3,4	3,7	3,5

Kilde: Elevundersøkelsen 2024/2025. Gjennomsnittsskåren beregnes ifølge udir.no ut fra elevenes svar på en 5-punktsskala, der høy verdi betyr positivt resultat. Beste verdi er 5, mens dårligste verdi er 1. På spørsmålet om skolen hører på elevenes forslag, gikk skalaen fra «Aldri» (1) til «Alltid» (5). For spørsmålene om elevene får være med å foreslå hvordan arbeidet skal foregå, og hva det skal legges vekt på i vurderinger, gikk skalaen fra «Ikke i noen fag» (1) til «I alle eller de fleste fag» (5). I Oslo samlet sett besvarte mellom 6005–6091 elever de aktuelle spørsmålene. På Karlsrud skole og Klemetsrud skole besvarte henholdsvis 48 elever og 15 elever spørsmålene.

Tabell 2 viser at elevene på 5. trinn ved Karlsrud skole i snitt svarte mellom 3,1 og 3,7 av 5 skalapoeng på de tre spørsmålene. Svarene lå på eller litt under snittet for Oslo. På Klemetsrud svarte elevene i snitt mellom 3,5 og 3,7 av 5 skalapoeng. Elevenes svar lå på to av de tre spørsmålene over snittet for Oslo.

5.2.2 Samarbeid med foresatte

Ved begge skolene oppga lærerne at de gjennomførte minst to foreldremøter hvert skoleår.

Som beskrevet i kapittel 3 skulle lærerne ved begge skoler gjennomføre minst to utviklingssamtaler med foreldre og elev hvert skoleår. Begge skoler skulle informere om faglig utvikling i samtalene.

Begge skolene hadde rutiner for at foreldre skulle kontaktes ved bekymring for en elev. Skolene skulle informere om bekymring og tiltak.

Lærerne vi snakket med ved begge skolene, oppga at de hadde mye kontakt med foreldre, spesielt dersom de var bekymret for en elevs utvikling. Foreldre ble eksempelvis kontaktet dersom en elev over tid skåret lavt på kartleggingsprøver. Lærerne fortalte at foreldrene ble involvert i tiltak skolen iverksatte for elever som strevde, for eksempel i lekser. En lærer fortalte at tiltak for elever som strevde med lesing kunne være at elevene leste litt hver dag hjemme. I den forbindelse hadde læreren kontakt med foreldrene for å bli enig om tiltak og oppfølging. Videre var lærerne opptatt av å innhente samtykke dersom eleven ble tatt opp i drøftings- eller ressursteam, eller dersom PPT skulle observere eleven i klasserommet. Dersom det tok lang tid å få samtykke fra foreldre, ville elevene drøftes anonymt i ressursteam.

En lærer ved Klemetsrud skole fortalte at det for elever med stort læringspotensial kunne være tilfeller der foreldrene opplevde at nivået var høyere enn det læreren oppfattet. Da kunne det oppstå diskusjoner med foreldrene om hva som ville være hensiktsmessige tiltak.

I gjennomgangen av dokumentasjon så vi at foreldresamtaler var ført opp som tiltak for elever man fattet bekymring for, ved begge skoler. Ved Klemetsrud skole så vi også kontakt med foreldre som var relatert til elevers faglige utvikling. På Klemetsrud skole var det også kontakt knyttet til bekymringsfullt fravær.

FAU ved Klemetsrud skole oppga at informasjon til foreldre var et komplekst tema der ulike situasjoner fordret ulik informasjon. Utvalget hadde ikke noen konkrete tilbakemeldinger, ut over at skolen alltid kunne bli bedre på å gi informasjon til foreldre. FAU ved Karlsrud oppga at de opplevde at skolen jobbet godt med dette temaet.

5.2.3 Vurderinger av elevenes beste

Utdanningsetaten, herunder utdanningsadministrasjonen og PPT, har utarbeidet rundskrivet om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging, samt tilhørende malverk, som var gjeldende fra skoleåret 2024/2025. I rundskrivet var det oppgitt at skolen i dette arbeidet har plikt til å vurdere elevens beste. Videre skal vurdering av elevens beste være et grunnleggende hensyn, noe som betyr at det skal ha stor vekt. I Utdanningsetatens mal for referat fra ressursteam var det et punkt om hvilke tiltak som ville være til elevens beste.

Ledelsen og ansatte på begge skolene ga uttrykk for at de på ulike måter var opptatt av elevenes beste: Rektorene var blant annet opptatt av å jobbe for et godt skolemiljø, og lærerne var opptatt av at elevene hadde det trygt på skolen. Lærere ved begge skolene beskrev at det å skape trygghet var viktig for elevenes evne til å lære.

Karlsrud skole beskrev at den vurderte elevens beste ved å gjøre en helhetsvurdering av elevenes behov. Det innebar å snakke med foreldre, lærere som kjente eleven godt, og eleven selv om hva som ville være til det beste. Videre vurderte skolen blant annet elevens behov opp mot ulike hensyn som skolens ramme faktorer, andre elever og faglig kompetanse.

Klemetsrud skole oppga at temaet alltid ble diskutert i ressursteamene. Skolen oppga at den hadde et forbedringspotensial når det gjaldt å dokumentere vurderingene av elevens beste. Skolen oppga at eksempler på drøftinger av elevens beste kunne omhandle hvorvidt en elev ville oppleve det som ekskluderende dersom eleven ble tatt ut av klasserommet for å få undervisning i liten gruppe eller en-til-en, eller om et slikt tiltak ville være nødvendig for å øke elevens læringsutbytte. Ved Klemetsrud skole hadde malen for referat fra ressursteam et punkt om hvilke tiltak som var til elevens beste. Dokumentgjennomgangen viste at denne delen ikke ble fylt ut. Referatene omtalte elevene og hva som ble vurdert mest hensiktsmessig gitt elevenes utfordringer. På Karlsrud skole ble det som beskrevet i 3.2.3 ikke tatt felles notater fra ressursteam.

Når det gjaldt tilpasninger for elever med stort læringspotensial, ble det som beskrevet i kapittel 4.2.1 gjort vurderinger av om hospitering ville være til elevens beste.

5.3 Faktabeskrivelse – PPT

Ifølge rundskrivet om tilpasset opplæring skulle PP-rådgiver delta i ressursteamet og ivareta tjenestens oppgaver med å bistå skolen. Vi fikk opplyst at PPT først dokumenterte saker for egen del når det forelå en henvisning til sakkyndig vurdering, jf. kapittel 6.2.1. Det innebar at PP-rådgiverne ikke dokumenterte eventuelle vurderinger av elevenes beste som kunne gjøres i ressursteam.

En seksjonsleder i PPT oppga at det ved drøftinger av elever var PPTs rolle å stille gode spørsmål til skolens ansatte om deres vurderinger av elevenes beste. Ifølge seksjonslederen jobbet PPT mye med denne tematikken blant annet ved at det var tema i seksjonsmøter.

Begge PP-rådgiverne vi snakket med, opplevde at elevenes beste lå til grunn for alle vurderinger som ble gjort. En av dem oppga at noen elever kan oppleve det som sårt å tas ut av klasserommet fordi det gjør at de opplever seg selv som annerledes. PP-rådgiveren oppga at hun likevel kunne anbefale å gjøre dette fordi det på sikt vil være til elevenes beste. I referater fra ressursteam på den ene skolen så vi eksempler på at PP-rådgiveren dreide drøftingen inn på å anerkjenne følelsene til elevene samt gi dem verktøy for å håndtere disse. Vi så også eksempel på at PPT hadde oppfordret læreren til å høre hva eleven selv opplevde å mestre og hva som var vanskelig.

5.4 Kommunerevisjonens vurderinger

Begge skoler hadde rutiner som la til rette for å involvere elever i tilpasninger av opplæringen som omhandlet dem. Undersøkelsen tyder på at lærerne involverte elever. Lærerne vi snakket med, var opptatt av elevers medvirkning.

Begge skolene var videre opptatt av å ha et godt samarbeid med foreldre om elevenes læring og utvikling. Undersøkelsen tyder på at skolene hadde dialog med foreldre ved bekymring for elevers faglige og/eller sosiale utvikling, herunder oppfølging av tiltak.

Undersøkelsen tyder på at skolene og PPT var oppmerksomme på elevenes beste når de vurderte tilpasning av opplæringen for elever.

Vi har ikke grunnlag for å fullt ut fastslå at skolene og PPT alltid ivaretok kravene på disse områdene.

6 PPTs støtte og veiledning til skolene

I dette kapittelet redegjør vi for og vurderer PPTs støtte og veiledning til skolene i utredning og gjennomføring av tilpasset opplæring samt bidrag til skolenes kompetanseutvikling innen tilpasset opplæring. Vi redegjør for PPTs arbeid på de to skolene og gir noe informasjon om PPTs arbeid mer generelt i Oslo skolen.

6.1 Revisjonskriterier

- PPT skal støtte og veilede skolen i å utrede elevers behov for og i gjennomføringen av tilpasset opplæring, herunder i å sette inn tiltak så tidlig som mulig når det trengs.
- PPT skal bidra til kompetanseutvikling i skolen slik at skolen kan gi elevene nødvendig tilpasset opplæring (støtte på systemnivå).

6.2 Faktabeskrivelse

Avdelingen i PPT med ansvar for grunnskole er organisert i seks seksjoner der hver seksjon har ansvar for å følge opp skolene i sine bydeler. Hver skole har en PP-rådgiver som skal hjelpe skolen i arbeidet med tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging. Seksjonsledere i PPT oppga at hver PP-rådgiver vanligvis følger opp to grunnskoler, om lag 1000 elever.

PPT har i tillegg byomfattende kompetanseenheter for autisme og sosial og emosjonell læring, samt logopedtjenester.

6.2.1 Støtte og veiledning i utredning og gjennomføring av tilpasset opplæring

Utdanningsetaten har gitt føringer til skolene gjennom et rundskriv. Utdanningsetaten, herunder Utdanningsadministrasjonen og PPT, har jobbet sammen om å utarbeide rundskrivet om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging, som var gjeldende for Oslo skolen fra skoleåret 2024/2025. Rundskrivet ble utarbeidet i forbindelse med implementeringen av ny opplæringslov der noen av oppgavene til PPT, herunder arbeid med forebygging og tidlig innsats, er tydeliggjort og presisert.

Det nye rundskrivet slår fast at PPT blant annet skal bistå skolene

- med å tilpasse og tilrettelegge opplæringen og sette inn tiltak så tidlig som mulig når eleven har behov for det
- i det systematiske arbeidet med å komme i forkant av eventuelle utfordringer (tidlig innsats). Tidlig innsats innebærer både å støtte skolen i arbeidet med å legge til rette for et godt pedagogisk tilbud så tidlig som mulig i skoleløpet, og å sette inn tiltak straks utfordringene blir oppdaget.

Det står i rundskrivet at PP-rådgivere skal ivareta denne delen av PPTs oppdrag ved å delta i skolens ressursteam, og bistå kontaktlærer/faglærer med å vurdere elevens utbytte av opplæringen og iverksette tiltak som er egnet for å gi eleven tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Kommunerevisjonen intervjuet to seksjonsledere i PPT som fortalte at PPTs rolle og involvering ved den enkelte skole varierte ut fra hva skolene har behov for. PP-rådgiverne var skolenes primære kontakt, og henvendelser mellom skolene og PPT gikk i hovedsak via denne kontakten.

En av seksjonsleaderne beskrev at PPT ikke kunne pålegge skolene å involvere PPT på en konkret måte; skolene måtte være klare for å ta imot hjelpen PPT kunne tilby.

Støtte og veiledning i utredning av behov

Seksjonsleaderne fortalte at PPT hadde et mål om at PP-rådgiverne ble involvert i saker så tidlig som mulig. De fremhevet at retten til tilpasset opplæring var tydeliggjort i ny opplæringslov, og at PPT hadde mål om å hjelpe skoler med å forbygge at elever får behov for individuelt tilrettelagt opplæring. Den ene lederen oppga at dette i praksis betydde at PPTs ansatte måtte være tett på skolene. PP-rådgivernes involvering varierte skolene imellom.

Seksjonsleaderne og PP-rådgiverne ved Karlsrud skole og Klemetsrud skole oppga at ressursteam møtene ofte var første gang rådgiverne ble involvert i drøftinger av enkeltelevers læringsutbytte. Lederne oppga at ressursteamenes utforming, herunder hvem som deltok, hyppighet og hva som ble diskutert, varierte mellom skolene. På noen skoler var ressursteamene en arena for å snakke om hvorfor elever burde henvises til PPT, mens på andre skoler var de arenaer for reelle drøftinger av tiltak, inkludert innen tilpasset opplæring i ordinær undervisning. PP-rådgiverne beskrev at deres bidrag i disse møtene var å gi innspill til kartlegginger som burde gjennomføres, bistå i tolking av kartleggingsresultater og bistå i evaluering av tiltak. PP-rådgiverne skulle ikke dokumentere oppfølgingen av enkeltelever når de ble drøftet i ressursteam. PPT startet sin dokumentasjon når det forelå en henvisning om sakkyndig vurdering fra PPT. Som beskrevet i kapittel 3 tok ikke Karlsrud skole referater fra ressursteam møtene. Av referatene fra ressursteamene ved Klemetsrud skole fremgikk det ved noen anledninger spesifikke bidrag fra PP-rådgiveren, som vist til i kapittel 5.3.

PP-rådgiverne ved Karlsrud og Klemetsrud skole oppga at lærerne kunne drøfte elever anonymt dersom de ønsket å løfte bekymringer rundt en elevs utvikling, mulige utfordringer eller behov for tilpassede tiltak.

PP-rådgiveren ved Karlsrud skole ga uttrykk for at lærerne benyttet muligheten til å drøfte elever med henne. «Åpen tid» med PPT var også beskrevet i en av skolens rutiner. Én av lærerne oppga at vedkommende hadde gjort det og opplevde at slike drøftinger ga lavere terskel for å ta opp elever vedkommende var bekymret for. De andre lærerne beskrev at de drøftet elever de var bekymret for, med skolens sosiaallærer, helsesykepleier eller inspektør, heller enn med skolens PP-rådgiver. Skolen hadde også spesialpedagoger som bidro i oppfølgingen av enkeltelever. Det fremgikk ikke av dokumentasjonen vi så, hvorvidt lærerne gjorde anonyme drøftinger med PP-rådgiveren.

PP-rådgiveren ved Klemetsrud skole oppga at hun ikke fikk henvendelser fra lærere om anonymiserte elever så ofte, men at hun nylig hadde fått en. Det fremgikk av et referat fra et ressursteam at en elev var diskutert anonymt skoleåret 2023/2024. Lærerne på Klemetsrud som vi snakket med, hadde ikke hatt kontakt med PP-rådgiveren utenom ressursteam. Flere av lærerne oppga at de snakket med andre lærere eller ledelsen dersom de var bekymret for en elevs utvikling. En mellomleder på den ene skolen hadde inntrykk av at det var høy belastning på PPT, noe som påvirket hvor mye kapasitet PP-rådgiveren hadde ved skolen.

Støtte og veiledning i gjennomføring av tiltak

PP-rådgiverne hadde ikke ansvar for selve gjennomføringen av tiltak. Ifølge seksjonslederne og PP-rådgiverne vi snakket med, kunne PP-rådgiverne bistå lærerne gjennom råd og veiledning, drøftinger, observasjoner og samtaler etter ressursteam. PP-rådgiverne skulle også delta i evalueringen av tiltak.

PP-rådgiverne oppga å ha en rådgivende rolle når tiltak ble gjennomført på Karlsrud skole og Klemetsrud skole. PP-rådgiverne oppga at de i etterkant av ressursteam kunne observere eleven i klasserommet og/eller veilede læreren. Vi så eksempler på dette i dokumentgjennomgangen. Selve gjennomføringen av tiltakene gjorde lærerne selv. Lærerne ved de to skolene som hadde meldt opp elever i ressursteam, sa det samme om PPTs oppfølging i etterkant.

Ifølge den ene PP-rådgiveren ble det ikke alltid gjennomført nye ressursteam for å evaluere tiltak. Noen ganger besluttet skolen, i samråd med PP-rådgiveren, å henvise eleven til PPT eller andre instanser. Dette er også omtalt i 3.2.3.

Som beskrevet i kapittel 5.3.3, så vi få tilfeller av ressursteam der tiltak ble evaluert, på de to skolene. Den ene PP-rådgiveren vurderte det slik at tiltakene ofte hadde effekt, selv om det var behov for å henvise eleven.

Når det gjaldt intensiv opplæring, oppga seksjonslederne i PPT at skoleeier og skolene selv hadde ansvar for dette. PPT oppga samtidig at seksjonen kunne bistå skolene med innhold i lesekurs og hvilke kartlegginger som kunne brukes til å teste elevene før og etter den intensive opplæringen. Ved Karlsrud skole fremgikk det av dokumentasjon at PP-rådgiveren ved behov kunne veilede i forbindelse med slike kurs. Vi så ikke tilsvarende ved Klemetsrud skole, men PP-rådgiveren oppga at PPT ble involvert i intensiv opplæring gjennom drøftingene av enkeltelever i ressursteam.

Ifølge dem vi snakket med i PPT og ved de to skolene, hendte det at ressursteamene resulterte i en henvisning fra skolen til råd og veiledning fra PPT for enkeltelever. Ifølge seksjonslederne i PPT var dette saker der det ikke var behov for individuelt tilrettelagt opplæring, men der det var andre utfordringer som gikk ut over elevens sosiale og faglige utvikling. Dette kunne eksempelvis omhandle elever med mye fravær eller med sosioemosjonelle utfordringer.

En av seksjonslederne fortalte at PPT forsøkte å ha dialog med skolene for å skifte fokuset litt vekk fra individuelle rettigheter. Lederne beskrev at når det er mange elever som skolen mener har behov for individuelt tilrettelagt opplæring, blir det mindre tid til å jobbe med tilpasset opplæring. Slik det var nå, brukte PP-rådgiverne mye tid på sakkyndighetsarbeid og individuelt tilrettelagt opplæring. Samtidig oppga vedkommende at ressursteam ble prioritert. Dersom PP-rådgiverne hadde for mange oppgaver, erfarte den andre seksjonslederen at forebyggende arbeid, ut over ressursteam, ble nedprioritert. PP-rådgiveren på Klemetsrud skole opplevde arbeidsbelastningen som høy, blant annet som følge av mange store og komplekse saker. Hun oppga at hun måtte prioritere å ferdigstille sakkyndige vurderinger innen fristen. Ansatte ved skolen hadde også inntrykk av at PPT var presset på tid.

PPT oppga at enheten dette skoleåret hadde jobbet med tiltak for å effektivisere og å redusere PPTs saksbehandling av sakkyndige vurderinger. PPT håpet dette ville frigjøre tid til å ivareta andre oppgaver i PPTs mandat som har blitt tydeliggjort med ny lov.

Breddeundersøkelse

Kommunerevisjonen har sendt spørsmål til 30 grunnskoler, to skoler i hver bydel. Skolene har svart på spørsmål om hvorvidt PPT har en rolle i skolens arbeid med tilpasset opplæring i ordinær undervisning, og i så fall hva rollen går ut på.

Alle skolene, med unntak av én, oppga at PPT hadde en rolle i skolens arbeid med tilpasset opplæring. Skolene pekte på involvering av PP-rådgiver i ressursteam og/eller ved møtearenaer som drøftingsteam og liknende. I samråd med lærer drøftes da hvilke kartlegginger som bør gjøres, og ulike tiltak som bør prøves ut. Videre beskrev flere skoler at PP-rådgiver kunne observere undervisningen i klasser og komme med råd og forslag til hvordan undervisningen bedre kunne tilrettelegges. Enkelte oppga at PPT deltok i elevgjennomganger og i oppfølging av kartleggingsprøver. Flere skoler mente de hadde et godt samarbeid med PPT, blant annet fordi PP-rådgiveren hadde god kjennskap til skolen og ga nyttige innspill i vurderinger av hvorvidt elever hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

På spørsmål om hvorvidt skolene opplevde å få tilstrekkelig støtte og veiledning fra PPT i arbeidet med tilpasset opplæring i ordinær undervisning, oppga om lag to av tre av skolene at de opplevde at de ikke fikk dette. Enkelte av dem oppga både ja og nei, og et par av dem utdypet med at det varierte, for eksempel at skolen fikk tilstrekkelig støtte i enkeltsaker, men ikke på systemnivå. Flere skoler utdypet svarene sine, blant annet med følgende informasjon:

- Noen ønsket at PP-rådgiverne ble tidligere involvert i elevsaker og mer involverte og «operative» i klasserommet.
- Enkelte hadde opplevd at støtten og veiledningen fra PPT var begrenset, blant annet på grunn av manglende kapasitet og fordi PP-rådgivere manglet erfaring fra arbeid i skole.
- Enkelte oppga at de hadde hatt hyppige bytter av PP-rådgiver, og at dette gikk ut over kontinuiteten og kvaliteten på støtten.

Liknende synspunkter fremkom av kunnskapsoppsummeringen Norconsult leverte i 2023.

6.2.2 Bidra til kompetanseutvikling innen tilpasset opplæring

Ifølge Utdanningsetatens rundskriv skal PPT bistå skolen med

- kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling slik at opplæringen blir så inkluderende og godt tilpasset og tilrettelagt som mulig

Videre beskriver rundskrivet at PP-tjenesten skal bistå skolen i arbeidet med å styrke ansattes generelle kompetanse i å oppdage at eleven ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen, og eventuelle lærevesker. Ifølge rundskrivet må PP-rådgiveren være godt kjent med skolens arbeid med kompetanse- og organisasjonsutvikling og hvilke utfordringer skolen står overfor.

PP-rådgivere i avdeling grunnskole i PPT hadde i inneværende skoleår holdt ulike kurs og veiledningstiltak knyttet til tilpasset opplæring. Dette gjaldt eksempelvis gjennomgang av ny opplæringslov for et flertall skoler, kurs om lesing, skriving og språk for i underkant av 30 skoler og veiledning om organisering av undervisning og ressursteam for seks skoler. Skoler

kunne også bestille kurs og forelesninger fra PPTs kompetanseenheter og logopediske tjenester ved å sende en behovsmelding med spesifisering av kurstema.

Seksjonslederne i PPT fortalte at de jobbet med å sikre at PP-rådgiverne hadde tilstrekkelig kompetanse. Ifølge en av seksjonslederne brukte seksjonen informasjon fra blant annet saksbehandlingssystemet Visma om utvikling i henvisningsgrunnlag når det gjaldt vansketyper eller behov på skolene. Informasjonen ble brukt til å planlegge kompetansen i PPT. Ifølge lederen hadde seksjonen gjennomført en uformell kompetansekartlegging av de ansattes uformelle og formelle kompetanse. Denne ble gjennomgått i et seksjonsmøte i første del av 2025.

Ifølge lederen var det noen temaer alle ansatte måtte kunne mye om, mens andre temaer var det tilstrekkelig at alle hadde grunnleggende kompetanse innenfor. De ansatte måtte likevel vite hvem de kunne gå til ved behov. En av lederne oppga at PP-rådgiverne kunne få veiledning fra fagteamene i PPT. Lederen hadde inntrykk av at flere benyttet seg av denne muligheten. Videre ble seksjonsmøtene benyttet til kompetanseutvikling og diskusjon av ulike temaer, eksempelvis veiledningsferdigheter, fellesskapende didaktikk og endringer som følge av ny opplæringslov. PPT hadde også tatt i bruk observasjonsverktøyet CLASS i arbeidet med å bidra til å styrke skolers undervisningskvalitet. Verktøyet skulle ifølge Oslo kommunes nettside bidra til at skolene og PPT fikk økt kunnskap om og erfaring med å drive utviklingsarbeid sammen.

En av lederne beskrev at PPT noen ganger så at mange barn med samme spesifikke utfordring ble henvist ved en skole, for eksempel uroproblematikk. Da kunne PPT ta initiativ til å jobbe med skolene med tiltak knyttet til disse spesifikke utfordringene.

Ved både Klemetsrud og Karlsrud hadde PPT høsten 2024 holdt gjennomganger av endringer innen tilpasset opplæring og individuelt tilrettelagt opplæring i ny opplæringslov. I tillegg hadde PP-rådgiverne ved begge skolene bidratt med kompetanseutvikling innen dysleksi.

Rector ved Karlsrud skole fortalte at det oftest var skolen som foreslo temaer som de ønsket å få økt kompetanse på. Begge rektorene opplevde samarbeidet med PP-rådgiverne som godt og at det var bedre nå enn tidligere. Den ene rektoren fortalte at PP-rådgiveren var tett på skolen, og at PPT bidro mer til skolens kompetanseutvikling nå enn før. Hun opplevde det som personavhengig hvor godt samarbeidet mellom skolen og PP-rådgiveren fungerte. Rector ved den andre skolen oppga å også bruke andre kompetansetilbud i PPT, ut over skolens PP-rådgiver, eksempelvis for elever der det var mistanke om selektiv mutisme eller autismespekterdiagnoser.

PP-rådgiveren på Karlsrud skole fortalte at hun ga informasjon om hva hun kunne bidra med, da hun startet på skolen. Samtidig hadde hun behov for å få tilbakemelding om hva skolen trengte.

PP-rådgiveren på Klemetsrud skole oppga at hun i enkelte tilfeller hadde sett behovet for målrettet kompetanseheving, og at skolen hadde vært positive til å rette fokus mot spesifikke temaer, som for eksempel dysleksi. Innen dette temaet hadde skolen etter råd fra PP-rådgiveren vært i dialog med en PP-rådgiver på en annen skole med høy kompetanse på dysleksi for kompetanseutveksling og deling av erfaringer. Dette bidro ifølge PP-rådgiveren til å styrke skolens kunnskap og evne til å bedre følge opp elever med dysleksi.

PP-rådgiveren på Klemetsrud skole oppga også at hun hadde tatt initiativ til å drøfte skolens oversikt over elevfravær. På tidspunktet forelå det ifølge PP-rådgiveren ikke en samlet oversikt, og lærerne ble derfor bedt om å kartlegge fraværet i sine klasser. Kartleggingen viste at det var høyt fravær på enkelte trinn og blant noen elever. Ifølge PP-rådgiveren gjennomførte skolen en gjennomgang av tiltak som allerede var satt inn, og vurderte behovet for ytterligere oppfølging. I enkelte saker viste det seg å være utfordringer med å få kontakt med foresatte. Skolen iverksatte da ytterligere tiltak, blant annet ved å innkalle foresatte til samtaler. PP-rådgiveren oppga at tiltakene som ble satt inn, hadde hatt god effekt for flere elever, selv om det fortsatt var utfordringer i noen saker. I Kommunerevisjonens mappegjennomgang så vi at skolen de siste skoleårene hadde gjort gjennomganger av elevfravær.

Kompetanse på elever med stort læringspotensial

Når det gjaldt elever med stort læringspotensial, oppga både ansatte ved skolene og i PPT at dette var en gruppe det var manglende kompetanse på. Dette ble også påpekt i Utdanningsetatens kunnskapsgrunnlag fra 2022. Manglende kompetanse kunne bidra til at få av disse elevene ble identifisert, fordi lærerne ikke visste hvilke tegn de skulle se etter, og fordi de tolket tegnene feil.

PPT hadde ifølge en seksjonsleder hatt et kompetanseløft på temaet de siste to årene. Utdanningsetaten lagde i 2024 en handlingsplan for Osloskolen for elever med stort læringspotensial. Tiltakene i handlingsplanen omfattet blant annet gjennomføring av kompetanseheving for skoleledere, sosiallærere/rådgivere, lærere og PPT i samarbeid med eksterne fagmiljøer.

Breddeundersøkelse

I breddeundersøkelsen oppga noen av skolene at PPT bidro i skolens kompetanseutvikling gjennom at PP-rådgiveren holdt kurs for personalet, og ved at PPTs fagteam bisto i skolens arbeid med spesifikk problematikk som for eksempel sosioemosjonelle utfordringer eller diagnoser innenfor autismespekteret.

Noen skoler oppga at det var vanskelig å få støtte av PPT på systemnivå, blant annet fordi PPT ikke hadde tid til å bli tilstrekkelig kjent med skolens kompetanse og nåværende tiltak. Andre opplevde at PPT var gode på å si hva skolen trengte mer kompetanse på, men ikke alltid hvordan det kunne oppnås. En skole fremhevet eksempelvis at den ønsket at PPT ga flere tips om undervisningsressurser og materiell som kunne bidra til kompetanseheving.

På spørsmål om hvilke utfordringer skolene opplevde i arbeidet med tilpasset opplæring, oppga om lag én av tre skoler at mangelfull kompetanse var en utfordring. Mer konkret mente eksempelvis noen skoler at ikke alle lærere hadde tilstrekkelig kompetanse om tilpasset opplæring, mens andre trakk frem utilstrekkelig kompetanse på konkrete diagnoser eller utfordringer.

Noen skoler beskrev at de hadde egne spesialpedagogiske rådgivere som bidro med kompetanseutvikling. Noen fremhevet også at økt behov for tilrettelegging blant elever, stilte stadig større krav til spesialpedagogiske kompetanse. Det kunne være vanskelig å rekruttere slik kompetanse. Det kunne medføre dårligere kvalitet på den tilpassede opplæringen i ordinær undervisning.

Norconsult-rapporten fra 2023 pekte på liknende resultater. Blant annet fant den at PPTs kompetanseutviklingsarbeid utgjorde en liten del av PPTs arbeid i skolene. Mesteparten av tiden ble brukt til sakkyndighetsarbeidet og oppfølging av elever med spesialundervisning (individuelt tilrettelagt opplæring i ny opplæringslov).

I Rambølls rapport om kvalitetsutvikling i Oslo skolen, datert april 2025, fremkommer det at skolelederne ble bedt om å vurdere i hvilken grad ulike aktører gir skolen støtte og veiledning i arbeidet med å utvikle kvaliteten på opplæringen på skolen. 25 prosent oppga at PPT i stor eller svært stor grad ga støtte og veiledning. 42 prosent oppga at de i noen grad hadde støtte fra PPT, mens 31 prosent oppga at dette i liten eller i svært liten grad var tilfellet.

6.3 Kommunerevisjonens vurderinger

Utdanningsetaten, herunder PPT, hadde etablert føringer for hvordan tjenestens oppgaver med å bistå skolene skulle ivaretas. Dette la til rette for en felles forståelse i PPT om hvordan oppfølgingen skulle foregå, og kunne redusere eventuelle forskjeller i praksis mellom ulike PP-rådgivere. I tillegg kunne det bidra til å avklare ansvar mellom PPT og skolene de følger opp.

At PP-rådgiverne var til stede på Karlsrud og Klemetsrud skole ukentlig, kunne bidra til å senke terskelen for at lærere ba om støtte og veiledning på et tidlig tidspunkt når de fattet bekymring for en elev. Gjennom ressursteam bidro PPT i vurderinger av elevenes læringsutbytte. På de to skolene så vi eksempler på at PPT bidro i gjennomføring av tilpasset opplæring, blant annet gjennom observasjon av elever og veiledning av lærere. Vi har ikke grunnlag for å vurdere hvorvidt det ble gjort i alle aktuelle tilfeller. Vi merker oss at ansatte i PPT oppga å være presset på tid, og at lovpålagt sakkyndighetsarbeid ble prioritert. Mange av svarene fra skoler i breddeundersøkelsen underbygger at PPT bisto skoler i vurderinger og i gjennomføring.

Likevel viste svar i breddeundersøkelsen at et flertall av de spurte skolene oppga at de ikke alltid opplevde å få den hjelpen de hadde behov for. Noen skoler pekte på at de ønsket at PPT ga mer relevante råd om tilpasninger innenfor ordinær opplæring. Noen opplevde at PPT manglet kjennskap til hvordan skolehverdagen fungerer. Dette indikerer at det var et forbedringspotensial i PPTs støtte og veiledning til skoler i Oslo.

At PPT bidrar til kompetanseutvikling i skolene, kan bidra til å gjøre skolene bedre i stand til å lykkes med tilrettelegging for elevene. PPT hadde prosesser for å avdekke kompetansebehov i PPT og tiltak for å bidra til kompetanseutvikling i Oslo skolen. Vi merker oss at noen skoler i breddeundersøkelsen fremhevet manglende kompetanse hos lærerne og at det kunne være vanskelig å få støtte fra PPT. Det kan indikere at det fortsatt var et forbedringspotensial i PPTs støtte til skolene på dette området.

7 Breddeundersøkelse – deskriptiv del

Som beskrevet i kapittel 6 har Kommunerevisjonen stilt spørsmål til 30 grunnskoler om skolenes arbeid med tilpasset opplæring. I det følgende presenterer vi utvalgte svar fra skolene. Vi presenterer også relevant informasjon om tilpasset opplæring fra Oslo kommunes Barnehage-, skole- og lærlingombud og fra en ny rapport om kvalitetsutvikling i Osloskolen.

7.1 Kunnskap om elevene og vurdering av læringsutbytte

Skolene oppga at de fikk informasjon om hvorvidt den enkelte elev hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen, gjennom kartlegginger, løpende vurderinger som leksegjennomgang og månedsprøver, observasjoner i timen, samtaler med elevene, utviklingssamtaler og dialog med foresatte.

Skolene oppga at de gjorde ulike former for kartlegginger og prøver. Kartlegginger som ble trukket frem var nasjonale prøver, Osloprøver og overgangsprøver, samt egne kartlegginger som Kartleggeren, Stenbråtenmetoden og Carlsten.

Flere skoler oppga også at de gjorde elevgjennomganger av alle eller noen elever. I slike møter utvekslet lærerne informasjon om elevenes faglige utvikling.

Skolene beskrev ulike faktorer som bidro til at skolen vurderte at en elev ikke hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Blant annet ble følgende forhold nevnt:

- lave resultater på kartleggingsprøver
- når eleven selv uttrykker eller viser at hen ikke mestrer eller forstår
- endringer i elevens atferd, for eksempel ved at eleven trekker seg vekk fra læringsfellesskapet, har økt fravær eller gir uttrykk for mistriivsel
- når foresatte melder om bekymring for elevens utbytte av opplæringen
- når eleven ikke oppnår kompetansemålene som forutsatt i læreplanverket
- konsentrasjonsvansker, utagerende/innagerende atferd, isolasjon og sosiale vansker som går ut over evnen til å delta og prestere faglig

To skoler oppga at de brukte Utdanningsetatens mal «Tvil om tilfredsstillende utbytte og tilpasning av opplæringa» i denne vurderingen. Malen inneholdt punkter om opplæringssituasjonen, bakgrunnsinformasjon og elevens stemme.

Rapport om kvalitetsutvikling i Osloskolen

Rambøll har kartlagt hvordan skoleeier, skoleledere og lærere i Osloskolen vurderer kvalitetsutviklingssystemet. Ifølge rapporten (2025) består kvalitetsutviklingssystemet blant annet av ulike prøver, undersøkelser, datakilder og verktøy som benyttes til å følge med på og følge opp elevenes skolemiljø og læringsutbytte.

Rapporten oppgir at lærernes viktigste kilder til informasjon om elevenes læringsutbytte er observasjon av elevene, uformell dialog med elevene i skolehverdagen og samtaler med foreldre.

Når det gjaldt bruken av informasjon fra undervisningsvurderinger, opplevde mange lærere i grunnskolen at kildene gir nyttig informasjon om elevenes læringsutbytte. Samtidig påpeker lærerne at informasjonskildene bare gir et øyeblikksbilde, og at resultatene kan avhenge av

dagsformen til elevene. For de yngste elevene, som første- og andreklassinger, kan digitale prøver være spesielt utfordrende og lite representative for deres faktiske kompetanse. Videre fremgår det av rapporten at lærerne opplever at de statlige kartleggingsprøvene ofte bare viser resultater for elevene som er under bekymringsgrensen. Kartleggingsprøvene gir ikke lærerne informasjon om hvordan elevene som ligger rett over grensen, klarer seg.

I rapporten oppgir lærerne at elevene særlig blir involvert gjennom individuelle samtaler, gjennom klassesamtaler eller i utviklingssamtalen. I grunnskolen tyder resultatene på at elevene først og fremst blir involvert i vurderinger av sosiale forhold ved skolehverdagen. Rapporten påpeker at elevene i grunnskolen i noe mindre grad er med på å vurdere undervisnings- og vurderingspraksisen samt egen opplevelse av tilpasset opplæring.

Når det gjelder samarbeid med foreldre, er det litt over halvparten av lærerne i grunnskolen som oppgir at skolen i noen grad har strukturer og prosesser som gir foresatte mulighet til å få oversikt over deres barns faglige utvikling underveis i opplæringen.

7.2 Gjennomføring av tiltak for å tilpasse opplæringen

Skolene oppga at ulike møtearenaer ble brukt for å diskutere hvorvidt elever hadde manglende utbytte av opplæringen. Ressursteam, trinntid, fellestid for hele skolen og spesialpedagogiske møter var blant møtearenaene som gikk igjen.

Det fremgikk av svarene at gjennomføring av kurs i lesing, skriving og regning var den metoden flest skoler brukte når de ga intensiv opplæring til elever på 1.-4. trinn. Det fremsto som at lesekurs var mest utbredt og skrivekurs var minst utbredt.

Noen nevnte også at det kunne gjennomføres intensiv opplæring i klasserommet når det var to lærere til stede, for eksempel ved bruk av stasjonsundervisning med lærerstyrt stasjon og nivådelte grupper. Noen hadde styrket bemanning på 1. og 2. trinn.

Informasjon fra Barnehave-, skole- og lærlingombudet

Oslo kommunes Barnehave-, skole- og lærlingombud oppgir at det i samtaler med elever, foreldre og skoler ofte kommer frem at det er mye uro i klasserommet, eller at det er behov for å jobbe med struktur og forutsigbarhet. I tillegg oppga ombudet at det opplevde

(...) at skolene i større grad forsøker å gjennomføre tiltak rettet mot individene som strever (samtaler og avtaler om å være stille, sitte på eget rom, løpe rundt bygningen for å få ut energi osv.), enn tiltak som på et mer overordnet nivå adresserer utfordringen med tilpasning til en variert elevgruppe (mer variert undervisning, hyppigere pauser for hele gruppa, og undervisningsformer som bygger opp fellesskap og sosiale relasjoner i gruppa).

Ut fra henvendelsene så ombudet at det er en stor utfordring for skoler å tilpasse undervisningen til mangfoldet i klasserommet.

Når det gjaldt elevenes medvirkning, oppga ombudet at det i flere saker hadde sett at barns rett til medvirkning fikk sekundærprioritering i saksbehandling, også knyttet til tilpasset opplæring. Ombudet beskrev at det over mange år hadde sett at elevene på alle trinn ble for lite involvert i organisering og iverksetting av tiltak, også i saker som gjaldt tilpasset opplæring.

7.3 Utfordringer og forbedringspunkter

Skolene ble bedt om å vurdere hvor godt de lykkes med å gi elever opplæring tilpasset deres behov samt å beskrive eventuelle utfordringer de støter på i arbeidet. De fleste skolene ga uttrykk for at det varierte om de opplevde å lykkes med å tilpasse opplæringen. De fleste opplevde at de ikke lyktes for alle elever, og at det var et forbedringspotensial knyttet til arbeidet. Skolene trakk frem en del utfordringer i arbeidet med tilpasset opplæring, blant annet følgende gikk igjen på flere skoler:

- Lærernes kompetanse er ikke alltid god nok når det er behov for at undervisningen tilpasses til elever på ulikt nivå.
- Det er tid- og ressurskrevende å tilpasse opplæringen fordi det innebærer at lærerne trenger mye tid til forberedelser, oppfølging og evaluering av tiltak.
- Det kan være svært store spenn i elevenes ferdigheter og behov, noe som gjør det gjør det utfordrende å tilpasse undervisningen for alle.
- Lærerne skal også håndtere andre forhold knyttet til elevgruppa, blant annet ulike diagnoser og sosiale, emosjonelle og atferdsrelaterte utfordringer.
- Enkelte skoler pekte på utstrakt bruk av og fokus på individuelle løsninger innen tilpasset opplæring.

8 Kommunerevisjonens oppsummering, konklusjoner og anbefalinger

Kommunerevisjonen har undersøkt hvorvidt Oslo skolen legger til rette for at elever i grunnskolen får opplæring tilpasset sine behov. Forvaltningsrevisjonen er gjennomført som en undersøkelse ved Karlsrud skole, Klemetsrud skole og PPT. Undersøkelsesperioden har vært skoleårene 2023/2024 og 2024/2025. I tillegg har Kommunerevisjonen kartlagt utvalgte sider ved 30 grunnskolors arbeid med tilpasset opplæring.

8.1 Oppsummering

Breddeundersøkelsen rettet mot 30 grunnskoler viste at skoler fikk informasjon om elevers læringsutbytte gjennom kartlegginger, løpende vurderinger og observasjoner, og samtaler med elever og foresatte. Skolene brukte lave resultater på prøver, manglende oppnåelse av kompetansemål og informasjon fra elever og foreldre som grunnlag for vurderinger av læringsutbytte.

Skolene oppga at ulike møtearenaer som ressursteam og trinntid ble brukt for å diskutere hvorvidt elever hadde manglende utbytte av opplæringen. Av svarene fremsto det som at lesekurs var den mest utbredte formen for intensiv opplæring.

Skolene ble spurt om de opplevde utfordringer i arbeidet med tilpasset opplæring. Skolene trakk blant annet frem at lærernes kompetanse ikke alltid var god nok, at det var stort spenn i elevers ferdigheter og behov, og at det var tid- og ressurskrevende å tilpasse opplæringen.

8.2 Konklusjoner

Samlet sett indikerer forvaltningsrevisjonen at Karlsrud skole, Klemetsrud skole og PPT på flere områder hadde lagt til rette for at elever i grunnskolen fikk opplæring tilpasset sine behov. Likevel var det noen svakheter og mangler ved skolenes arbeid. Det gjaldt blant annet å melde ifra til rektor ved Karlsrud skole, å gjennomføre systematisk evaluering ved begge skoler og intensiv opplæring ved Klemetsrud skole. Undersøkelsen tyder videre på at det var forbedringspotensial i PPTs støtte og veiledning i arbeidet med tilpasset opplæring ved andre skoler i Oslo.

Karlsrud skole og Klemetsrud skole innhentet informasjon fra ulike kilder og benyttet disse til å vurdere om elevene hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Begge skolene hadde møtestrukturer som bidro til informasjonsutveksling om elevens faglige utvikling. Dette kan være viktig for å identifisere tilfeller av manglende læringsutbytte hos elever.

Begge skolene gjorde ulike tilpasninger i opplæringen ut fra kunnskapen skolene hadde om elevene og deres læringsutbytte. Dette gjaldt både i den vanlige undervisningen og for elever de var bekymret for. Karlsrud skole hadde en praksis for å gjennomføre intensiv opplæring for elever ved 1.-4. trinn i lesing, skriving og regning.

Skolene hadde rutiner som la til rette for å involvere elever i tilpasninger av opplæringen. Begge skoler var opptatt av å ha et godt samarbeid med foreldre om elevenes læring og

utvikling. Undersøkelsen tyder på at skolene og PPT var oppmerksomme på elevenes beste når de vurderte tilpasning av opplæringen.

Utdanningsetaten, herunder PPT, hadde etablert føringer for hvordan tjenestens oppgaver med å bistå skolene skulle ivaretas. Dette la til rette for en felles forståelse og kunne redusere eventuelle forskjeller i praksis mellom ulike PP-rådgivere. At PP-rådgiverne var til stede på Karlsrud og Klemetsrud skole ukentlig, kunne bidra til å senke terskelen for at lærere ba om støtte og veiledning på et tidlig tidspunkt når de fikk bekymring for en elev. Gjennom ressursteam bidro PPT i vurderinger av elevenes læringsutbytte. Undersøkelsen viser eksempler på at PPT hadde bidratt til kompetanseheving på de to skolene både etter forespørsel fra skolene selv og etter at PPT hadde sett kompetansebehov på den ene skolen.

Det var likevel noen svakheter og mangler i arbeidet.

Karlsrud skole hadde ikke et system for å sikre at det ble meldt ifra til rektor dersom det var tvil om at en elev hadde tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Elever som ble tatt opp i disse møtene ble ikke registrert i skolens systemer. At oppfølgingspunkter fra møtene ikke ble nedfelt i et felles referat, kan gi risiko for at deltakerne har ulike oppfatninger av hva som ble avtalt, og hvem som skal følge dette opp.

Ved Klemetsrud skole viser undersøkelsen at skolen ikke hadde gitt intensiv opplæring til elever på alle trinn i småskolen. Det er ikke i tråd med opplæringsloven. Skolen hadde heller ikke hatt intensiv opplæring i regning, men Kommunerevisjonen merker seg at skolen oppga at det enda ikke hadde vært behov for det. Det er uheldig dersom manglende tilpasninger og intensiv opplæring vedvarer over tid. Det gir risiko for at mangelfullt læringsutbytte utvikler seg til å bli større utfordringer senere i opplæringsløpet.

Skolene hadde ikke systematisk satt opp nye møter for evaluering av tiltak etter drøftings- og/eller ressursteam der ledelse og PPT deltok. Manglende systematikk i evalueringer gir risiko for at skolene fortsetter med tiltak som ikke fungerer optimalt, og at elevene dermed ikke får ønsket læringsutbytte. Klemetsrud skole hadde i løpet av undersøkelsesperioden planlagt nye ressursteam for oppfølging og evaluering av tiltak.

Svar fra breddeundersøkelsen indikerer at det var et forbedringspotensial i PPTs støtte og veiledning til skoler i Oslo. Et flertall av de spurte skolene oppga at de ikke alltid opplevde å få den hjelpen de hadde behov for.

8.3 Anbefalinger

Kommunerevisjonen anbefaler at

- Karlsrud skole vurderer tiltak for å sikre at det blir meldt ifra til rektor ved tvil om at en elev har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
- Klemetsrud skole iverksetter tiltak for å sikre at alle elever som har behov for det, får intensiv opplæring
- Karlsrud skole og Klemetsrud skole vurderer tiltak for å sikre systematikk i evalueringen av iverksatte tiltak
- Utdanningsetaten vurderer tiltak for ytterligere å styrke PPTs arbeid med støtte, veiledning og kompetanseutvikling til skolene innen tilpasset opplæring

9 Uttalelser til rapporten og Kommunerevisjonens vurderinger av disse

I dette kapittelet presenterer og vurderer Kommunerevisjonen sentrale momenter i uttalelsene fra byråden for utdanning, Utdanningsetaten inkludert PPT, og Karlsrud og Klemetsrud skole. I Utdanningsetatens uttalelse fremgår svarene fra henholdsvis PPT og Utdanningsetaten på Kommunerevisjonens spørsmål til rapport til uttalelse. De to skolenes svar på spørsmålene følger i et vedlegg til etatens uttalelse. Samtlige uttalelser er vedlagt rapporten.

9.1 Byråden for utdanning

9.1.1 Byrådets uttalelse

Byråden skriver at rapporten fremstår som god med logiske konklusjoner etter funn som er gjort. Videre skriver byråden at tilpasset opplæring er et krevende revisjonsfelt, da det er et krevende pedagogisk område for skolene. Hun mener at det er grunn til å tro at lovverkets krav og lærernes opplevde handlingsrom ikke står helt i forhold til hverandre. Byråden er glad for funn som er gjort som gir mulighet til å følge opp skolenes rutiner ut fra lovkravene, og også se om disse funnene bør følges opp ved flere skoler. Byråden har ikke innvendinger til revisjonskriteriene, prosjektets metode eller anvendte kilder.

Når det gjelder tiltak, skriver byråden at byrådet har satt i gang flere satsinger og tiltak som er relevante for arbeidet med tilpasset opplæring. Blant annet skal byrådet avgi en sak om tidlig innsats i barnehage og skole i løpet av høsten 2025. Saken vil blant annet dreie seg om arbeid med grunnleggende ferdigheter, inkludert hvordan elever skal løftes – både elever som sliter og elever med særlige talenter. Byråden vil lese rapportens konklusjoner og anbefalinger og gå i dialog med Utdanningsetaten om hvordan disse bør følges opp.

9.1.2 Kommunerevisjonens vurdering

Kommunerevisjonen merker seg at byråden i dialog med Utdanningsetaten vil vurdere hvordan rapportens konklusjoner og anbefalinger bør følges opp. Kommunerevisjonen har ellers ingen kommentarer til byrådets uttalelse.

9.2 Utdanningsetaten

9.2.1 Etatens uttalelse

Utdanningsetaten og PPT oppfatter rapporten som nyttig. Etaten opplever det som nyttig å få innblikk i de interne prosessene på skolene og i hva skoleeier må støtte skolene i, mens PPT syns det er nyttig at rapporten peker på faktorer i samarbeidet mellom skole og PPT som bør forbedres. Ifølge PPT må malen for tvil om tilfredsstillende utbytte av opplæringen implementeres og forankres i større grad på skolene, et arbeid PPT bør bistå i.

Rapportens konklusjoner er gjenkjennelige for Utdanningsadministrasjonen, både med tanke på saksgang ved bekymring, igangsetting av intensive tiltak og evaluering av dem. Etaten skriver at det er forskjell på skoler som har tatt malen for ressursteam i bruk og ikke, og at det kan være forskjeller internt på skolene. Etaten slutter seg til konklusjonene og anbefalingene. Den viser i den forbindelse til at etaten har en egen avdeling som skal bistå skoler med veiledning og kompetanseutvikling i tillegg til PPT.

PPT mener at det er delvis gjenkjennelig at PPT bruker mye tid på å utrede og utarbeide sakkyndige vurderinger, og at den individuelt tilrettelagte opplæringen vil kunne reduseres hvis det ordinære opplæringstilbudet styrkes. PPT viser til behovet for samarbeid med skolene og mener det er lettere å komme tidlig inn og finne tilpassede tiltak der ny mal for ressursteam er tatt i bruk og referater fra ressursteammøter skrives.

Når det gjelder revisjonskriteriene, opplever etaten og PPT at Kommunerevisjonen har tatt deres innspill til følge. Etaten viser til at skolene opplever at Kommunerevisjonen har utelatt det inkluderende perspektivet og den tilpassede opplæringen som foregår i klasserommet. Etaten skriver at det er krevende å skille mellom tilpasningene som foregår i klasserommet for å møte alle elever og tilpasningene som gjøres fordi skolen er bekymret for en elev.

Når det gjelder prosjektets metode, anvendte kilder og data, opplever etaten at tilnærmingen har vært god, og at fremgangsmåten med å følge enkeltelevers vei fra bekymring til tiltak var grundig og viktig. Videre skriver etaten at den ga innspill til valget om å bruke både gammel og ny opplæringslov tidlig i prosessen, men opplever at det i størst grad er den nye opplæringsloven som har vært førende for revisjonsrapporten. Etaten skriver videre at den opplever at det er lagt stor vekt på skriftlig dokumentasjon av rutiner, også der det ikke er krav til skriftlighet.

PPT opplever at tidligere rapporter som Norconsult-rapporten fra 2023 har hatt innvirkning på vinklingen på enkelte konklusjoner i Kommunerevisjonens rapport, og at det oppleves at Kommunerevisjonen søker å finne samsvar mellom funn i den og funn i rapporten.

Når det gjelder tiltak, skriver etaten at det kontinuerlig er oppmerksomhet rundt at PP-rådgiveren, i samarbeid med skolen, skal ha god innsikt om skolens ordinære opplæringstilbud, blant annet gjennom samtaler, "klasseromsvandring", individsaker, skolens analysebrett osv. Andre tiltak som PPT beskriver er følgende:

- Høsten 2025 vil LK-20 (det gjeldende læreplanverket) være et satsingsområde i avdeling grunnskole i PPT. Avdelingen vil arbeide videre med blant annet didaktiske grep knyttet til kompetansemål for å kunne veilede lærere på en enda mer konkret måte når det kommer til inkluderende undervisning. Et annet aktuelt tema vil være hvordan man kan tenke spesialpedagogikk inn i tilpasset opplæring.
- Høsten 2025 starter PPT prosjektet *Rammeverk for veiledning*, for å styrke PP-rådgiveres kompetanse til å kunne tilby systematisk veiledning, basert på empirisk forskning, til skolene. Et stort utvalg av PP-rådgivere vil delta. PPT vil gjennom dette kunne tilby kompetanseutvikling til lærerne, noe som vil kunne bidra til å forebygge manglende utbytte av opplæringen gjennom tidlig innsats, bedre tilpasset opplæring og økt inkludering.
- Høsten 2025 starter avdeling PPT grunnskole et utviklingsarbeid i partnerskap med Høgskolen i Østfold, knyttet til ulike sider ved veiledning
- Høsten 2025 vil det planlegges hvordan PPT og Utdanningsadministrasjonen kan bistå skolene knyttet til intensiv opplæring.
- Observasjonsverktøyet CLASS fortsatt være et satsingsområde i PPT avdeling grunnskole i skoleåret 2025/2026. Ifølge PPT er en stor del av PP-rådgiverne i avdeling grunnskole blitt sertifiserte i observasjonsverktøyet, og bruken kan bidra til mer strukturert og objektiv observasjon av undervisningen, og økt kvalitet på veiledningen av lærere.

Utdanningsetaten vil gjennomgå rundskrivet om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging på nytt, og vurdere om det er behov for justeringer, særlig knyttet til intensiv opplæring. Etaten ser at det er behov for ytterligere veiledning og kompetanseutvikling knyttet både til saksgang, kartlegging av elevers ferdigheter, iverksetting av tiltak og evaluering av dem.

Etaten opplever at rapporten gjennomgående er skrevet i feil tempusform, og peker på at det er skrivefeil i rapporten.

9.2.2 Kommunerevisjonens vurdering

Kommunerevisjonen merker seg Utdanningsetatens opplysning om at etaten har en avdeling som skal bistå skoler med veiledning og kompetanseutvikling, blant annet knyttet til tilpasset opplæring. Utdanningsetatens kontaktperson for denne revisjonen er ansatt i denne avdelingen. Kommunerevisjonen legger til grunn at avdelingen vil bidra i det videre arbeidet på området.

Når det gjelder etatens kommentar knyttet til bruk av gammel og ny opplæringslov, viser Kommunerevisjonen til vedlegg 1 om revisjonskriteriene, der det fremgår at Kommunerevisjonen i utledningen av kriteriene i hovedsak har vist til ny opplæringslov. Unntaket er PPTs arbeid der Kommunerevisjonen både har vist til ny og gammel lov. Årsaken til dette er at kravet om tilpasset opplæring ifølge forarbeidene til ny opplæringslov, i hovedsak innebærer videreføring av gammel lov.

Skolens kommentar knyttet til det inkluderende perspektivet og den tilpassede opplæringen som foregår i klasserommet, er kommentert nedenfor, jf. delkapittel 9.3.

Kommunerevisjonen har etterspurt og fått tilgang til en rekke dokumenter. Disse gir etter vår vurdering innsikt i hvordan skolene planlegger, organiserer og gjennomfører oppgaver. Vi innforstått med at skolene har få formelle krav om å dokumentere rutiner. På enkelte områder mener vi likevel at fravær av skriftlige rutiner kan gi risiko for ulik praksis, og har derfor valgt å løfte frem dette.

Når det gjelder PPTs opplevelse av at Kommunerevisjonens bruk av blant annet Norconsult-rapporten, vil Kommunerevisjonen understreke at konklusjonene i rapporten er trukket på bakgrunn av fakta innhentet i denne forvaltningsrevisjonen. Samtidig er det ikke unaturlig at det i undersøkelser om tilgrensede temaer, kan være funn som går i samme retning.

Kommunerevisjonen har forståelse for at bruken av fortidsform kan gi inntrykk av at situasjonen som beskrives, ikke er denne samme nå lenger. Språkformen er ofte brukt i våre rapporter fordi vi beskriver situasjonen på undersøkelsestidspunktet. Vi vurderer hele tiden hvordan vi kan forbedre språket i rapportene våre, og tar med oss innspillet i dette arbeidet. Rapporten har også vært til korrekturlesing etter at den ble sendt til uttalelse.

Utdanningsetaten og PPT har varslet relevante tiltak i lys av rapportens konklusjoner og anbefalinger.

9.3 Karlsrud skole og Klemetsrud skole

9.3.1 Skolenes uttalelse

Karlsrud skole opplever rapporten som nyttig, og at revisjonen har bidratt til å sette fokus på tilpasset opplæring på skolen. Klemetsrud skole opplevde det som nyttig å få sett mer på rutinene rundt vurdering av om elevene har tilfredsstillende læringsutbytte eller ikke.

Begge skolene opplever at Kommunerevisjonens forståelse av «tilpasset opplæring» var snever. Karlsrud skole skriver at den opplevde at begrepet «tilpasset opplæring» ble snevret inn til kun å gjelde saksgang i ressursteam og intensiv opplæring, og at tilpasset opplæring i ordinær opplæring kunne vært dekket mer. Skolen skriver at den stusser over at Kommunerevisjonen ikke har tatt høyde for at tilpasset opplæring også gjelder ulike tilpasninger i ordinær opplæring, og at den er usikker på om de riktige spørsmålene ble stilt i denne forbindelse, og om Kommunerevisjonen dermed har fått de riktige svarene. Skolen mener at rapporten ikke nødvendigvis viser et helt riktig bilde av hvordan skolen jobber helhetlig med tilpasset opplæring. Klemetsrud skole skriver at Kommunerevisjonen har vært mer opptatt av om skolene klarer å fange opp elever som står i fare for ikke å ha tilfredsstillende læringsutbytte, herunder arbeid i ressursteam og intensiv opplæring.

Videre skriver Karlsrud skole at det har vært krevende å vite hva som er relevant å sende av dokumentasjon i tilknytning til revisjonen. Skolen skriver videre at Kommunerevisjonens krav til skriftliggjøring er mye større enn det som er realistisk og pålagt i skolen, og peker eksempelvis på at den ikke har for vane å arkivere lysark fra presentasjoner i utviklingstid eller referater fra teamtid. Skolen skriver at den opplevde at det var flere tilfeller der det ble konkludert med at ting ikke hadde skjedd hvis det ikke kunne dokumenteres. Skolen peker på at rektor kan ha informasjon fra et møte i ressursteam selv om det ikke er referatført eller synlig i skriftlig dokumentasjon. Skolen opplever det som underlig å få kritikk for at rektor ikke deltar i ressursteam, og viser til at dette er delegert til mellomledere. Skolen skriver også at den hadde en liste over elever som skulle ha ekstra oppfølging i Sikker sone i Websak, men at denne ikke ble etterspurt.

Karlsrud skole opplever det som uheldig å ha revisjon midt i overgangen fra gammel til ny opplæringslov, og at Kommunerevisjonen ikke har tatt tilstrekkelig høyde for at skolen var midt i denne overgangen. Skolen peker på at det tar tid å få inn nye rutiner, at skolens system var under utvikling, og at den for eksempel ikke hadde rukket å ta i bruk ny mal for ressursteam.

Skolen peker også på at det var et lite utvalg lærere på skolen som ble intervjuet, og at flere av disse ikke har hatt saker til oppmelding i ressursteam.

Klemetsrud skole peker på at den har mange elever med flerkulturell bakgrunn, og at noen av elevene på 1. og 2. trinn kommer direkte fra utenlandsbosetning og begynner i ordinære klasser. Skolen skriver at Norsk Intensivt Språkkurs er en del den intensive opplæringen fordi elevene må ha et norskspråk før det vil være mulig å lese/skrive med flyt, og ser at dette ikke vurderes inn i sammenheng med opplæringsloven § 11-3 (om intensiv opplæring).

Skolen skriver videre at den har gjennomført kompetanseutvikling i personalet knyttet til tilpasset opplæring de siste årene, at Kommunerevisjonen har fått dokumentasjon på dette, men at den opplever at dette ikke kommer tydelig frem i rapporten.

Når det gjelder tiltak, skriver Karlsrud skole at den må endre på rutinene for ressursteam og hvordan de kommer til uttrykk. Videre skriver skolen at den må gi bedre informasjon til ansatte om hvilke rutiner den har. Skolen skriver at den samarbeider tettere med PPT rundt rutinene. Skolen skriver også at den ønsker å ha et større fokus på opplæring knyttet til tilpasset opplæring framover. Skolen ønsker å være i stadig videreutvikling for å få best mulig systemer til det beste for elevene. Skolen skriver at den opplever det som krevende at den har mindre ressurser, samtidig som den ser at den må arbeide mer for å få bedre kvalitet på enkelte deler av tilbudet til elevene.

Klemetsrud skole beskriver ulike tiltak knyttet til intensiv opplæring. Skolen

- er i gang med å endre rutinen for vurdering av elevers læringsutbytte knyttet til iverksetting av intensiv opplæring,
- har begynt et samarbeid med PP-rådgiver for å lage en rutinebeskrivelse som definerer hvordan og i hvilke tilfeller det skal gis intensiv opplæring på de ulike trinnene,
- skal lage en beskrivelse av hva som faller utenfor tilfredsstillende læringsutbytte på de trinnene der læreplanen ikke beskriver måloppnåelse,
- vil tettere følge opp lærerne som skal holde intensiv opplæring i lesing, skriving og regning, slik at kursene ikke avsluttes før de skal.

Klemetsrud skole vil også lage et mer bærekraftig system for å evaluere tiltak i den intensive opplæringen i ressursteam i tillegg til evaluering på trinnmøter.

9.3.2 Kommunerevisjonens vurdering

Kommunerevisjonen merker seg skolenes opplevelse av at undersøkelsens forståelse av tilpasset opplæring er snever. Vi har undersøkt tilpasset opplæring i ordinær opplæring, og kontrollpunktene har omfattet tilpasninger som gjøres for alle elever, ikke bare elever med utfordringer. Når det gjelder skolenes arbeid med å ha kunnskap om elevene, vurderer Kommunerevisjonen at begge skolene innhentet informasjon om elevene på ulike måter og fra ulike kilder. Videre har vi vurdert at begge skolene gjorde ulike tilpasninger i opplæringen ut fra kunnskapen skolene hadde om elever og deres læringsutbytte. Dette gjaldt både i den vanlige undervisningen og for elever de var bekymret for, noe som fremkommer blant annet i kapittel 3.3 og 4.3.

Kommunerevisjonen har forståelse for at det kunne være krevende å vite hvilken dokumentasjon det var relevant å sende. Vi sendte en relativt åpen dokumentbestilling til skolene, fordi vi ikke var kjent med hvilken dokumentasjon skolene hadde. Vi hadde dialog med skolene for å klargjøre dette underveis i prosjektet.

Når det gjelder Karlsrud skoles kommentar knyttet til krav til skriftliggjøring, viser Kommunerevisjonen til vurderingen gitt i kapittel 9.2.2. Dokumentasjon, i den grad den foreligger, er relevant informasjon om hvordan skolen planlegger og gjennomfører arbeidet sitt, og er derfor viktige data i undersøkelsen. Kommunerevisjonen vil understreke at vi ikke har konkludert med at rektor på Karlsrud skole ikke fikk informasjon om elever der det var tvil om hadde tilfredsstillende læringsutbytte på grunn av manglende skriftliggjøring. Vår vurdering er at skolen ikke hadde et system som sikret dette. I den forbindelse har vi pekt på en praksis der rektor i hovedsak ikke deltok i ressursteam og at fravær av referat kan gi risiko for ulike

oppfatninger av hva som ble avtalt i disse møtene. I kapittel 3.3 fremgår det at rektor fikk noe informasjon gjennom møter og dialog med mellomledere og sosiallærere.

Kommunerevisjonens vurdering er at Karlsrud skole hadde oversikt over elevers evner og behov. Vi merker oss at skolen nå viser til en oversikt over elever som skal ha ekstra oppfølging i Sikker sone.

Kommunerevisjonen har på ulikt vist stilt spørsmål om hvordan rektor blir varslet dersom det er tvil om en elev har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Oversikten i sikker sone ble ikke trukket frem verken i intervju med rektor eller i skolens tilbakemelding på samlet fakta. Kommunerevisjonen har i dialog med rektor nå fått beskjed om at dette dokumentet opprettes og brukes av sosiallærere og at det blant annet gir informasjon om elever som vurderes for henvisning til PPT. Vi er kjent med at sosiallærer hadde logg om aktuelle elever. Det fremgår blant annet i kapittel 3.2.3. I vurderingene trekker vi frem at rektor fikk noe informasjon gjennom dialog og møter med mellomledere og sosiallærere. Kommunerevisjonen ser ikke behov for å endre vurderingen på dette punktet.

Vi merker oss Karlsrud skoles synspunkt om at det er uheldig å ha revisjon midt i overgangen fra gammel til ny opplæringslov. Kommunerevisjonen viser i den forbindelse til at det i forarbeidene til ny lov fremgår at kravet om tilpasset opplæring i den nye loven i hovedsak innebærer videreføringer fra gammel lov.

Når det gjelder antallet lærere vi har intervjuet, vurderer alltid Kommunerevisjonen antall intervjuer ut fra tilgjengelige ressurser og hvor mye ekstra informasjon flere intervjuer kan forventes å tilføre. Kommunerevisjonen gjennomførte også intervjuer med rektor og sosiallærer, og gjennomgikk tilgjengelig dokumentasjon i form av rutiner o.l. og på elevoppfølging. Det er mulig at flere intervjuer kunne gitt en enda mer utfyllende belysning av skolens arbeid på området. Kommunerevisjonen mener samtidig at rapportens faktabeskrivelse gir tilstrekkelig grunnlag for vurderingene og anbefalingene.

Når det gjelder Klemetsrud skoles kommentar om Norsk Intensivt Språkkurs, viser Kommunerevisjonen til at kurset er nevnt i faktabeskrivelsen om intensiv opplæring. Vi viser til faktabeskrivelsen som ligger til grunn for vurderingen om intensiv opplæring, blant annet om at det manglet ekstra ressurser på et trinn i småskolen, noe som var nødvendig for å kunne ta elever ut i mindre grupper, og at det hadde vært vanskelig å få til intensive kurs.

Når det gjelder Klemetsrud skoles arbeid med kompetanseutvikling knyttet til tilpasset opplæring, viser Kommunerevisjonen til kapittel 4.2.1 der det fremgår noe informasjon om dette.

Kommunerevisjonen merker seg at begge skolene har meldt relevante tiltak. Karlsrud har ikke meldt tiltak knyttet til anbefalingen om systematisk evaluering av tiltak. Vi merker oss i den forbindelse at Utdanningsetaten ser at det er behov for ytterligere veiledning og kompetanseutvikling på dette området.

Tabelloversikt

Tabell 1 Resultater fra Elevundersøkelsen, 5. trinn på Karlsrud skole, Klemetsrud skole, og snittet for alle skolene i Oslo. Skoleåret 2024/2025.	23
Tabell 2 Resultater for medvirkning fra Elevundersøkelsen, 5. trinn på Karlsrud skole, Klemetsrud skole og snittet for alle skolene i Oslo. Skoleåret 2024/2025.	29

Referanser

Referanser fra Oslo kommune:

Oslo.kommune.no. «CLASS – Observasjon av kvalitet i skolen». Lest 19.05.25. <https://www.oslo.kommune.no/fag-og-utviklingsprosjekter/omradesatsingenes-prosjekter/class-som-observasjonsverktoy/>

Utdanningsetaten 2022. «Vedlegg 1 Kunnskapsgrunnlag Elever med stort læringspotensial». https://einnsyn-fillager-api.api.oslo.kommune.no/fil?virksomhet=976819837&filnavn=fe491e41112e40e6b792d254481accfe_3abca5b172ecbc8b9975abec7a53eb.pdf

Utdanningsetaten 2024a. «Rundskriv Tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging». Sist oppdatert: 10.04.2025

Utdanningsetaten 2024b. «Handlingsplan for Osloskolen, elever med stort læringspotensial (revidert versjon våren 2024)». https://einnsyn-fillager-api.api.oslo.kommune.no/fil?virksomhet=976819837&filnavn=e4b7c6422e8349d385093da1cd783c93_90c050ffaa2f89fa9aa737c77d80a33c.pdf

Norconsult 2023. «Kunnskapsoppsummering spesialundervisning. En gjennomgang av spesialundervisningen i Osloskolen». [Kunnskapsoppsummering spesialundervisning](#)

Rambøll 2025. «Kvalitetsutvikling i Osloskolen».

Eksterne referanser:

FOR-2024-06-03-900 Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskrifta)

LOV-2023-06-0920 Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

NOU 2016: 14 «Mer å hente Bedre læring for elever med stort læringspotensial». <https://www.regjeringen.no/contentassets/15542e6ffc5f4159ac5e47b91db91bc0/no/pdfs/nou201620160014000dddpdfs.pdf>

NOU 2019: 3 «Nye sjanser – bedre læring. Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp». <https://www.regjeringen.no/contentassets/8b06e9565c9e403497cc79b9fdf5e177/no/pdfs/nou201920190003000dddpdfs.pdf>

Prop.57 L (2022–2023) Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Regjeringen 2017. «Verdier og prinsipper for grunnopplæringen - overordnet del av læreplanverket». <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/verdier-og-prinsipper-for-grunnopplaringen/id2570003/>

Utdanningsdirektoratet 2024a. «Tilpasset opplæring». Sist endret: 01.08.2024. [Tilpasset opplæring | udir.no](#)

Utdanningsdirektoratet 2024b. «Veileder om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging». Sist endret: 04.12.2024. [Veileder om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging | udir.no](#)

Utdanningsdirektoratet 2024c. «Tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging i ny opplæringslov». Sist endret: 18.03.2024. [Tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging i ny opplæringslov | udir.no](#)

Siste publikasjoner fra Kommunerevisjonen i Oslo

Kommunerevisjonens rapporter i 2025

Rapport 1/2025	Kjøp og oppfølging av hjelpetiltak på barnevernsområdet
Rapport 2/2025	Vedlikehold av skoler
Rapport 3/2025	Regnskapsrevisjonen 2024 – Med vekt på økonomisk internkontroll
Rapport 4/2025	Internkontroll i Kulturetaten
Rapport 5/2025	Klimabudsjett og styringsinformasjon
Rapport 6/2025	Eierskapskontroll: Styre- og ledergodtgjørelser i kommunens aksjeselskaper
Rapport 7/2025	Utvidet oppfølging etter rapport 16/2023 Kvalitet i helsehus
Rapport 8/2025	Forebygging av kriminalitet blant ungdom i Osloskolen
Rapport 9/2025	Klima- og miljøkrav til transport – Vare- og tjenesteanskaffelser
Rapport 10/2025	Helse, miljø og sikkerhet i Renovasjons- og gjenvinningsetaten

Kommunerevisjonens rapporter i 2024

Rapport 1/2024	Vedlikehold og fornyelse av vann- og avløpsnett
Rapport 2/2024	Eierskapskontroll av Oslobolig AS
Rapport 3/2024	Grønne anskaffelser – klima- og miljøkrav
Rapport 4/2024	Regnskapsrevisjonen 2023 – Oppsummering av utvalgte undersøkelser
Rapport 5/2024	Økonomisk stønad til store barnefamilier
Rapport 6/2024	Spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder Bydel Grorud og Bydel Ullern
Rapport 7/2024	Overordnet styring og koordinering av overvannshåndtering
Rapport 8/2024	Næringsetatens kontroll av skjenkesteder
Rapport 9/2024	Kontraktsoppfølging helse og omsorg
Rapport 10/2024	Grønn material- og energibruk i nybygg
Rapport 11/2024	Teknisk informasjonssikkerhet i Elvia AS
Rapport 12/2024	Ytringskultur i Oslo kommune
Rapport 13/2024	Byråders habilitet
Rapport 14/2024	Kontraktsoppfølging i Fornebubanen
Rapport 15/2024	Eierskapskontrollen av Nasjonalt kommunesamarbeid for 110-sentralene IKS
Rapport 16/2024	Arbeidsintegrering av flyktninger
Rapport 17/2024	Kjøp og spredning av kommunale boliger

Vedlegg 1 Revisjonskriterier

Revisjonskriteriene er de forventninger og krav Kommunerevisjonen legger til grunn for våre vurderinger, det vil si de krav, normer og/eller standarder som Utdanningsetaten, Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), Karlsrud skole og Klemetsrud skole vil bli vurdert mot. Revisjonskriteriene er utledet fra autoritative kilder, eller anerkjente kilder innenfor det reviderte området, i tråd med *Standard for forvaltningsrevisjon* (RSK 001). I denne undersøkelsen er revisjonskriteriene i hovedsak utledet fra opplæringsloven med forarbeider, opplæringsforskriften, veiledning fra Utdanningsdirektoratet og overordnet del av læreplanverket.

Forvaltningsrevisjonens problemstilling er følgende:

- Legger Oslo skolen til rette for at elever i grunnskolen får opplæring tilpasset sine behov?

For å svare på problemstillingen har vi undersøkt følgende undersøkelsespunkter:

- bruk av underveisvurderinger for å vurdere om elever har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
- tidlig identifisering og utprøving av tiltak innenfor det ordinære opplæringstilbudet i tilfeller der det er tvil om hvorvidt eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
- PPTs veiledning til skolene for å støtte skolenes arbeid med tilpasset opplæring på systemnivå og i enkeltsaker

Undersøkelsen omfatter Oslo skolens arbeid med tilpasset opplæring i ordinær opplæring, ikke arbeid med individuelt tilrettelagt opplæring.

I det videre går vi gjennom revisjonskriteriene og utledningen som ligger bak dem.

Undersøkelsesperioden er skoleåret 2023/2024 og første halvår av skoleåret 2024/2025. Ny opplæringslov trådte i kraft 1. august 2024. Ifølge forarbeidene til ny lov innebærer kravet om tilpasset opplæring i hovedsak videreføringer fra gammel lov. Derfor har vi i utledningen i hovedsak vist til ny lov. Unntaket er PPTs arbeid der vi både har vist til ny og gammel lov. Dette skyldes at forarbeidene beskriver at kravene til PPT i ny lov både innebærer en videreføring og en tydeliggjøring av gammel lov.

1. Revisjonskriterier

- Skolen skal legge til rette for at opplæringen er tilpasset elevene. Dette innebærer at skolen
 - har kunnskap om elevene, deriblant om deres evner, potensial og behov
 - gjør underveisvurderinger av alle elever, for å vurdere om eleven har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
 - melder ifra til rektor dersom det er tvil om at en elev har tilfredsstillende utbytte av opplæringen
 - basert på kunnskapen om elevene og deres læringsutbytte gjør tilpasninger i opplæringen, for eksempel i arbeidsformer, pedagogiske metoder, bruken av læremidler, organisering og/eller vurderinger

- evaluerer om tiltakene som blir satt inn, gir eleven et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, eller om andre tiltak eller former for tilrettelegging er nødvendig
- Skolen skal raskt gi intensiv opplæring til elever på 1.-4. trinn som står i fare for å ikke ha forventet progresjon i lesing, skriving eller regning.
- PPT skal støtte og veilede skolen i å utrede elevers behov for og i gjennomføringen av tilpasset opplæring, herunder i å sette inn tiltak så tidlig som mulig når det trengs.
- PPT skal bidra til kompetanseutvikling i skolen slik at skolen kan gi elevene nødvendig tilpasset opplæring.
- Skolen og PPT skal vurdere elevenes beste i saker hvor skolen skal tilpasse opplæringen.
- Skolen skal sørge for at berørte elever blir hørt og får medvirke ved tilpasning av opplæringen.
- Skolen skal legge til rette for samarbeid med foreldre om elevens læring og utvikling

2. Hva bygger vi revisjonskriteriene på?

I den følgende delen beskriver vi hvilke kilder revisjonskriteriene er utledet fra.

Tiltak for å tilpasse opplæringen

Opplæringsloven (LOV-2023-06-0920 Opplæringslova) § 11-1 beskriver at kommunen skal sørge for at opplæringen er tilpasset. Det innebærer at elevene får et tilfredsstillende utbytte av opplæringen uavhengig av forutsetninger, og at alle skal få utnyttet og utviklet sine evner. Ifølge Utdanningsdirektoratets *Veileder for tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging* gjelder kravet også for elever med stort læringspotensial. Skolen har plikt til å tilpasse opplæringen, men elevene har ikke en individuell rett til tilpasset opplæring. Forarbeidene til ny opplæringslov (Prop.57 L (2022–2023) Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)) beskriver at § 11-1 i hovedsak er en videreføring av § 1-3 i gammel lov.

Regjeringen (regjeringen.no «Fag og læreplaner», 2022) beskriver at Læreplanverket, herunder overordnet del, er forskrifter til opplæringsloven som skal styre innholdet i opplæringen. Overordnet del av læreplanverket oppgir at tilpasset opplæring er tilrettelegging som skolen gjør for å sikre at alle elever får best mulig utbytte av den ordinære opplæringen. Skolen kan blant annet tilpasse opplæringen gjennom arbeidsformer og pedagogiske metoder, bruk av læremidler, organisering og i arbeidet med læringsmiljøet, læreplaner og vurdering. Lærerne må bruke et godt faglig skjønn i arbeidet med å tilpasse opplæringen.

Utdanningsdirektoratets veileder beskriver at tilpasset opplæring er et overordnet prinsipp for all opplæring i skolen og handler om de små grepene i skolehverdagen som gjør at opplæringen møter elevenes behov. Målet er å bidra til at alle elevene får likeverdige muligheter til å utvikle evnene sine så langt det er mulig.

Tilfredsstillende utbytte av opplæringen

Opplæringsloven § 11-2 slår fast at kommunen skal sørge for at lærerne følger med på utviklingen til elevene og melder ifra til rektor dersom det er tvil om at en elev har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Om det må til, skal skolen sette i verk egnede tiltak. Skolen skal vurdere om tiltakene er nok til å gi eleven et tilfredsstillende utbytte av

opplæringen, eller om eleven kan trenge individuell tilrettelegging. Forarbeidene oppgir at § 11-2 i hovedsak er en videreføring og sammenstilling av plikter kommunen hadde etter gammel opplæringslov. Forarbeidene beskriver videre at dersom det må til, det vil si dersom eleven ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen med de tilpasningene som allerede er gjort, må skolen sette i verk egnede tiltak innenfor tilpasset opplæring. Tiltakene kan både gjelde utformingen av opplæringen eller tilbud om intensiv opplæring og ulike former for tilrettelegging.

Forarbeidene slår fast at hva som er tilfredsstillende utbytte av opplæringen, er en skjønnsmessig vurdering som bygger på faglig-pedagogiske vurderinger. Momenter her kan være mestrings- og funksjonsnivå, læringsforutsetninger og utviklingen til elevene. Disse momentene må ses opp mot forventet kompetansemål i læreplanverket. Det er ikke noe entydig kriterium for hva som er tilfredsstillende utbytte, og det må vurderes konkret. Plikten er brutt når utbyttet til elevene ikke er tilfredsstillende.

Utdanningsdirektoratet beskriver i sin veileder at skolen skal legge til rette for en opplæring som ivaretar både fellesskapet og hver enkelt elev, slik at elevene får best mulig utbytte av opplæringen. Elevene har ulike evner, potensial, forutsetninger og behov, og skolen må jobbe aktivt for å inkludere alle elevene i klassen.

Fremgangsmåter og metoder for å tilpasse opplæringen

Forarbeidene til ny opplæringslov beskriver at man med tilpasset opplæring sikter til en faglig, metodisk og sosial utforming av opplæringen slik at elevene får realisert sitt potensial i så stor utstrekning som mulig innenfor fellesskapet, og formålet er at opplæringen tar høyde for å unngå særløsninger for enkeltindivider. Det innebærer blant annet at skolen må jobbe aktivt for å inkludere alle elevene i klassen, både sosialt og faglig, og ha strategier for at alle skal kunne delta aktivt.

Utdanningsdirektoratet fremhever i sin veileder at skolen må bruke handlingsrommet som ligger innenfor rammen av tilpasset opplæring, og sette i gang tiltak som fremmer læring og forebygger vansker. Hvilke tilpasninger den enkelte skole kan gjøre, avhenger blant annet av lærertetthet, lærernes kompetanse, pedagogiske praksis og skolens ledelse. Overordnet del av læreplanverket fremhever at skolen blant annet kan tilpasse opplæringen gjennom arbeidsformer og pedagogiske metoder, bruk av læremidler, organisering og i arbeidet med læringsmiljøet, læreplaner og vurdering. Lærerne må bruke et godt faglig skjønn i arbeidet med å tilpasse opplæringen. Disse momentene er også fremhevet i Utdanningsdirektoratets veileder. Ifølge direktoratet vil flere elever kunne få tilfredsstillende utbytte av opplæringen uten å ha behov for individuell tilrettelegging hvis skolen klarer å tilpasse opplæringen til et mangfoldig elevgrunnlag ved å sette inn egnede tiltak.

Opplæringsloven § 14-2 beskriver blant annet at ingen klasser eller grupper skal være større enn det som er trygt og pedagogisk forsvarlig. Elevene kan deles inn i grupper etter faglig nivå i særskilte og avgrensede deler av opplæringen dersom det er nødvendig for at en eller flere av elevene skal få et tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Overordnet del av læreplanverket fremhever at skolen må planlegge for en god sammenheng i elevenes læring i

de ulike fagene og for at opplæringen oppleves som både overkommelig og tilstrekkelig utfordrende.

Intensiv opplæring

Opplæringsloven § 11-3 beskriver at kommunen skal sørge for at elever på 1. til 4. trinn som står i fare for ikke å ha forventet progresjon i lesing, skriving og regning, raskt skal få egnet intensiv opplæring. Dersom det er best for eleven, kan den intensive opplæringen i en kort periode gis som en-til-en undervisning.

Forarbeidene til § 11-3 i ny opplæringslov beskriver at paragrafen viderefører innholdet i § 1-4 i gammel lov. Forarbeidene oppgir at intensiv opplæring er en del av den ordinære tilpassede opplæringen, men er kjennetegnet av kortvarig og målrettet innsats fra skolen i lesing, skriving og regning for elever som trenger det. Elevene skal ikke ha avvik fra kompetansemålene i læreplanverket, men skal settes i stand til å følge alminnelig progresjon i undervisningen. Elever som trenger avvik fra kompetansemålene i læreplanen, eller som ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringen til tross for den ekstra innsatsen, kan ha rett til individuell tilrettelegging.

Utdanningsdirektoratet beskriver i veilederen for tilpasset opplæring at målet er at eleven skal få støtte og oppfølging raskt, slik at utfordringene ikke får mulighet til å utvikle seg videre i opplæringsløpet. Elevene skal settes i stand til å følge en alminnelig progresjon i undervisningen og å kunne nå kompetansemålene. Skolen har plikt til å gi intensiv opplæring, men elevene har ikke en individuell rett til dette. Det betyr at kommunen og fylkeskommunen ikke skal fatte vedtak om slik opplæring. Ifølge direktoratet bør skolen innen rimelig tid se effekter av den intensive opplæringen som tilsier at eleven vil kunne følge forventet progresjon. Hvis ikke må skolen vurdere om de har behov for å endre opplegget, eller om eleven kan ha behov for individuelt tilrettelagt opplæring.

Vurdering av elevens læringsutbytte

Opplæringsloven § 2-3, andre ledd beskriver at elevene har rett til individuell vurdering og dokumentasjon av opplæringen. Elevene på 1. til 7. trinn skal ha individuell vurdering uten karakter. Ifølge forskrift til opplæringsloven (opplæringsforskriften) § 9-11 er all vurdering som blir gjort før opplæringen er avsluttet, underveisvurdering. Underveisvurdering i fag skal være en integrert del av opplæringen, og den skal bidra til å fremme læring, øke kompetansen i fagene og gjøre opplæringen bedre tilpasset den enkelte elev. Underveisvurderingen kan være muntlig, skriftlig eller begge deler. I underveisvurderingen i fag skal elever

- delta i vurderingen av eget arbeid og reflektere over egen læring og faglige utvikling
- forstå hva de skal lære, og hva som blir forventet av dem
- få vite hva de mestrer
- få veiledning om hvordan de kan arbeide videre for å øke kompetansen sin

Underveisvurderingen skal brukes til å vurdere om elevene har tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Ifølge opplæringsforskriften er halvårsvurderingen i fag en del av underveisvurderingen (§ 9-13). Halvårsvurderingen skal vise hvilken kompetanse elevene har i fagene, og gi veiledning om

hvordan de kan forbedre kompetansen sin. Elever skal få halvårsvurderinger uten karakter gjennom hele opplæringen. Elever har rett til minst én samtale i halvåret om den faglige utviklingen sin. Samtalen kan gjennomføres i forbindelse med samtalen med foreldrene (opplæringsforskrifta § 9-6).

Ifølge overordnet del av læreplanverket skal vurderingen av elevenes faglige kompetanse gi et bilde av hva elevene kan, men et sentralt formål med vurderingen er også å fremme læring og utvikling. Kartlegging og observasjon av elevene er virkemidler for å følge opp den enkelte og for utvikling av skolens praksis. Det har imidlertid liten verdi dersom det ikke følges opp med konstruktive tiltak. Skolen og lærerne må balansere behovet for god informasjon om elevenes læring og uønskede konsekvenser av ulike vurderingssituasjoner. Uheldig bruk av vurdering kan svekke den enkeltes selvbilde og hindre utviklingen av et godt læringsmiljø.

Utdanningsdirektoratets veiledning om undervisvurdering beskriver at lærere og elever gjennom undervisvurderingen skal få informasjon om den faglige utviklingen. Når vurderingsinformasjonen brukes til å fremme læring og tilpasse opplæringen, kalles det vurdering for læring (udir.no «Undervisvurdering», 2024).

PPTs ansvar for å veilede og støtte skolene i tilpasset opplæring

I gammel opplæringslov (LOV-1998-07-17-61 Opplæringslova) fastslår § 5-6 andre ledd første punktum at pedagogisk-psykologisk tjeneste skal hjelpe skolene i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov.

Ny opplæringslov § 11-13 andre ledd beskriver at den pedagogisk-psykologiske tjenesten skal samarbeide med og støtte skolene i det forebyggende arbeidet for å gi et inkluderende opplæringstilbud til elever som kan ha behov for tilrettelegging av opplæringen. Tjenesten skal

- a. støtte og veilede skolene i å utrede behov for tilrettelegging av opplæringen og i å sette inn tiltak så tidlig som mulig når det trengs
- b. hjelpe til med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling slik at opplæringstilbudet blir så inkluderende og godt tilrettelagt som mulig.

Forarbeidene til ny opplæringslov beskriver at det er kommunen som har det juridiske og økonomiske ansvaret for at det finnes en PP-tjeneste, og at PP-tjenesten kan utføre de lovpålagte oppgavene sine. Dette forutsetter at PP-tjenesten har nødvendig fagkompetanse og ressurser til å utføre mandatet sitt.

Ifølge forarbeidene er § 11-13 andre ledd i ny opplæringslov en videreføring av § 5-6 andre ledd første punktum i gammel lov. Samtidig blir denne delen av oppgavene til PP-tjenesten gjort tydeligere. Det blir presisert at PP-tjenesten skal samarbeide med og støtte skolen i arbeidet med å skape et inkluderende opplæringstilbud. Dette arbeidet skal være preget av forebygging og tidlig innsats. Å drive forebyggende arbeid innebærer å komme i forkant av eventuelle utfordringer slik at flest mulig elever får tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Arbeidet med tidlig innsats innebærer å støtte skolene i arbeidet med å legge til rette for et godt pedagogisk tilbud så tidlig som mulig i skoleløpet og å sette inn tiltak straks utfordringer blir oppdaget, gjennom hele skoleløpet. Det kan blant annet være å hjelpe til med å legge til

rette innenfor det ordinære tilbudet. Forarbeidene presiserer at det er skolene som har ansvar for å sette inn tiltak, men PP-tjenesten skal hjelpe skolene med spesialistkompetansen sin der det trengs. PP-tjenesten må være tilgjengelige for å kunne gi råd, veilede og hjelpe skolene.

For å sikre at elevene får tilfredsstillende utbytte av opplæringen, har skolene plikt til å følge med, melde ifra og følge opp. Forarbeidene oppgir at PP-tjenesten skal støtte skolene i dette arbeidet ved behov.

I forarbeidene er det beskrevet at skolene og PP-tjenesten må utvikle felles mål, rutiner og planer for samarbeidet og sørge for at dette blir evaluert jevnlig. PP-tjenesten skal være en aktiv bidragsyter i det tverrfaglige samarbeidet rundt skolen og elevene, jf. samarbeidsplikten i § 24-1.

Evaluering av tiltak

Opplæringsloven § 11-2 slår fast at kommunen skal sørge for at lærerne følger med på utviklingen til elevene og melder ifra til rektor dersom det er tvil om at en elev har tilfredsstillende utbytte av opplæringen. Om det må til, skal skolen sette i verk egnede tiltak. Skolen skal vurdere om tiltakene er nok til å gi eleven et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, eller om eleven kan trenge individuell tilrettelegging. Forarbeidene til § 11-2 i ny opplæringslov beskriver at skolen skal evaluere om tiltakene som blir satt inn, gir eleven et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, eller om andre tiltak eller former for tilrettelegging er nødvendig.

Elevers medvirkning og vurdering av elevenes beste

Opplæringsloven § 10-1 og § 10-2 oppgir at det beste for eleven skal være et grunnleggende hensyn ved handlinger og avgjørelser som angår elevene. Videre beskriver loven at elevene har rett til medvirkning i alt som gjelder dem selv etter opplæringsloven, og rett til å ytre meningene sine fritt. Elevene skal bli hørt, og det skal legges vekt på meningene deres etter alder og modenhetsnivå.

Som tidligere nevnt har elever etter opplæringsforskriften § 9-6 rett til minst én samtale i halvåret om den faglige utviklingen sin. Samtalen kan gjennomføres i forbindelse med samtalen med foreldrene etter § 11-1.

Utdanningsdirektoratet oppgir i veilederen om tilpasset opplæring at elevenes beste skal være et grunnleggende hensyn i alle saker som berører eleven. Dette følger av Grunnloven § 104, barnekonvensjonen artikkel 3 og opplæringsloven § 10-1. Dette gjelder også i saker hvor skolen skal tilpasse opplæringen. Det må komme klart frem hva skolen, kommunen/fylkeskommunen og PP-tjenesten mener er til elevenes beste, og hvordan de har vurdert dette hensynet. Elevenes egen mening er sentral i vurderingen. Elevene har rett til å bli hørt og medvirke i alle saker som berører dem. Dette følger av Grunnloven § 104, barnekonvensjonen artikkel 12 og opplæringsloven § 10-2. Skolen, kommunen/fylkeskommunen og PP-tjenesten må sørge for å ivareta denne retten når de tilpasser opplæringen.

I artikkelen *Tilpasset opplæring* (Utdanningsdirektoratet, sist endret 01.08.2024) beskriver direktoratet at elevene vet mye om hva som motiverer dem, og hvordan de lærer best. Elevmedvirkning er derfor i seg selv et godt og viktig grep for å treffe med tilpasningene. Ifølge

direktoratet bidrar medvirkning også til at elevene opplever å ha autonomi og påvirkningskraft, som er viktige premisser for å bygge motivasjon for læringen.

For å møte elevenes ulikheter på en god måte er det viktig å sørge for at opplæringen blir variert, og at skolen i samarbeid med elevene prøver ut ulike pedagogiske metoder.

Utdanningsdirektoratets veiledning om underveisvurdering beskriver at lærer og elever gjennom underveisvurderingen skal få informasjon om den faglige utviklingen.

Skolens samarbeid med foreldre

Opplæringsloven § 10-3 beskriver at skolen skal samarbeide med foreldrene om opplæringen til eleven. I § 10-8 oppgir loven at kommunen skal gi foreldre den informasjonen de har behov for, blant annet om opplæringen, den enkelte elev, skolemiljøet og skolereglene, og om de rettene og pliktene elevene ellers har.

Opplæringsforskriften § 11-1 fastsetter at skolen fra 1. trinn i grunnskolen til videregående trinn 2 i starten av hvert skoleår skal holde et foreldremøte der den gir informasjon om innholdet i og organiseringen av opplæringen, om hvordan foreldre kan medvirke, og om rutiner og andre relevante forhold. I grunnskolen skal skolen minst to ganger i året invitere foreldrene til elevene til en planlagt samtale med kontaktlæreren. Samtalen skal gi foreldrene informasjon om hvordan eleven jobber, den faglige utviklingen og hvordan eleven utvikler seg sosialt. Samtalen skal også klargjøre hvordan eleven, skolen og foreldrene skal samarbeide for å legge til rette for at eleven lærer og utvikler seg. Elever som har fylt tolv år, har rett til å være med i samtalen. Samtalen kan ses i sammenheng med samtalen med eleven etter § 9-6. Skolen skal gi foreldre til elever som ikke er myndige, skriftlig eller muntlig melding om fraværet til elevene. Utdanningsdirektoratets veileder beskriver at det i arbeidet med å møte elevens behov for tilpasning og tilrettelegging er viktig å samarbeide, herunder med elever og foreldre.

Vedlegg 2 Metode

1. Generelt om forvaltningsrevisjon

De sentrale delene av en forvaltningsrevisjon er beskrevet i *Standard for forvaltningsrevisjon* fra NKRF (RSK 001). Disse delene er like for alle forvaltningsrevisjoner. Kort oppsummert bestemmer kontrollutvalget problemstillingen i sin bestilling til Kommunerevisjonen. Kommunerevisjonen utleder relevante revisjonskriterier for problemstillingen. Kriteriene er målestokken som vi holder den reviderte enhet opp mot. For å svare på spørsmålet om hvorvidt enheten når de gitte målene/revisjonskriteriene, samler vi inn relevante data som vi bearbeider og analyserer. Dette gir oss et faktagrunnlag som vi vurderer opp mot revisjonskriteriene. Vurderingene leder frem til Kommunerevisjonens konklusjoner og eventuelle anbefalinger.

2. Beskrivelse av prosjektgjennomføring

Forvaltningsrevisjonen ble vedtatt av kontrollutvalget i møte 27. august 2024 (sak 73/24).

Kommunerevisjonen sendte brev om oppstart av undersøkelsen til byråden for utdanning og Utdanningsetaten 8. november 2024. Oppstartsbrev ble sendt til Karlsrud skole og Klemetsrud skole 29. november 2024. Vi gjennomførte oppstartsmøter med Utdanningsetaten 18. november, Byrådsavdeling for utdanning 29. november, Karlsrud skole 9. desember og Klemetsrud skole 10. desember.

Vi oversendte utkast til revisjonskriterier til byrådsavdelingen, de to skolene og Utdanningsetaten 20. desember. Vi fikk ingen innspill eller forslag til endringer til revisjonskriteriene. Endelige revisjonskriterier for undersøkelsen ble sendt ut 23. januar 2025.

Utdanningsetaten PPT og de to skolene fikk oversendt aktuelle deler av utkast til faktabeskrivelse 5. mai 2025. Vi mottok tilbakemeldinger fra Klemetsrud skole og Utdanningsetaten 12. mai og fra PPT og Karlsrud skole 14. mai 2025. Kommunerevisjonen har gjort endringer på bakgrunn av gjennomgangen.

Vi ga en presentasjon av Kommunerevisjonens foreløpige vurderinger, konklusjoner og anbefalinger i møte med Byrådsavdeling for utdanning, Utdanningsetaten og de to skolene 4. juni 2025. Rapporten ble sendt til uttalelse 10. juni til byråden for utdanning, Utdanningsetaten, herunder PPT, Karlsrud skole og Klemetsrud skole. Uttalelsene er oppsummert og vurdert i kapittel 9 og fremgår i sin helhet i vedleggene 3-5. Det har blitt gjort justeringer i teksten som følge av korrekturlesing.

3. Metode for datainnhenting og analyse

Undersøkelsen er basert på flere metoder for datainnhenting. Vi har gjennomgått dokumentasjon og rutiner for arbeidet med tilpasset opplæring. Vi har også intervjuet ledere og ansatte i Utdanningsetaten og på de to skolene og gjennomført en breddeundersøkelse blant 30 utvalgte grunnskoler. Vi har også vært i kontakt med Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU) ved de to skolene. Vi har kun fått svar fra FAU ved den ene skolen. Barnehage-, skole- og lærlingombudet i Oslo kommune har også gitt innspill til temaet for undersøkelsen. Vi har også brukt svar på temaer knyttet til tilpasset opplæring fra elevene på Karlsrud skole og

Klemetsrud skole fra Elevundersøkelsen 2024/2025. Informasjon fra rapporter fra Oslo skolen har også blitt benyttet.

Undersøkelsesperioden er i hovedsak skoleåret 2023/2024 og første halvår av skoleåret 2024/2025. På enkelte punkter har det vært naturlig å inkludere observasjoner av praksis helt frem til undersøkelsestidspunktet. Datainnsamlingen ble i hovedsak gjennomført i perioden desember 2024 til april 2025.

Valg av skoler i forvaltningsrevisjonen

Undersøkelsen er gjennomført som en dybdeundersøkelse på Karlsrud skole, Klemetsrud skole og i PPT. Ved valg av skoler har vi sett på resultater fra nasjonale prøver, skolebidragsindikatoren, elevundersøkelsen, lærertetthet og tidligere revisjonsbelastning. Vi har valgt to skoler som har noe ulike resultater på nasjonale prøver og på andre indikatorer, og som har noe ulik sosiodemografi.

Intervjuer

Intervju er et viktig metodeverktøy i forvaltningsrevisjon fordi det gir en dybdeforståelse av kontekst, praksis og utfordringer som kan være vanskelige å fange opp gjennom dokumentgjennomgang alene. Intervjuer gir oss muligheten til å forstå hvordan regelverk, rutiner og prosedyrer praktiseres. Kombinert med andre metoder gir intervju mulighet for triangulering, noe som styrker validiteten av undersøkelsen.

Vi har gjennomført semistrukturerte intervjuer. Det vil si at vi på forhånd utarbeidet intervjuguider med spørsmål som sikret at viktige temaer ble dekket. Samtidig fikk informantene rom til å utdype sine svar eller introdusere nye perspektiver. Ved behov stilte vi oppfølgingsspørsmål underveis i intervjuene.

Kommunerevisjonen har gjennomført til sammen 16 intervjuer, hvorav fire i PPT, seks på Karlsrud skole og seks på Klemetsrud skole. Vi identifiserte og valgte ut nøkkelpersoner i PPT og de to skolene basert på rollene deres og tilknytningen til temaene som er sentrale for problemstillingen.

I PPT intervjuet vi

- to seksjonssjefer med ansvar for grunnskolegrupper
- to PP-rådgivere

På skolene har vi intervjuet

- rektorene
- en sosiallærer og en mellomleder
- syv kontaktlærere
- en faglærer og en ressurslærer

Intervjuene varte i omtrent en time. De fleste intervjuene ble gjennomført på skolene eller hos PPT, mens enkelte intervjuer ble gjennomført via Teams. Ett intervju ble gjennomført med to ansatte sammen, mens øvrige intervjuer ble gjennomført enkeltvis. Det ble skrevet referat fra intervjuene som ble verifisert av de intervjuede.

Dokumentasjon

Dokumentasjon av skriftlige prosedyrer, rutiner, referater og beskrivelser er viktige kilder til data i en forvaltningsrevisjon, blant annet fordi det gir innsikt i hvordan virksomheten planlegger, organiserer og gjennomfører sine oppgaver. Kommunerevisjonen har mottatt prosedyrer, rutiner, maler og andre relevante dokumenter fra PPT og skolene. I tillegg har vi hentet ut enkelte dokumenter fra Osloskolens intranett Tavla. Dokumentene er deretter analysert i Nvivo ut fra koder strukturert etter revisjonskriteriene.

Kommunerevisjonen har gjennomgått skolenes dokumentasjon knyttet til den faktiske oppfølgingen av elever. I skolenes OneNote har vi sett klassetrinnsgjennomganger, referater fra ressursteam møter, elevlogger, undervisningsopplegg, trinnmøtereferater mv. For klassegjennomgangene så vi stort sett på alle klasser fra 1. til 7. trinn. Ved den ene skolen var det tre klasser vi ikke gjennomgikk. Vi gjorde videre en gjennomgang av alle elevene vi fikk informasjon om at hadde vært drøftet i ressursteam og/eller drøftingsteam skoleåret 2024/2025. På Klemetsrud skole gjennomgikk vi også dokumentasjon for noen elever som var tatt opp i ressursteam skoleåret 2023/2024. Det varierte mellom skolene hvilke forhold som var skriftliggjort, noe som betyr at vi har noe ulik info om oppfølgingen av den enkelte elev.

Gjennomgangen ble gjort stedlig på skolene, der vi på starten av gjennomgangen ble vist hvordan informasjonen var strukturert. Mye av informasjonen var passordbelagt. I gjennomgangen benyttet vi et kontrollskjema der vi noterte relevant informasjon anonymisert.

Breddeundersøkelse

For å få noe breddeinformasjon sendte vi en henvendelse til et utvalg grunnskoler der vi ba om svar på spørsmål om skolenes arbeid med tilpasset opplæring. Vi valgte i hovedsak ut de to største skolene i hver bydel, til sammen 30 skoler. Vi sendte purringer til skolene som ikke svarte innen fristen, og fikk tilbakemeldinger fra 29 av skolene innen fristen. Svarene er analysert i Nvivo og Excel. Resultatene er beskrevet i kapittel 6 og 7.

Én skole sendte tilbakemelding i løpet av perioden rapporten var til uttalelse. Besvarelsen fra denne skolen er ikke inkludert i omtalen av tilbakemeldingene i rapporten, men skolen trekker frem mange av de samme forholdene som andre skoler.

Vi har også brukt informasjon fra en ny rapport om Osloskolens kvalitetsutviklingssystem samt informasjon fra Barnehage-, skole- og lærlingombudet i Oslo kommune. Formålet med breddeundersøkelsen til skolene har vært å få overordnet informasjon om temaet fra flere skoler enn de som inngår i forvaltningsrevisjonen. Videre har vi ønsket å sammenstille det som andre har skrevet om tilpasset opplæring i Osloskolen, slik at temaet blir så godt belyst som mulig.

4. Behandling av personopplysninger

Formålet med Kommunerevisjonens innhenting, behandling og oppbevaring av personopplysninger er å utføre den lovbestemte revisjonen av Oslo kommune. Hvilke personopplysninger vi samler inn og behandler, avhenger av hvilken informasjon vi trenger for å gjennomføre undersøkelsen. Personopplysningene vil kunne være opplysninger som kommunen er pålagt å innhente, som av andre grunner er i kommunens systemer, som ansatte plikter å oppgi til Kommunerevisjonen, eller som er gitt frivillig.

Kommunerevisjonen følger bestemmelsene i personopplysningsloven og legger vekt på å begrense lagringen av personopplysninger. Vi legger vekt på bare å innhente data som er relevante for formålet med undersøkelsen. Vi tar bare vare på personopplysninger som er nødvendige for dokumentasjon av arbeidet vi utfører. Personopplysninger lagres utilgjengelig for uvedkommende.

Retten til å få slettet personopplysninger er bl.a. styrt av at Kommunerevisjonen har ti års lagringsplikt for dokumentasjon av revisjonene.

For ytterligere informasjon om Kommunerevisjonens ansvar for og behandling av personopplysninger, se vår [personvernerklæring](#).

5. Gyldighet og pålitelighet

For å sikre datagrunnlaget har vi vurdert dataens gyldighet (validitet) og pålitelighet (reliabilitet). Med gyldighet menes hvor godt man klarer å måle det man har til hensikt å måle eller undersøke. Med pålitelighet menes hvor nøyaktig innsamlingen av data har vært.

Dataenes gyldighet og pålitelighet er vurdert og kvalitetssikret internt i Kommunerevisjonen. Kvalitetssikringen er foretatt av andre personer enn dem som har samlet inn og behandlet dataene. Kommunerevisjonen har kvalitetssikret at revisjonskriteriene er relevante for undersøkelsens problemstillinger, både gjennom intern kvalitetssikring og ved at de reviderte og Byrådsavdeling for utdanning har hatt mulighet til å kommentere og foreslå endringer i kriteriene og til å kommentere og verifisere beskrivelsene av fakta.

For å styrke påliteligheten til dataene bygger undersøkelsen på data fra ulike kilder, og den er gjennomført med ulike metoder. Datagrunnlaget er triangulert ved gjennomgang av rutiner og prosedyrer, intervjuer, dokumenter i OneNote, skriftlige svar fra skoler og spørreundersøkelser til elever så langt som mulig innenfor undersøkelsens rammer. Med triangulering har vi kryssjekket utsagn og praksis ved hjelp av de ulike metodene for datainnsamling. For å sikre at vi gjengir utsagn i intervjuer på korrekt måte, har alle referater fra intervjuene blitt verifisert av informantene.

Skoler har få formelle krav om å dokumentere hvordan tilpasset opplæring gjennomføres. Det har gitt oss et noe mindre omfang av skriftlig datamateriale enn vi for eksempel har ved undersøkelse av individuelt tilrettelagt opplæring (tidligere spesialundervisning). Vi har gjennomgått de dokumentene som har vist skolenes arbeid. Som nevnt tidligere var det forskjell mellom skolene i hvor mye av oppfølgingen av elevene som var skriftliggjort. Etter dokumentgjennomgangen så vi behovet for å gjøre noen ekstra intervjuer for å få utdypende informasjon på noen områder. Kommunerevisjonens beskrivelser, vurderinger og konklusjoner er avpasset de mulighetene og begrensningene som ligger i datagrunnlaget. Som grunnlag for våre vurderinger og konklusjoner mener vi at de innsamlede dataene er tilstrekkelig gyldige og pålitelige.

Vi har kvalitetssikret at det innhentede datagrunnlaget er relevant og dekkende for kriteriene de vurderes opp mot, og for undersøkelsens vurderinger og konklusjoner.

Vedlegg 3 Uttalelse fra byråden for utdanning

Byrådsavdeling for utdanning

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Deres ref.:
24/378-98

Vår ref. (saksnr.):
24/5474 - 10

Saksbeh.:
Dag Johannes Sunde, 907 30 423

Dato:
03.07.2025

Svar på rapport til uttalelse: Tilpasset opplæring i Osloskolen

Jeg viser til rapport til uttalelse fra Kommunerevisjonen mottatt 10.06.2025 om Tilpasset opplæring i Osloskolen.

Innledning

Jeg vil innledningsvis takke kommunerevisjonen for et godt arbeid med rapporten om Tilpasset opplæring i Osloskolen. Tilpasset opplæring er noe av det viktigste pedagogiske ansvaret skolen og lærerne har for at hver elev skal lære og utvikle seg best mulig. Det er et krevende arbeid som hele tiden må utvikles og forbedres. Både opplæringslov og forskrift er tydelig på dette ansvaret, men jeg mener det er viktig at vi som skoleeier blir sett i kortene utenfra for å stadig kunne forbedre og utvikle praksisen vår. En ting er å oppfylle lovkravet, men like viktig er det at alle barn og unge i Osloskolen, samt deres foreldre, opplever at vi klarer å tilpasse læringen og undervisningen etter elevenes forutsetninger og behov.

Jeg svarer ut Kommunerevisjonens spørsmål under.

Kommunerevisjonens spørsmål

1. Har informasjonen ved oppstart og gjennomføring av prosjektet vært tilstrekkelig?
2. Har byråden kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?
3. Har byråden kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?
4. Hva er byrådets samlede vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger?
5. Har byråden iverksatt tiltak eller vil byråden vurdere tiltak basert på rapporten? I tilfelle, hvilke tiltak og når skal de gjennomføres?
6. Oppfattes rapporten som nyttig? Oppgi begrunnelse hvis dette ikke allerede har framkommet som svar på ovenstående spørsmål.
7. Har byråden kommentarer til rapportens oppbygning eller språkbruk?

Byrådets svar

1. Jeg opplever at informasjon ved oppstart og gjennomføring av prosjektet gjennom min byrådsavdeling har vært tilstrekkelig.

 Oslo kommune
Byrådsavdeling for utdanning

Besøksadresse:
Rådhuset
Postadresse:
Rådhuset, 0037 OSLO

Telefon: 21 80 21 80
postmottak@byr.oslo.kommune.no
Org. Nr.: 974767597
oslo.kommune.no

2. Rapporten viser til gjeldende styringsdokumenter som lovverk, læreplaner, relevante rapporter, samt kvalitative intervjuer på skole- og skoleeieinivå og data knyttet til disse. Dette oppleves som relevant for rapporten.
3. Jeg har ingen kommentar til revisjonskriteriene som er brukt. Disse oppleves som relevante.
4. Rapporten fremstår som god med logiske konklusjoner etter funn som er gjort i revisjonen. Det er samtidig viktig å påpeke tilpasset opplæring er et krevende revisjonsfelt, da det er et krevende pedagogisk område for skolene. Det henger sammen med mange faktorer som klassestørrelse, elevenes forutsetninger og behov, og til de til enhver tid gitte ressursituasjoner lærerne står i. Her er det grunn til å tro at lovverkets krav og lærernes opplevde handlingsrom ikke står helt i forhold til hverandre. Jeg er likevel glad for funn som er gjort gir oss en mulighet til å følge opp skolens rutiner ut fra lovkravene, og også se om disse funnene kjennetegnes ved flere skoler som vi bør følge opp.
5. Byrådet har satt i gang flere satsinger og tiltak som er relevante for Osloskolens arbeid med tilpasset opplæring. Vi skal i løpet av høsten 2025 avgi en sak om Tidlig innsats i barnehage og skole. Her vil fokuset være rettet mot språk og arbeid med grunnleggende ferdigheter. I dette ligger det også hvordan vi skal løfte enkeltgrupper av elever, både elever som sliter og elever som et særlig talent de må få utvikle. I denne satsingen ligger det også ekstra oppfølging av elever som står i fare for å henge etter. Jeg vil lese rapportens konklusjoner og anbefalinger og gå i dialog med Utdanningsetaten om hvordan disse bør følges opp.
6. Se svar 4.
7. Rapportens oppbygning og språkbruk er god.

Vennlig hilsen

Julie Remen Midtgarden
byråd

Vedlegg:
Rapport til uttalelse: Tilpasset opplæring i Osloskolen
Tilpasset opplæring i Osloskolen - rapport til uttalelse.pdf

Vedlegg 4 Uttalelse fra Utdanningsetaten

Utdanningsetaten

Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 OSLO

Att.:

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
24/25559 - 12

Saksbehandler:
Kari Kolbjørnsen Bjerke

Dato:
07.08.2025

Uttalelse til sluttrapport - forvaltningsrevisjon av tilpasset opplæring i Osloskolen

Utdanningsetaten viser til tilsendt sluttrapport og tilhørende spørsmål som skal besvares. Nedenfor følger Utdanningsetatens og PP-tjenestens svar på spørsmålene. Skolenes uttalelser vedlagt dette brevet.

Spørsmål 1: Har informasjonen ved oppstart og gjennomføring av prosjektet vært tilstrekkelig?

Både PPT og Utdanningsetaten opplever at informasjonen ved oppstart og underveis i prosessen har vært tilstrekkelig. Formøtet ble opplevd som godt og det har vært en god dialog gjennom hele prosessen.

Spørsmål 2: Har etaten/PPT/skolen kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?

PPT: Det oppleves at bruk av tidligere rapporter som Norconsult-rapporten fra 2023 kan ha hatt innvirkning på vinklingen av enkelte konklusjoner i revisjonen. Det oppleves at man søker å finne samsvar mellom funn i den og funn i denne revisjonen.

Utdanningsetaten: UDE opplever at tilnærmingen har vært god. Vi vurderer at fremgangsmåten med å følge enkeltelevers vei fra bekymring til tiltak var grundig og viktig. Det ble gitt innspill til valget om å bruke både gammel og ny opplæringslov tidlig i prosessen, men vi opplever at det i størst grad er den nye opplæringsloven som har vært førende for revisjonsrapporten. Utdanningsetaten opplever at det er lagt stor vekt på skriftlig dokumentasjon av rutiner, også der det ikke er krav til skriftlighet.

Spørsmål 3: Har etaten/PPT/skolen kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Besøksadresse:
Grensesvingen 6, 0660 Oslo
Postadresse:
Postboks 6127 Etterstad
0602 Oslo

Telefon: 21 80 21 80
postmottak@osloskolen.no
Org. Nr.: 976820037

UDE og PPT gjennomgikk revisjonskriteriene i samarbeid ved oppstarten, og hadde en forståelse av at det var § 11-11 til § 11-3 som var gjenstand for revisjonen. Vi opplever at kommunerevisjonen har tatt innspillene vi hadde til kriteriene til følge. Vi ser at skolene kommenterer at det oppleves som at revisjonen har utelatt det inkluderende perspektivet, og den tilpassede opplæringen som foregår i klasserommet. Det er en krevende grenseoppgang å skille mellom de tilpasningene som foregår ordinært i klasserommet for å møte behovet til alle elever (jf. § 11-1) og de tilpasningene som gjøres fordi skolen er bekymret for en elev og formelt drøfter den i ressursteam med tanke på å iverksette intensiv opplæring (§ 11-2 og § 11-3). Her vil det være glidende overganger.

Spørsmål 4: Hva er etatens/PPT/skolens samlede vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger?

Det er delvis gjenkjennelig at PPT bruker mye tid på å utrede og utarbeide sakkyndige vurderinger. Hvis det ordinære opplæringstilbudet styrkes, vil den individuelt tilrettelagte opplæringen kunne reduseres. Dette må skolene og PPT samarbeide tett om for å få til. Ved skoler der ny mal for ressursteam er tatt i bruk, og referater fra ressursteammøter skrives, er det lettere for PPT å komme tidlig inn i sakene, og skolen og PPT kan finne tilpassede tiltak for den enkelte eleven tidligere. Dette kan forhindre skjev utvikling.

Rapportens konklusjoner er gjenkjennelig for UDA, både med tanke på saksgang ved bekymring, igangsetting av intensive tiltak i tråd med elevenes behov og evaluering av dem. Det er forskjell på skoler som har tatt malen for ressursteam i bruk og ikke. Det kan også være forskjeller internt på skolene.

Sett i lys av Oslo skolens helhetlige behov, gir vi vår tilslutning til konklusjonene og anbefalingene. For ordens skyld kan det nevnes at UDA har en egen avdeling som skal bistå skoler med veiledning og kompetanseutvikling i tillegg til PPT. Denne avdelingen skal blant annet ivareta opplæringslovens §§§ 11-1, 11-2 og 11-3 i samarbeid med PPT og avdeling for elevrettigheter og forvaltning.

Spørsmål 5: Har etaten/PPT/skolen iverksatt tiltak eller vil etaten/PPT/skolen vurdere tiltak basert på rapporten? I tilfelle, hvilke tiltak og når skal de gjennomføres?

Det er kontinuerlig oppmerksomhet rundt at PP-rådgiveren skal, i samarbeid med skolen, ha god innsikt om skolens ordinære opplæringstilbud, blant annet gjennom samtaler, "klasseromsvandring", individualsaker, skolens analysebrett osv.

LK-20 vil, høsten 2025, være et satsningsområde i avdeling grunnskole i PPT, der vi i seksjonsmøter og avdelingsmøter vil rette oppmerksomheten mot å arbeide videre internt med blant annet didaktiske grep knyttet til kompetansemål for å kunne veilede lærere på en enda mer konkret måte når det kommer til inkluderende undervisning/klasserom. Hvordan man kan tenke spesialpedagogikk inn i tilpasset opplæring vil være et aktuelt tema.

Høsten 2025 starter også PPT prosjektet 'Rammeverk for veiledning', med et mål om å styrke den enkelte PP-rådgiveres kompetanse til å kunne tilby systematisk veiledning, basert på empirisk forskning, ut til skolene. Et stort utvalg av PP-rådgivere i PPT - avdeling grunnskole vil delta på dette, noe som øker sannsynligheten for å nå ut til flest mulig skoler. Ved å øke PP-rådgiveres kompetanse innen veiledning, vil PPT kunne tilby kompetanseutvikling til lærerne og sikre at tiltak blir satt inn så tidlig som mulig. Økt kompetanse hos lærerne vil igjen kunne bidra til å forebygge manglende utbytte av opplæringen gjennom tidlig innsats, bedre tilpasset opplæring og økt inkludering.

I tillegg starter avdeling PPT grunnskole, høsten 2025, utviklingsarbeid innen Kompetanseløftet PGS 25-27 i partnerskap med Høgskolen i Østfold. Målsettingen med arbeidet er å

- utarbeide et bredt kunnskapsgrunnlag for å kunne gjøre gode prioriteringer for en felles kompetanseplan for veiledningsoppdraget i PPT sitt mandat for avdeling PPT grunnskole.
- utvikle veiledningsferdighetene hos PP-rådgiver i rollen som profesjonell samarbeidspartner.
- videreutvikle veiledning som samarbeidsmåte med skoler (ute på skoler sammen med skoler), herunder bestillerkompetanse og utforming av veiledning som møter skolenes behov for kompetanseøkning.

Veiledning er et fagovergripende område som er svært sentralt i PPT sin virksomhet i sin støtte til skolene. Første året vil PPT være hovedmålgruppe. År to vil skolene bli involvert.

Det er, i løpet av skoleåret 24-25, etablert et samarbeid mellom PPT og UDA knyttet til intensiv opplæring, og det vil planlegges ytterligere høsten 2025 rundt hvordan PPT og UDA kan bistå skolene konkret innenfor dette.

Vi ønsker å utdype at PPT sitt arbeid med prosjektet CLASS, som det er gitt informasjon om ifm. revisjonen og som er omtalt kort i rapporten, har skoleåret 24-25 vært med på og bidratt til at skoler og PPT har fått erfaring med og kompetanse om utviklings- og systemarbeid gjennom tett samarbeid om utprøving av CLASS og utvikling av bærekraftige modeller for skolenes arbeid med CLASS. PPT har samarbeidet med fire skoler om utprøvingen i skoleåret 24-25. Skoleåret 25-26 vil CLASS fortsatt være et satsningsområde i PPT avdeling grunnskole, og ila. av forrige skoleår, 24-25, og sommeren 2025 har en stor del av PP-rådgiverne i avdeling grunnskole blitt sertifiserte i observasjonsverktøyet. Da observasjonsverktøyet er forskningsbasert og delt inn i ulike områder/markører PP-rådgiveren skal se etter og skåre i observasjonen sin, kan dette bidra til mer strukturert og objektiv observasjon av undervisningen, som igjen kan være med på å øke kvaliteten på veiledningen til lærere.

Utdanningsetaten: UDA vil gjennomgå rundskrivet om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging på nytt og vurdere om det er behov for justeringer, særlig knyttet til kvalitet i intensivopplæring. Det er initiert kurs i intensivopplæring i lesing og regning gjennom flere år. Imidlertid ser vi at det er behov for ytterligere veiledning og kompetanseutvikling knyttet til både saksgang, kartlegging av elevers ferdigheter, iverksetting av tiltak – og evaluering av dem.

Spørsmål 6: Oppfattes rapporten som nyttig? Oppgi begrunnelse hvis dette ikke allerede har framkommet som svar på ovenstående spørsmål.

PPT: Rapporten oppfattes som nyttig da den peker på faktorer i samarbeidet mellom skole og PPT som bør forbedres, som for eksempel samarbeid på ressursteam når det gjelder evaluering av tiltak. Mal for tvil om tilfredsstillende utbytte av opplæringen må implementeres og forankres i større grad ute på skolene. PPT bør bistå i dette arbeidet.

Utdanningsetaten: Rapporten oppleves alt i alt som nyttig. Den oppleves også som nyttig for å få innblikk i de interne prosessene på skolene, f.eks. knyttet til rutiner for bekymring, drøfting av enkeltelevers behov og kvaliteten i tiltakene som blir iverksatt, og rutiner for dokumentasjon av prosesser på skolene. Den gir et viktig innblikk i hva skoleeier må støtte skolene i.

Spørsmål 7: Har etaten/PPT/skolen kommentarer til rapportens oppbygning eller språkbruk?

Rapporten skrives gjennomgående i det som kan oppfattes som feil tempusform. Eksempelvis under punkt 5.3 *"Ifølge rundskrivet om tilpasset opplæring, skulle PP-rådgiver delta i ressursteamet, og ivareta tjenestens oppgaver med å bistå skolen"*. Det ville vært mer naturlig å bruke ordet "skal" her, da PP-

rådgiver skal delta i ressursteamet. Et annet eksempel er fra side 34: "*Seksjonslederne fortalte at PPT hadde et mål om at PP-rådgiverne ble involvert i saker så tidlig som mulig*". Her ville det være mest naturlig å bruke ordet "har" og ikke "hadde", da PPT har et mål om at PP-rådgiverne blir involvert i saker så tidlig som mulig. Side 42 inneholder dobbel bruk av ord: "gjør det gjør det". Det er funnet flere skrivefeil i rapporten.

Utdanningsetaten takker for et godt samarbeid og en prosess som har blitt opplevd som transparent og ryddig.

Med vennlig hilsen

Vibeke Larsen Kjesbu
avdelingsdirektør

Kari Kolbjørnsen Bjerke
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg
Forvaltningsrevisjon om tilpasset opplæring i Osloskolen - uttalelse fra skolene

Kopi til:
Agnes Eikeland Skodvin
Anamarija Lekse
Marianne Jeanine Mette Stenberg
Siri Strandenæs Lode
Vibeke Larsen Kjesbu
Ylva Kjendsli Mikkelsen
Åsa Forsell

Vedlegg 5 Uttalelse fra Karlsrud skole og Klemetsrud skole

Uttalelse fra skolene

Spørsmål 1: Har informasjonen ved oppstart og gjennomføring av prosjektet vært tilstrekkelig?

Skolene opplever at informasjonen ved oppstart og underveis i prosessen har vært tilstrekkelig. Formøtet ble opplevd som godt og det har vært en god dialog gjennom hele prosessen. Skolene opplevde det som krevende med korte frister for levering av dokumentasjon, særlig i starten av revisjonen.

Spørsmål 2: Har etaten/PPT/skolen kommentarer til prosjektets metode, anvendte kilder eller data som kan ha betydning for rapportens konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Karlsrud skole: Vi opplevde at begrepet «tilpasset opplæring» ble snevret inn til kun å gjelde saksgang i ressursteam og intensiv opplæring. § 11-1 og tilpasset opplæring i ordinær opplæring kunne vært dekket mer. Vi stusser over at kommunerevisjonen ikke har tatt høyde for at «tilpasset opplæring» også gjelder ulike tilpasninger i ordinær opplæring. Vi er usikre på om de riktige spørsmålene ble stilt i denne forbindelse, og om kommunerevisjonen dermed har fått de riktige svarene.

Det har vært krevende å vite hva som er relevant å sende av dokumentasjon i tilknytning til revisjonen. Kravene revisjonen har hatt til skriftliggjøring er mye større enn det som er realistisk og pålagt i skolen. Karlsrud skole har for eksempel ikke for vane å arkivere lysark fra presentasjoner i utviklingstid eller referater fra teamtid. Vi opplevde flere tilfeller der det ble konkludert med at ting ikke har skjedd hvis det ikke kan dokumenteres, og at det var et stort fokus på referater. For eksempel kan rektor ha informasjon fra et møte i ressursteam, selv om det ikke er referatført eller synlig i skriftlig dokumentasjon. På samme måte hadde skolen en liste over elever som skulle ha ekstra oppfølging i Sikker sone i Websak, men denne ble ikke etterspurt.

Metodisk er det et lite utvalg lærere på skolen det refereres fra. På Karlsrud ble 5 av 55 lærere intervjuet. Flere av lærerne har ennå ikke hatt saker til oppmelding i ressursteam.

Klemetsrud skole: Skolen har de siste årene gjennomført kompetanseutvikling av personalet knyttet til tilpasset opplæring. Kommunerevisjonen har fått tilsendt dokumentasjon på dette, men vi opplever ikke at dette kommer tydelig frem i rapporten.

Spørsmål 3: Har etaten/PPT/skolen kommentarer til revisjonskriteriene som ligger til grunn for våre vurderinger og konklusjoner? I tilfelle hvilke?

Karlsrud skole: Se kommentar på punkt 2 om tolkningen av begrepet «tilpasset opplæring». Vi opplever at paragrafen ble snevret inn av spørsmålene som ble stilt. Vi opplever også at det ikke er tatt tilstrekkelig høyde for at skolen var midt i overgangen mellom ny og gammel opplæringslov. Det tar tid å få inn nye rutiner.

Klemetsrud skole: Forståelsen av hva revisjonen skulle undersøke var «tilpasset opplæring i Osloskolen». Den forståelsen oppleves misvisende i konklusjonen, det det fra vårt perspektiv ser ut som kommunerevisjonen har vært mer opptatt av om skolene klarer å fange opp elever som står i fare for ikke å ha tilfredsstillende utbytte (§ 11-2), jf arbeid i ressursteam og intensiv opplæring i lesing, skriving og regning.

Spørsmål 4: Hva er etatens/PPT/skolens samlede vurdering av rapportens konklusjoner og anbefalinger?

Karlsrud skole: Vi opplever også at konklusjonene er trukket på et grunnlag som det ikke er krav om at vi skal ha, for eksempel ved at det er forventet skriftliggjøring og dokumentasjon som det ikke er formelle krav til (f.eks. utviklingstid og referat fra teammøter og ressursteam møter). Det oppleves som det er ensidig oppmerksomhet rundt hva som kan skriftliggjøres og dokumenteres, og at dette er mer gyldig enn muntlige beskrivelser av hva skolen gjør. Skolen opplever det som uheldig å ha revisjon midt i overgangen fra gammel til ny opplæringslov, når skolens interne systemer er under utvikling. Skolen hadde for eksempel ikke rukket å ta i bruk ny mal for ressursteam. Det oppleves også underlig å få kritikk for at rektor ikke deltar i ressursteam. På Karlsrud er dette delegert til mellomledere.

Klemetsrud skole: Forståelsen av hva revisjonen skulle undersøke var «tilpasset opplæring i Osloskolen». Den forståelsen oppleves misvisende, ettersom revisjonen i konklusjonen ser ut til å ha vært mer opptatt av om skolene klarer å fange opp elever som står i fare for ikke å ha tilfredsstillende læringsutbytte, jf. arbeid i ressursteam og intensiv opplæring i lesing, skriving og regning.

Det er stor oppmerksomhet rundt hva Opplæringsloven sier (f.eks. knyttet til § 11-3), men det er lite knyttet til læreplanverket, som også er en forskrift, med hensyn til kompetansemål for 2. trinn i norsk og matematikk. Det er uklart hva som kan defineres som «fare for ikke å ha tilfredsstillende læringsutbytte» i 1. klasse, der elevene er i et modningsspenn fra 4 år til 9 år? På Klemetsrud skole, har vi mange elever med flerkulturell bakgrunn. Noen av elevene på 1. og 2. trinn kommer direkte fra utenlandsbosetning og begynner i ordinære klasser. For oss er Norsk Intensivt Språkkurs (NISK) en del den intensive opplæringen fordi elevene må ha et norskspråk før det vil være mulig å lese/skrive med flyt. Dette ser vi ikke vurderes inn i sammenheng med § 11-3.

Spørsmål 5: Har etaten/PPT/skolen iverksatt tiltak eller vil etaten/PPT/skolen vurdere tiltak basert på rapporten? I tilfelle, hvilke tiltak og når skal de gjennomføres?

Karlsruud skole: Det var vært interessant at noen ser på praksisen og rutinene våre. Vi må endre på rutinene for ressursteam og hvordan de kommer til uttrykk. Vi må også gi bedre informasjon ut til ansatte om hvilke rutiner vi har. Vi samarbeider tettere med PPT rundt rutinene.

Vi ønsker å ha et større fokus på opplæring knyttet til tilpasset opplæring framover. Revisjonen har bidratt til å sette fokus på det, og vi snakker mer om det nå. Vi ønsker å være i stadig videreutvikling for å få best mulig systemer til det beste for elevene. Vi opplever det som krevende at vi har mindre ressurser i vår tjeneste, samtidig som vi ser at vi må arbeide mer for å få bedre kvalitet på enkelte deler av tilbudet til elevene.

Klemetsrud skole: Skolen er i gang med å endre rutinen for vurdering av fare for tilfredsstillende læringsutbytte knyttet til § 11-3. Skolen har begynt et samarbeid med PP-rådgiver for å lage en rutinebeskrivelse som definerer hvordan og i hvilke tilfeller det skal gis intensiv opplæring på de ulike trinnene. Videre skal vi lage en beskrivelse av hva som faller utenfor tilfredsstillende læringsutbytte på de trinnene der læreplanen ikke beskriver måloppnåelse, det gjelder særlig 1. og 3. trinn da det finnes mål for 2. og 4. trinn.

Skolen vil også følge tettere opp lærerne som skal holde intensiv opplæring i lesing, skriving og regning, slik at kursene ikke avsluttes før de skal. Skolen vil også lage et mer bærekraftig system for å evaluere tiltak i den intensive opplæringen i ressursteam i tillegg til evaluering på det enkelte trinnmøter.

Spørsmål 6: Oppfattes rapporten som nyttig? Oppgi begrunnelse hvis dette ikke allerede har framkommet som svar på ovenstående spørsmål.

Karlsruud: Vi opplever rapporten som nyttig, men at den ikke nødvendigvis viser et helt riktig bilde av hvordan vi jobber helhetlig med tilpasset opplæring på skolen.

Klemetsrud: Vi opplever rapporten som nyttig i den forstand at vi får sett mer på rutinene rundt vurdering om elevene har tilfredsstillende læringsutbytte eller ikke.

Spørsmål 7: Har etaten/PPT/skolen kommentarer til rapportens oppbygning eller språkbruk?

Ingen kommentarer fra skolene.

Oslo

Oslo Kommune
Kommunerevisjonen
Fredrik Selmers vei 3
0663 Oslo

Tel. +21 80 21 80

Rapport 11/2025

Du finner mer informasjon
om Kommunerevisjonen
og våre rapporter på:

www.krv.oslo.kommune.no